

เสวนา 01
“ศิลปะและสังคม”

HATCH - U
PROJECT

HATCH - U

PROJECT

เสวนา 01
“ศิลปะและสังคม”

แอน

บอล

แบงค์

บับเบิล

ดิว

ดริ่ม

ฟาง

พิน

โฟน

จิ้ง

จูน

แก้ว

กี้

เน็ต

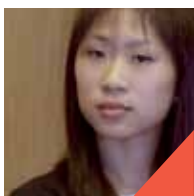
นิว

แม้ว

ปาน

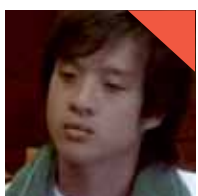
แป้ง

เต๋

เต้

วิท

หยีน

ต้อบ

ท้อป

กิจกรรม Hatch-U

เสวนา 01

“ศิลปะและสังคม”

วันอาทิตย์ที่ 21 มิถุนายน 2552

สถานที่ ห้องประชุมใหญ่ บริษัท มหพันธ์ไฟเบอร์ซีเมนต์ จำกัด (มหาชน)

วิทยากร

พีคูน - ปราบดา หยุ่น

ผู้เข้าร่วมเรียนรู้

1. นิว - น.ส.วรรณวลัย ชอบอิสระ

2. แบงค์ - น.ส.ปรียาภรณ์ ไทยศรีวงศ์

3. พิน - นายณัฐดนัย บุตรา

4. จิ้ง - น.ส.พรพิมพ์ แซ่ลิ้ม

5. ดิว - น.ส.ปัทมาภณี สมัครการ

6. ต้อบ - นายณัฐพล พงศ์นราทิพย์

7. กี้ - น.ส.สิรวดี ภาควลีธร

8. แม้ว - น.ส.สุทธิพร เรืองฤทธิศักดิ์

9. วิทย์ - นายไชยวิทย์ ดารประดิษฐ์

10. โพน - นายเจษฎา อิงอมรัตน์

11. แก้ว - น.ส.ธันดา เทพสิงห์

12. ปาน - น.ส.นันทพร สุทธิพงษ์ไกววัล

13. แอน - น.ส.สุภัชญา เตชะชูเชิด

14. ดริ่ม - นายปลู่วี อินทรอภัยพงษ์

15. ฟาง - น.ส.วรรณเพ็ญ แซ่เปียน

16. บอล - นายปิติบดี ระวียันต์

17. บับเบิล - น.ส.ประภาพร ชุณหวารกรณ์

18. หยีน - น.ส.ธนาลย์ พูลศิริ

19. เน็ต - น.ส.ธันธิดา สุวรรณถาวรกุล

20. เต๋ - นายภควัต ทวีปารเดช

21. เต้ - นายจิรัสย์ รั้ววงศ์จิรกุล

22. จูน - น.ส.ชรินทร์น์ ขุนคำ

23. แป้ง - น.ส.สิรินภรณ์ แสนสมบัติ

24. ท้อป - นายณัฐวัฒน์ ธีระเลิศธรรม

ศิลปะและสังคม

เนื่อมาจาก retreat

ลุงอ้อย โดยลักษณะโปรแกรมของเราจะมีเที่ยวแล้วก็คุย คุยแล้วก็เที่ยว (หัวเราะ) เพียงแต่ว่า เราก็อย่าเที่ยวแบบโง่ๆ (หัวเราะ) เที่ยวแล้วต้องได้รับความรู้ด้วยเนอะ เที่ยวแล้วก็มีความสุขได้ความรู้ ได้วิธีคิดอะไรด้วย

วันนี้ก็เป็นลักษณะหนึ่งของโปรแกรมของ Hatch-U ก็คือเราเสวนากัน โดยที่เราก็จะหาบุคคลที่มี 'ของ' คือ มีอะไรพิเศษๆ ให้มาแชร์กับพวกเรา ไม่ใช่ว่าเราไม่มีอะไรพิเศษหรืออะไร เพียงแต่ว่าโอกาสที่เราจะทำอะไรบ่อยๆ ในสิ่งนั้นๆ เราก็ยังไม่อยู่ในสถานะอย่างนั้นใช่ไหม ที่นี้ คนที่จะทำอะไรบ่อยๆ จนมีลักษณะของความชำนาญมากขึ้น ก็คงต้องพันว้ยเรียนไปแล้ว พวกเรากำลังอยู่ในช่วงวัยเรียน อีกสักพักหนึ่ง เตียวเราก็ต้องไปสู่วัยที่ต้องยังงี้ก็ต้องมีทักษะอะไรสักอย่างหนึ่งขึ้นมาจนได้

วันนี้ ลุงก็คิดว่า มันมีเหตุว่า อันที่หนึ่ง อย่างที่ คุณ เราก็มองว่าเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีงานเกี่ยวกับสังคม แต่ตัวเองฝึกฝนตัวเองมาในเรื่องของศิลปะมา แล้วก็ก็มีโอกาสที่จะมีชีวิตอยู่ในประเทศไทยแล้วก็ต่างประเทศด้วย เพราะฉะนั้น ชีวิตในต่างประเทศก็คงจะมีส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดประสบการณ์ การมอง การคิด อะไรต่างๆ นานา แต่พอมาเมืองไทย ลุงก็ไม่รู้ว่าอะไรเป็นตัวปัจจัยที่ทำให้ที่ คุณ มามีภาพที่คนทั่วไปเรียกว่า เป็นนักเขียน อันนั้นก็เป็นเรื่องปัจจัย เตียวค่อยคุยกันนะครับ วันนี้ลุงคุยให้เราได้ฟังบ้างในประเด็นตรงนี้ก็คงไม่ใช่เรื่องของการเจาะจงวิชาเรียนอะไรอย่างนั้น แต่เป็นอะไรที่ที่ คุณ คิดว่า เฮ้ย อยากรู้ให้พวกเราฟัง ในขณะที่เดียวกันที่ คุณ ก็อยากรู้จักพวกเรา เหมือนกันว่า พวกเราคิดเห็นยังงี้ แต่ว่า ถ้าต่างคนต่างคุยก็คงจะกระจาย ก็ น่าที่จะมีวิธีการหรือมีกระบวนการหน่อย เอาละ ตอนแรก อยากรู้ให้ที่ คุณ เล่าให้เราฟังหน่อย อะไรก็ตามแต่ที่ที่ คุณ อยากรู้จะเล่า แล้วก็จากที่ คุณ เริ่มต้นเราก็น่าจะเป็นผู้ที่แสดงความคิดเห็น แล้วก็แลกเปลี่ยนกัน ลุงก็จะทำหน้าที่เหมือนพวกเราคือฟังที่ คุณ แล้วขณะเดียวกันก็จะเหมือนกับว่า อยู่ข้างที่ คุณ ที่ จะมองพวกเราเหมือนกัน นั่นก็เหมือนกับว่าเป็นส่วนตรงกลางนะ

ช่วงเช้าจะฟังสิ่งที่ที่ คุณ จะเล่า แล้วอาจจะมีการถามไถ่กันพร้อมๆ

กันนั้นด้วย ช่วงบ่ายก็อาจจะแลกเปลี่ยนกันมากขึ้น แต่ว่าอย่างที่ลุงเน้นนะ เราเอารอบความคิดบางอย่างที่ขวางเรา แขนงทิ้งไว้ชะง่อนก่อน ลองเปิดๆ สนุกๆ แล้วก็แชร์ๆ กัน สิ่งสำคัญที่ลุงคิดว่ากระบวนการของเรานี้น่าจะมีสติพอที่จะทันกับมัน คือเรื่องของการคาดหวังอะไรสักอย่างหนึ่งที่เป็นตัวแบบตายตัว สังคม หรือ สิ่งที่มีมันเปลี่ยนแปลงไปตามตัวแปรต่างๆ เรา มาเมื่อเช้า ใครจะคิดว่าใครมาถึงก่อนถึงหลัง หรือทันไม่ทัน หรือจะทันหรือเปล่านั้น เป็นกรอบความคิดที่เราคุ้นชินในสมัย ที่นี้พอมาถึงแล้ว ทุกอย่างก็เปลี่ยนไปในความรู้สึกของเรา เพราะฉะนั้นให้เรายู่กับความรู้สึกของเรา แล้วก็สื่อสารกันไปโนทิศทางที่เป็นเรื่องที่จะสร้างสรรค์กันขึ้นมา เลยชวนว่า ความคิดบางอย่างที่เราติดเป็นนิสัย พยายามทันมันนิดนึง แล้วก็ทิ้งมันไปก่อน แล้วเรามาแชร์กันให้มันเกิดอะไรที่ไหลลื่น

เอ้า อย่างนั้น คิดว่า ที่ คุณ คงจะเริ่มอะไรสักอย่างก่อนนะ

ที่ คุณ สวัสดีครับ ยินดีที่ได้พูดคุยกับทุกๆ คน แต่ก็ต้องขอไว้ก่อน อย่างที่ได้บอกลุงอ้อยไว้เหมือนกันว่า โดยส่วนตัวแล้วไม่ค่อยมีความถนัดที่จะพูดในที่สาธารณะ แล้วก็พูดคนเดียวไปเรื่อยๆ จริงๆ เป็นคนที่ถนัดนั่งเรียบเรียงความคิดแล้วก็เขียนออกมามากกว่า เพราะฉะนั้น บางทีสิ่งที่พูดมันอาจจะไม่ได้ตั้งใจอย่างที่ยากพูด ก็อยากให้น้องๆ ช่วยถาม หรือช่วยพูดด้วย เพราะพูดไปคนเดียวก็จะเจ็บคอ (หัวเราะกัน) แล้วก็คิดอะไรไม่ค่อยออก ความคิดเวลาที่พูดออกมาแบบนี้ มันจะไม่ค่อยได้กลิ่นกรองนะ

ลุงอ้อย แต่ยังไม่ก็ต้องเริ่มด้วยอะไรสักอย่าง (หัวเราะ)

ที่ คุณ ก็นั่นแหละครับ ไม่ได้ตั้งใจเล็กน้อย (หัวเราะ) ความจริงมีหลายปัจจัยที่ทำให้หนักใจ เพราะเพิ่งไปต่างประเทศมา เพิ่งกลับมาไม่นาน ไม่กี่วันมานี้ แล้วก็อีกไม่กี่วันก็ต้องเดินทางไกลอีกแล้ว เพราะฉะนั้นก็มีเวลาเตรียมตัวน้อยไปนิด อยากรู้จะมาพูดอะไรที่มันได้ประโยชน์กับทุกคน แล้วก็ทำให้ทุกคนสามารถมีมุมมองมีแรงบันดาลใจอะไรใหม่ๆ ขึ้นมาได้ แต่ว่าก็พยายามเตรียมนิดหน่อย แต่ก็เตรียมไม่ได้มากเท่ากับที่อยาก เพราะมีเรื่องที่ต้องเตรียมเยอะมากตอนนี้ เช่น ทำฟัน (หัวเราะ)

พอมานั่งอย่างนี้ปั๊บ สิ่งที่ทำให้นึกถึงตอนแรกเลยก็คือประสบการณ์ที่ตัวเองเพิ่งได้ไปเจอมา เมื่อกี้ที่บอกว่าไปต่างประเทศ คือไปฝรั่งเศส แล้วที่ฝรั่งเศสมีหมู่บ้านที่ชื่อว่าหมู่บ้านพลัม ไม่ทราบว่ามีคนรู้จักหรือเปล่า (Plum Village) (Thich Nhat Hanh) (เจียวกั้น) คือ หมู่บ้านที่เป็น จะเรียกว่าวัดก็คงได้ เป็นวัดของท่านติช นัท ฮันห์ ซึ่งเป็นปราชญ์เซน ปราชญ์ด้านพุทธมหายาน ท่านเคยมาที่เมืองไทย แล้วก็สังคัมพลัมของท่าน รู้สึกว่าตอนนี้มีที่เมืองไทยด้วย แล้วก็เริ่มมีการจัด retreat ซึ่งใช้วิธีการปฏิบัติ การฟังธรรม ที่เมืองไทยด้วย ตามแนวทางปรัชญาของท่าน

ที่ไม่ใช่เพราะว่าตัวเองตั้งใจจะไปฝึกปฏิบัติตัวเองอะไรจริงจังขนาดนั้น แต่จะไปเพราะว่าเป็นงานด้วยส่วนหนึ่ง พอไปทำสารคดีเกี่ยวกับพุทธศาสนา เชื่อมโยงสวนโมกข์ของท่านพุทธทาสเข้ากับหมู่บ้านพลัมของท่านติช นัท ฮันห์ แต่ว่าก็ทำให้ คือเป็นคนที่มีความสนใจในเรื่องพุทธศาสนา โดยเฉพาะนิกายเซน หรือว่ามหายาน ค่อนข้างพอสมควร มานานก่อนหน้านี้แล้ว แล้วรู้สึกว่าเป็นประสบการณ์ที่ดีมาก เพราะว่าท่านติช นัท ฮันห์ ฝรั่งเค้าบอกว่าเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เป็นคนสำคัญในปัจจุบันคนหนึ่งในแนวพุทธ ซึ่งจริงๆ แล้ว พุด่ง่ายๆ ว่า ดั่ง ระดับสากล ก็มีท่านกับท่านดาไลลามะ ที่คนกำลังนิยมกันมาก แล้วก็ยังมีผลงานพิมพ์หนังสือออกมาเยอะ ก็ถือว่าเป็นประสบการณ์ที่ดีที่ได้ไป แล้วก็ในการฝึกของแต่ละวันทีนั้นก็จะมีช่วงเวลาที่เค้าเรียกว่า sharing กัน ก็คือมีการเสวนา มีการแชร์กันนะ ครับ ของแต่ละกลุ่ม คือตอนที่เรายู่ที่นั่น เค้าก็จะม็วัด แล้วก็แต่ละวัดก็จะแบ่งเป็นกลุ่มให้เข้ากับ อาจจะเข้ากับอาชีพของคนที่เป็นไปปฏิบัติ พอหลังจากทำสมาธิ หลังจากกินข้าว หลังจากฝึกเจริญสติ แล้วก็หลังจากฟังเทศน์โดยท่านติช นัท ฮันห์ แล้ว เราก็จะมานั่งรวมกันแบบนี้เป็นวงกลม แแชร์ความรู้สึก ประสบการณ์ แล้วก็อะไรก็ได้ที่แต่ละคนอาจจะรู้สึก เค้าก็พยายามที่จะแชร์กัน ค่อนข้างจะเปิดใจมาก บางคนก็เล่าปัญหาชีวิตให้คนอื่นฟัง ทั้งๆ ที่เป็นคนแปลกหน้า เพิ่งจะมาเจอกันครั้งแรก แต่คิดว่าส่วนหนึ่งก็คิดว่าอาจจะเพราะคนแปลกหน้าด้วย ก็เลยทำให้รู้สึกสามารถที่จะบอกเล่าอะไรที่เป็นส่วนตัวได้ บางคนจะพูดถึงการปฏิบัติธรรมในช่วงนั้น ในวันนั้น บาง

คนที่พูดถึงปัญหาที่ทำให้ตัวเองต้องหันมาหาวิธีบำบัดความทุกข์หรือว่าหาวิธีแก้ไขให้กับปัญหาชีวิตของตัวเอง ก็เป็นจุดหนึ่งที่หมู่บ้านพลังที่ท่านดิซนซ์ อันทำให้เชื่อมโยงกับสังคมร่วมสมัย แล้วก็เชื่อมโยงกับโลกได้มากขึ้น คือไม่ได้ทำให้ศาสนาเป็นเรื่องที่เราจะต้องเข้าไปพระ แล้วเราก็จะต้องไปนั่งฟังภาษาที่เราแปลไม่ออก คำก็ทำให้มันมีความเป็นชุมชน มีสิ่งที่เชื่อมโยงกับโลกภายนอก แล้วก็เป็นที่คนธรรมดาไปแล้วรู้สึกว่าได้ประโยชน์ก็ไม่ทราบว่ามันๆ มีการแชร์อะไรกันมาบ้าง

ลุงอ้อย ถ้าในกระบวนการของเรา เราคิดว่าอย่างนี้ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่จะต้องทำให้เกิดขึ้นนะ เพราะว่าหลายคนก็หลายที่มา หลายสถาบัน คือคำว่า retreat ขึ้นมาซักคำหนึ่ง อาจจะเข้าใจคนละอย่างก็ได้ สมมติลุงเริ่มจากสิ่งที่คุณได้ย่นลงมาก็คือคำว่า retreat จริงๆ แล้วก็ไปเกี่ยวกับเรื่องสังคมนะ ที่คนหลายๆ คนไปที่ๆ หนึ่งแล้วต้องการที่จะ retreat ที่นี้ในเวทีของเรา retreat นี้เราเข้าใจกันอย่างไร รู้จักมันมัย อยากให้ลองอธิบายความเข้าใจที่เรารู้จักจากคำๆ นี้ แบบง่ายๆ เร็วๆ ก็ได้ พอพูดต่อไปจะได้สื่อสารกันได้เข้าใจ

พีคูน พี่จะได้อธิบายทุกคนเล็กๆ น้อยๆ ด้วย เพราะว่าถ้าไม่เคยรู้จักกันมาก่อนเลย แล้วจะกลายเป็นเราพูดแทน

ลุงอ้อย เอ้า ลองดู ตามเข็มนาฬิกา ก่อน ตามที่เราเข้าใจนะ ไม่ต้องคิดว่าถูกผิด ทิ้งไปก่อน retreat เคยได้ยินมัย

นิว เคยได้ยินค่ะ ก็ไม่รู้ว่าจะแปลว่าอะไร

ลุงอ้อย แต่แค่เคยได้ยิน เพราะฉะนั้นก็ยังอธิบายไม่ได้ว่า คืออะไรไข่มัย

เน็ต ก็เข้าใจว่า เยียวยา

ลุงอ้อย เยียวยา เราใช้คำว่า เยียวยา หมายถึงว่าตัวเราไข่มัย

ท็อป คือจริงๆ retreat ก็มีความหมายหลายความหมาย (ทุกคนเฮลัน) คืออย่างเช่น การต้องการจะถอนตัวจากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วนอีกความหมายหนึ่งก็อย่างการไปรักษาหรือพยายามไปฟื้นฟู ก็เลยว่ามันมีหลายความหมาย

ลุงอ้อย โอเค เก่ง (หัวเราะกัน) เออ ก็เราต้องคิดแบบของเรานั้นแหละ

ฟิน การทำสิ่งนั้นตลอดเวลา

ดริม เหมือนการบำบัด มาถูกบำบัด อะไรประมาณนั้น

จูน ไม่เคยได้ยินค่ะ

บับเบิ้ล เคยได้ยินมาบ้าง แต่ไม่ cover ทั้งหมด เหมือนคล้ายๆ มาแชร์มายอมเปิดใจกันทุกคน

แอน น่าจะเป็นการมาพูดคุยเพื่อหาทางแก้ไขความทุกข์อะไรซักอย่างที่มีมันเข้ามาในชีวิต

ปาน เหมือนกับว่า ทำใหม่ เริ่มต้นใหม่อีกครั้ง

ดิว จริงๆ ก็ไม่รู้ความหมายหรอก แต่คิดว่าเป็นการปฏิบัติอย่างหนึ่งเพื่อให้หลุดจากอะไรบางอย่าง

เต่า retreat รักษาเยียวยา ทำให้กลับมาดีอีกครั้งหนึ่ง หรือมีประเด็นในการถอยออกมาจากอะไรบางอย่าง มาดู แล้วก็เยียวยา มัน

แบงค์ เหมือนกับทำให้มันกลับมาใช้ได้ใหม่ เหมือนกับ retreat ร่างกายก็ทำให้กล้ามเนื้อฟื้นฟูสภาพ บำบัด

วิทย์ re ก็คือ อีกครั้ง แล้วก็ เหมือนเราตั้งมั่น มุ่งมั่น

บอล ไม่ทราบครับ

ท็อป ไม่ทราบครับ

โพน ไม่ทราบครับ

ลุงอ้อย ตะกี้ก็มีอย่าง 3 คนนี้ ก็จะมาจากทางสายศิลปะ อย่างแบงค์ก็จะเป็นเรื่องวิทยาศาสตร์ทางกีฬา เข้าใจในเรื่องของ physical จริงๆ ก็หลายมุมมองนะ ซึ่งมันดีวะ (หัวเราะ) มันมีการพูดถึงตัวความหมายของตัวภาษาและความหมายที่ภาษานั้นให้ความหมายกับสิ่งที่มันเกิดขึ้น สมมติว่าลองเอานี้ ลุงจะเริ่มต้นที่พีคูนนะครับ retreat ที่พีคูนไปเจอมานี้ อาการเป็นยังไง

พีคูน คือโดยความหมายของมัน คงจะกว้างๆ คำว่า retreat ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่กับเรื่องศาสนา หรือว่าทางแพทย์อะไรพวกนี้ แต่ว่าในความหมายของอย่างที่เค้ามีการจัดกิจกรรมอยู่มากกว่า ซึ่งหลายๆ ที่ก็มีกิจกรรมอย่างนี้ คล้ายๆ กับว่า เรา retreat จากชีวิตประจำวันของเรา แล้วก็เอาตัวเองเข้าไปอยู่ในสภาพแวดล้อมอีกอย่างหนึ่งที่จะทำให้เราเหมือนได้กลับมา หรือได้เข้าไปในสิ่งที่เราคิดว่ามีคุณค่ากับชีวิตเราจริงๆ เช่น ถ้าเกิดว่า คุณสนใจพุทธก็อาจจะเป็นการ retreat โดยการทำสมาธิ ไปธรรมชาติในระยะเวลา

หนึ่ง เพื่อที่จะได้ฝึกฝนอย่างจริงจัง

ที่ๆ ไป ตารางเวลา ตื่นตี 4.45 น. แล้วตี 5 ครึ่งก็ทำสมาธิ ไปสักพักหนึ่ง ทำสมาธิโดยมีคณมนำมีพระนำด้วย หลังจากนั้นก็เป็นอาหารเช้า ที่นั่นเค้าจะเป็นมังสวิรัตกับเจทั้งหมด เพราะว่า หนึ่ง.มันอยู่ในมหายานอยู่แล้ว สอง.รู้สึกว่ามีเมื่อเร็วๆ นี้เองที่เค้าจะเริ่มเลิกกินไข่ กินนม กินสิ่งที่มาจากสัตว์ทั้งหมด เพราะว่าท่านดิช นัท ฮันท์ เหมือนกับเป็นคนที่ยายายที่ปรับเปลี่ยนอะไรต่างๆ ให้เข้ากับยุคสมัยตลอด พอมีเรื่องโลกร้อน มีเรื่องวิกฤติสิ่งแวดล้อม ท่านก็ให้ความสำคัญแล้ว ก็พอทราบว่าคุณสาธุการในการทำเนื้อสัตว์ ทำอะไรต่างๆ มันมีผลต่อสิ่งแวดล้อม ท่านก็เลยบอกให้ยกเลิกเรื่องการกินสิ่งเหล่านี้ เพราะฉะนั้นก็เลยทุกอย่างก็ไม่มี ตอนนี่ก็ไม่มีอะไรที่ทำมาจากสัตว์เลย

จากนั้น ท่านก็จะมาเทศน์ ซึ่งท่านแก่มากแล้ว อายุ 83 ปี สุขภาพไม่ค่อยดี แต่ก็ยังมาเทศน์ มาสอน เป็นการ Dharma Talk ทุกเช้า ประมาณ 2 ชั่วโมง แต่ว่าสิ่งที่น่าสนใจของที่นี่ ที่เห็นตลอดเวลา ตลอดวัน คือเสียงระฆังที่จะมีคนคอยเคาะ โดยที่ไม่มีกำหนดว่าเคาะเพราะครบ 1 ชั่วโมงแล้วหรืออะไร ก็เคาะตอนนั้นเคาะเพื่อให้คนหยุด หยุดทำในสิ่งที่ตัวเองกำลังทำอยู่ แล้วก็เจริญสติกลับไปกับปัจจุบันอีกครั้ง ท่านดิช นัท ฮันท์มีประเด็นที่ท่านสอนมากๆ ก็คือ การเจริญสติ การอยู่กับปัจจุบัน แล้วก็ความเข้าใจถึงการพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิตทั้งหมดในโลก ท่านใช้คำภาษาอังกฤษว่า Inter-being แล้วรู้สึกว่าจะมีคำสำคัญทางพระ แต่ผมก็จำไม่ได้แล้ว Inter-being ก็คือการพึ่งพาอาศัยกันและกัน การเชื่อมโยงของทุกอย่าง ของธรรมชาติ ของกลไกทุกอย่าง เพราะฉะนั้นเราคงไม่อาจสำคัญตัวเองได้ว่า เราเป็นมนุษย์คือสิ่งที่อยู่เหนืออย่างอื่น เหนือสัตว์เหนือธรรมชาติ และเราก็ไม่ควรสำคัญตัวเองว่าสิ่งที่เราทำนั้น คือเพื่อจุดมุ่งหมายที่ดีที่สุด เพราะว่าทุกอย่างที่เราทำก็เพราะว่าเพื่อจุดมุ่งหมายที่ดีที่สุดสำหรับเราเอง แต่ขณะเดียวกัน โลกมันมีปัจจัยอะไรมากกว่านั้น เรามีภพภูมิธรรมชาติ ท่านจะสอนเรื่องนี้มาก แล้วเวลาที่เคาะระฆังปั๊บ ทุกคนก็จะหยุด คือผมเข้าไปที่นั่นซักว่าทุกคน สมมติเค้าเริ่มวันที่ 1 แล้ว ผมเข้าไปวันที่ 5

เพราะฉะนั้นวันที่เข้าไปวันแรกก็จะรู้สึกได้ว่า ด้วยความที่ยังไม่ชิน แล้วก็ไม่ได้ผ่านปฐมนิเทศอะไรที่ชัดเจนพร้อมคนอื่น วันแรกก็จะรู้สึก คือทุกคนก็จะหยุดเหมือนถูกสะกดจิต กินข้าวอยู่ที่หยุด เดินอยู่ที่หยุด ไม่รู้ว่าอยู่ในห้องน้ำ ต้องหยุดด้วยหรือเปล่า (หัวเราะ) แต่คิดว่าคงเป็นอย่างนั้นนะ เพราะเค้าจะรู้สึกกันทันทีเลยว่า พอได้ยินเสียงระฆังจะต้องหยุด คุณกันก็จะต้องหยุดคุณ เพราะฉะนั้นทุกอย่างมันจะเงียบไปหมดเลย รอกันกระทั่งเสียงกังวานของระฆังค่อยๆ หายไป ก็ถึงจะเริ่มกลับไปทำกิจกรรมที่เราทำอยู่ เพราะฉะนั้นก็จะมีภารกิจตลอดเวลา มีสิ่งที่เค้าเรียกว่า การรักษาความเงียบอย่างเช่นตอนกินข้าว เค้าก็จะไม่คุยกัน ไม่มีการพูดเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการกินข้าว เพื่อที่จะให้อยู่กับการกินจริงๆ ระหว่างล้างจาน ทำความสะอาด ก็จะเป็นการรักษาความเงียบตลอด แล้วพอถึงช่วงนอน 4 มุม ถึงจะเริ่มเงียบ แล้วก็ไม่มีใครคุยกัน เราก็จะเงียบ

ปาน ถ้าหลับแล้วเค้าตีระฆัง

พีคุณ ก็คงต้องตื่น (หัวเราะกัน) ก็คงรับได้ เพราะเค้าเพื่อการนี้อยู่แล้ว แล้วเค้าจะตีระฆังเพื่อให้ตื่นนอนตอนเช้า ซึ่งเราก็คงไม่ชินถึงขนาดตื่นตี 4 ตี 5 เพราะฉะนั้นเราจะมีภารกิจตามหลัง เพราะตีระฆังเราก็ไม่ตื่น ก็ต้องปลุก ก็เป็นประสบการณ์ที่น่าสนใจดี คือโดยธรรมชาติของผม จะไม่ใช่คนที่เซื่ออะไรง่าย ๆ เพราะฉะนั้นเราก็ไม่ได้คล้อยตามไปด้วยทุกอย่างที่เค้าปฏิบัติ บางคน โดยเฉพาะฝรั่ง เค้าจะมาแบบอินมาก ความอินมากของเค้า มันจะทำให้ทุกอย่างมันเครียดไปหมด เออคือท่านสอนให้มีสติ ท่านสอนให้ปล่อยวาง ท่านสอนให้ไม่ยึดติดกับความโกรธ หรือความหงุดหงิด แต่บางครั้ง เวลาที่ฝรั่งเค้าเห็นคนทำอะไรที่ผิดนิดนึง เค้าก็จะมอง แล้วก็มองด้วยสายตาที่มีความโกรธ เราว่ามันก็จริงจังเกินไป มันไม่ปล่อยวาง พอเค้าห้ามพูดแล้วมีคนพูดขึ้นมา ก็จะมองด้วยสายตาเหยียด เหมือนเป็นเอเลี่ยน สิ่งแปลกปลอมเข้ามา เค้าก็จะจ้อง เรื่องพวกนี้ผมก็พยายามไม่ไปยึดติดมากนัก แต่ว่าคิดว่าการ retreat ก็คงเป็นสิ่งที่กลายเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมสมัยใหม่ โดยเฉพาะกับคนที่รู้สึกว่า ไม่ได้มีช่วงเวลาของความสงบในชีวิตเท่าที่ควร เพราะชีวิตของเราทุกวันต้องเจอแต่ความวุ่นวาย เจอกับกิจกรรมอะไรต่างๆ ในขณะที่บางทีเรา

ก็ต้องตั้งคำถามเหมือนกันว่า ทำไมเราต้องทำ มันไม่ใช่ปัจจัยที่จำเป็นจริงๆ แล้วก็คนเหล่านี้ พอถึงจุดหนึ่งที่เค้ามีความเครียดมาก เค้าก็ต้องการช่วงเวลาที่ได้ไปอยู่ในที่สงบๆ แล้วก็ไปฝึกอะไรบางอย่าง เหมือนกับไปชาร์จแบตเตอรี่ เค้าเรียกกัน ก็จะทำให้รู้สึกว่าคุณค่าอะไรบางอย่าง

บางคนก็ไปก็คิดไปเลยก็มี มีพระรูปหนึ่งคราวนี้ที่ไปเจอ เป็นพระไทยครับ เค้าเป็นเด็กที่เรียนจบจากต่างประเทศเหมือนกัน เรียนกราฟิกดีไซน์ เรียนรู้นเดียวกับที่เจ๊--อภิชาติพงศ์ แต่ว่าพอลกลับมาเมืองไทย มาทำงานอะไรต่างๆ แล้วก็อาจจะรู้สึกไม่มีความสุข พอหมู่บ้านพลัมมาเมืองไทย แล้วก็มาจัด retreat ที่เมืองไทย เค้าก็ไปร่วมปฏิบัติ แล้วหลังจากนั้นก็ลองไปปฏิบัติที่ฝรั่งเศสอยู่ประมาณ 6 เดือน แล้วหลังจากนั้นก็ตัดสินใจไม่กลับมาเมืองไทย แล้วก็ตัดสินใจไปเลย แบบนั้นก็เป็น ^(ที่สุด สุดชั่ว สุดโต่ง) extreme

หนึ่งสำหรับคนที่สนใจไปทางนั้นจริงๆ แต่คนส่วนใหญ่ที่ไป retreat ก็เพื่อได้สัมผัสกับความรู้สึกดีๆ ของเค้า ที่เค้าไม่มีโอกาสได้ทำในชีวิตประจำวัน หลากๆ คนก็เป็นนักธุรกิจ หลากๆ คนก็มีความรับผิดชอบในแต่ละอาชีพที่ไม่สามารถทำให้เค้าเคาะระฆังได้ตลอดเวลา หรือว่าตื่นตี 4 มาทำสมาธิได้ทุกวัน ก็เป็นช่วงที่ คำเมื่อกี้ที่หลายคนใช้คำว่าไปฟื้นฟูอีกครั้งหนึ่ง ส่วนใหญ่ก็คือไปฟื้นฟูจิตใจ ไปฟื้นฟูความรู้สึกที่เรียกว่าจิตวิญญาณ

ลูจ้อย คุณๆ ถ้ามินิดนึง ส่วนหนึ่งเป็นความเห็นส่วนตัว อีกส่วนหนึ่งก็เป็นข้อสังเกตที่มีต่อกระบวนการ retreat ส่วนใหญ่เราจะเห็นกระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ไปอยู่กับตัวที่เกี่ยวกับความเชื่อ องค์กรทางศาสนาหรืออะไรก็ตามแต่ ซึ่งความหมายหรือเป้าหมายของศาสนาคือ มุ่งไปที่ตัวความสุขนะครับ แก้ปัญหาในเรื่องสิ่งที่ไม่ต้องการ ที่เครียดที่อะไร ไปสู่สิ่งที่เป็นภาวะที่สบายหรือว่าสุข เรียกว่าองค์กรศาสนาใดๆ ก็ตามแต่ ก็จะมีกลไกหรือเทคนิคในการที่ทำให้เราไปสู่ภาวะที่มันเอาตัวเองออกจากสภาพที่มันบีบคั้น อันนี้ก็เป็นกว้างๆ

ที่นี้ ในกรณีของการ retreat ก็มักจะเห็นการไปสร้างเทคนิค ที่จะทำให้เราได้หยุด หรือได้ปรับกระบวนการที่เรากำลังคิด กำลังฝัน กำลังอะไรอยู่ อย่างเช่น เอาเทคนิคของการเคาะระฆังมา เปิง! บีบ หยุดทุกอย่าง

ก็เหมือนกับบางทีเราคิดอยู่ เราก็อาจจะต้องหยุดคิดในสิ่งนั้น เหมือนเตือนสติ แล้วคนเราอาจจะมีธรรมชาติของการคิดกังวล คิดฟุ้งซ่าน คิดลึงเลอะไรอยู่ตลอดเวลา บางทีทำไถ่ชุ่นไว้ ทำไถ่ชุ่นไว้ เอ๊ย ยังไม่เสร็จ ก็ครุ่นคิดกับมัน (หัวเราะ) ไถ่พวกนี้ก็คงทำให้เราอยู่ในภาวะที่พอคิดไม่ตก คิดไม่ออก คิดไม่ได้ ก็ค้างคาใจ ก็ไปหาเวลาให้เราทำให้จิตใจของตัวเองเหมือนสะอาดใส คงเป็นความหมายอย่างที่ว่า

อีกอันที่ลูจ้อยอยากจะแลกเปลี่ยนกับพวกเราก็คือว่า กลไกของหมู่บ้านพลัม คือหมู่บ้านพลัมที่เมื่อที่เค้าทำความเข้าใจกับพวกเรา ก็เหมือนค่ายอะไรอย่างนั้นนะครับ จะเรียกอะไรก็ตามแต่ แต่ว่าเอาคนมารวมกันแล้วทำอะไรด้วยกัน แต่ว่าการทำด้วยกันอาจจะมีความต่างกันในเทคนิคบ้าง บางทีอาจจะห้ามพูดตลอดเวลา อะไรอย่างนี้ ก็เป็นเรื่องทางเทคนิค ที่หมู่บ้านพลัม หรือท่านดิช นัท ฮันท์ บางคนอาจจะรู้จักบางคนอาจจะไม่รู้จัก ท่านเป็นพระที่อยู่ในอาจจะเรียกว่านิยามหายาน ชาวเวียดนาม แล้วก็การปฏิบัติธรรมของท่าน ท่านก็มีหน้าที่ที่จะทำให้คนอื่นได้รับอานิสงส์จากความรู้ด้วย ก็เผยแพร่ เป็นธรรมดา การเผยแพร่ส่วนหนึ่งคืองานเขียนหนังสือ งานเขียนหนังสือนี้เองเป็นจุดที่กระจายออกไปได้ในหลายๆ ภาษา หลากๆ พื้นที่ ในภาวะปัจจุบันเราอาจจะเจอ คือคนส่วนใหญ่อยู่ในความต้องการที่จะหาความสุข ความสงบ แล้วอย่างน้อยอาจจะหนีจากความวุ่นวาย ก็ไปเจอสื่อที่อ่านแล้ว เหมือนกับเป็นทางที่ทำให้ตัวเองรู้สึกสบาย ก็เหมือนกับเป็นได้ รับความนิยมและศรัทธาขึ้นมา พวกที่เห็นว่าโดยช่องทางนี้เป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้ตัวเองรู้สึกปลอดภัยอะไรก็ตามแต่ แล้วก็อาจจะมียศกภาพในการเดินทาง มีทุน มีปัจจัยในการเดินทางไป ก็อาจจะไป

เวียดนามเคยถูกปกครองด้วยฝรั่งเศส ท่านดิช เป็นคนเวียดนาม ก็อาจจะมีส่วนของภาษาฝรั่งเศส แล้วคนที่รู้จักดีก็เป็นฝรั่งเศสก็ได้ ก็เลยไปมีหมู่บ้านที่นั่น แต่จุดที่กระจายแม้กระทั่งในไทยเรา จากหนังสือธรรมะของท่านดิช นัท ฮันท์ ก็มีขาย อย่างวงการหนังสือบ้านเราก็จะมีการพูดถึงธรรมะ ไม่ว่าในศาสนาใดก็ตามแต่ แล้วก็ออกมาในรูปแบบของหนังสือ จากจุดที่เป็นหนังสือ สาระนั้นนี่คืออะไร แล้วก็อรรถรส ความรู้สึกในการอ่านตรง

นั่นเป็นอย่างไร โดยส่วนตัวอยากจะถือเอาว่าความนิยมหรือความคล้อยตาม หรือชื่นชมกับสิ่งที่ได้อ่าน มันเป็นเรื่องที่อยู่ในระดับของความเป็นศิลปะอันหนึ่ง ที่พูดด้วยความเห็นเหตุเป็นผลนั้น มันอาจจะยังไม่จูงใจ แต่ในการจูงใจ ก็มีเรื่องของความเป็นศิลปะขึ้นมา ฉะนั้นเราก็จะเห็นจากตัวอย่างที่พี่คุณเล่าให้ฟัง ก็มีเรื่องของความจริง มีเรื่องของประโยชน์ที่จะทำให้เกิดขึ้นกับตัวเอง แล้วก็มีเรื่องของแรงจูงใจที่จะให้คนเข้ามาด้วยกัน

ส่วนหนึ่งเป็นความเห็นของลุง แล้วอีกส่วนหนึ่งเป็นเกร็ดที่จะทำให้เราเข้าใจหรือรู้จักท่านดิช นัท ฮันท์ ขึ้นมาอีกซีกนิดนึง ลุงก็ได้รู้จักดี มาก ก็เคยอ่านหนังสือ อย่างเมื่อปีที่แล้ว ท่านดิช นัท ฮันท์มาเมืองไทย มาที่สวนลุม ผู้ที่เป็นแฟนก็ไป เคยไปกินมัย (สายห้วกัน) ก็ไปเจอ ท่านมีลักษณะการแต่งตัวเหมือนพระ สีไม่เหมือนพระไทย สีช็อคโกแลต แล้วก็ยังมีลักษณะรูปแบบอันหนึ่ง คอที่เกี่ยวข้องกับนักปฏิบัติธรรมต่างๆ ก็จะแสวงหาไป ทำความรู้จักกัน ก็เคยมาเมืองไทย ก็เรียกว่าท่านเป็นคนที่ยพยายามที่จะเผยแพร่ เหมือนกับที่ว่าคุณในปัจจุบัน ในแง่ของความเป็นสากลที่รู้จักกับท่านดิช นัท ฮันท์ ท่านดาไลลามะ ที่ป๊อบปูลาร์ คงไม่มีใครของเรา เช่นท่านพุทธทาส ท่านมรณภาพไปแล้วนะครับ ก็ไม่ได้เดินทาง อาจจะเป็นเรื่องของภาษาก็ได้ แล้วก็งานเขียนอาจไม่ได้แปลเป็นหลายภาษาก็ได้ ก็อาจจะเป็นจุดหนึ่งที่วกกลับมาเสวนากันในเรื่องความถนัดของพี่คุณ ในเรื่องบทบาทของพี่คุณที่ใช้หนังสือเป็นตัวแสดงความคิดเห็นของตัวเองสู่สังคม ท่านดิช นัท ฮันท์ ก็ใช้หนังสือเหมือนกัน ก็มีสื่อตัวนี้เป็นตัวกระจาย นี่ถือเป็นสังคมของพลัมที่จะ retreat อาจจะมีสะท้อนให้พวกเราเห็นความไม่สงบ ความเครียดอะไรต่างๆ มันก็แพร่กระจายไป แล้วก็ไม่ใช่สิ่งที่คนต้องการ ก็หากโลกที่จะทำให้ตัวเองได้เกิดภาวะที่มันสงบ ภาวะที่มันเครียดอะไรขึ้นมา ก็เป็นเบื้องต้น ซึ่งได้แค่ไหนแค่นั้น ก็แล้วแต่ เราคงพอจะเข้าใจความหมายของคำว่า retreat กัน ขึ้นมาพอสมควร ก็คงต่างกันบ้าง เต้เพิ่งมา ก็ตามนิดนึงนะครับ หยินด้วย อาจจะต้องตามนิดนึง แต่ไม่ต้องเกร็งนะ เราก็สบายๆ

รู้จักพี่คุณมัย

เดี่ยวเราย้อนกลับมา อุตสาห์ดึงพี่คุณมาได้ ก่อนที่พี่คุณจะไปต่างประเทศอีก ลุงเองสนใจและคิดว่าหลายคนก็คงสนใจเหมือนกัน ในแง่ของบทบาทหรือสิ่งที่พี่คุณได้ทำในสังคม คือเรื่องการเขียน ไข่มัย ลุงก็ไม่รู้จะตั้งโจทย์ยังไง หรือใครมีประเด็นอะไรที่สนใจในเรื่องที่บทบาทของพี่คุณต่อสังคม หรือรู้จักมัย พี่คุณนะ รู้จักมัย (หัวเราะกัน) พอบอกว่าพี่คุณ ปราบดา หยุ่น ใคร? (หัวเราะกัน) คือเราก็มาทำความรู้จักกันได้นะ ไม่ใช่ว่า โห้ย ต้องรู้จักให้ได้ ก็ไม่ใช่ พี่คุณ โดยจริงๆ แล้วก็คือคนธรรมดาคนหนึ่งนั่นเอง เรียนหนังสือมาเหมือนพวกเรา แต่ไปเรียนภาษาและศิลปะ

พี่คุณ ก็จะารู้ซึ้งที่ว่า ตัวเองแก่หรือเด็ก ก็แน่นอนว่าต้องแก่กว่าน้องๆ ที่นี่ เป็นสิบปี แต่ว่าอย่างวันก่อน เดินไปซื้อของ มีเด็กชั้นมัธยม เดินผ่านเค้า เค้าก็ขานชื่อผมในทีตรงนั้น “ปราบดา หยุ่น” เสียงดังมากเลย คงออกเสียงเพื่อทดสอบว่าเราใช่หรือเปล่า แล้วเดินผ่านหมู่นักเรียนสาวๆ เยอะมาก ผมรู้สึก ถ้าเป็นคนอื่น เป็นอาจารย์เสกสรรค์ ประเสริฐกุล อะไรทำนองนี้ โอเค ถึงเค้าจะรู้จัก แต่เค้าจะเรียก “เสกสรรค์ ประเสริฐกุล” มัย (หัวเราะกัน) เค้าก็อาจจะหันไป คือผมหันกลับไปป๊อบ สิ่งที่ผมเห็นก็คือ (ทำท่าพยักหน้า ยิ้มกระหิมใจ) (หัวเราะกัน) แล้วผมก็ทำตัวไม่ถูก คือดูคึกขามากเลยอะเลยไม่รู้ว่าจะตัวเองจะแก่หรือจะเด็กดี แต่ว่า ก็ดี เพราะยังรู้สึกว่ามีชีวิตเชื่อมโยงกับเด็กๆ อยู่

ลุงอ้อย หยิน หยินรู้จักปราบดา หยุ่น หรือเปล่า

หยิน รู้จักค่ะ

ลุงอ้อย รู้จักยังงี้

หยิน ก็ รู้ว่าเป็นนักเขียน แต่ก็ไม่เคยอ่านงานเค้าเท่าไร

ลุงอ้อย อ่า ถ้าไปเจอกันข้างนอก กลางทาง แล้วจะ “ปราบดา หยุ่น” อย่างเมื่อกี้หรือเปล่า (หัวเราะเสียงดัง) ลุงว่า พี่คุณ ถ้าส่วนหนึ่งของผู้หญิงก็มีเสน่ห์ได้ เห็นด้วยป่าว (หัวเราะ)

จูน/แก้ว เห็นด้วยค่ะ (หัวเราะกันเสียงดังมาก)

ลุงอ้อย เห็นด้วยยังไง ว่ามาเร็ว

จูน ถ้าเจอตามถนนก็คงไม่รู้ว่าเป็นพี่คุณ เพราะว่า ตัวเองก็เพิ่งรู้จักไม่เท่า ไหร่ ก็พอรู้จักแล้วก็รู้สึกน่าสนใจ แล้วก็แต่ถ้าเห็นคนนี่เดินผ่านไป ก็คงมอง เอ๊ย หล่อวะ อะไรอย่างนี้ (จิน) แล้วก็พออ่านงานเขียน ทำได้ยังไงเนี่ย เขียนแบบนี้ (หัวเราะเสียงดัง)

พี่คุณ ทำยังไงล่ะครับ อันนี้ ตอบไม่ได้ ตอบยากมาก

จูน ก็งานเขียนแบบแปลกๆ (หัวเราะกัน)

พี่คุณ ก็... ถ้าอย่าง ความสุขของกะทิ ก็ไม่แปลกหรอก

จูน ไม่ๆ ที่เคยอ่าน อุทกภัยในดวงตา กับ ความน่าจะเป็น แต่อ่านไม่จบ บางเรื่องอ่านก็ไม่เข้าใจ บางเรื่องก็เอ๊ะ เราไม่เข้าใจหรือว่าเราสมมติไม่ได้ หรือว่าอะไร แต่ชอบภาษาที่พี่ใช้ ภาษาที่ใช้จะแบบว่า มันเป็นศัพท์ภาษาพูดที่ธรรมดาแต่พอมาเป็นภาษาเขียน พี่ทำยังไงที่ให้นมันออกมาอย่างนั้นได้

พี่คุณ อาจจะมีหลายๆ เหตุผลนะครับ เพราะว่ามีความสนใจกับงานเขียนมาตั้งแต่เด็กๆ แล้วก็ตอนเด็กก็จะชอบอ่านงานที่ความจริงแล้วอาจจะเป็นผู้ใหญ่หน่อยสำหรับเด็กที่จะอ่าน ก็คืองานของอาจารย์ศีกฤทธิ แล้วก็งานของครูอบ ไชยวสุ ซึ่งใช้นามปากกาว่า ฮิวเมอริสต์ ซึ่งหาได้ตามร้านหนังสือ คนในยุคนี้จะเป็นคนที่มีความชำนาญทางด้านภาษามาก แล้วก็ชอบเล่นคำ ชอบแปลกๆ สำนวนต่างๆ ก็อาจจะรับอิทธิพลมาจากช่วงนั้น แล้วก็ตอนเรียนมัธยมที่เทพศิรินทร์ ก็เขียนหนังสือแล้ว แล้วก็ทำวารสารของโรงเรียนหน้าก็คือเขียนทุกอย่าง ก็เลยทำให้ได้ฝึกทักษะการเขียนตอนนั้นเยอะเหมือนกัน ช่วงนั้นจะเป็นช่วงที่รู้สึกว่าการคิดสร้างสรรค์หรือศิลปะในเมืองไทยจะค่อนข้างดี จะมีคนหลายๆ กลุ่มที่เริ่มทำอะไรใหม่ๆ ขึ้นมา ทั้งในเรื่องดนตรีด้วย เป็นยุคพวกเฉลียง อะไรพวกนี้ แกรมมีใหม่ๆ ทำให้เราอยู่ในสภาพสังคมที่มันมีความตื่นตัวทางด้านนั้น คำเรียกปฏิวัติอะไรต่างๆ เปลี่ยนไป อาจจะเรียกได้ว่าสู่ความเป็นสากลมากขึ้นก็ได้ แต่ขณะเดียวกันก็ทำให้เราได้ความรู้เพิ่มขึ้นมา

แต่ว่าพอจบ ม.3 ก็ไปเรียนต่อมัธยมครับ ช่วงระหว่างที่เรียน 11 ปีที่เมืองนอกก็แทบไม่ได้ใช้ภาษาไทยเลย ซึ่งมันก็อาจจะเป็นอย่างที่บอกเสียและข้อดี

พอกลับมามันทำให้เราเริ่มฝึกทักษะของเราเกี่ยวกับภาษาไทย พยายามกลับมาเขียนหนังสือแบบที่เราเคยชอบ ตอนนั้นกลับมาเป็นทหาร แล้วตอนที่อยู่ในค่ายทหารก็มีความรู้สึกว่าเป็นเรากี่ฝันของเราเอง คือเรากี่ไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น แต่คิดว่าเป็นทหารก็คง (เอารองเท้ากระแทกกัน เสียงดัง ตึงตึง) ก็คงไม่ได้ทำอะไรมาก เราน่าจะใช้เวลานั้นเขียนหนังสือ แต่ปรากฏว่าพอเข้าไปในนั้นปุ๊บ คำก็ไม่ให้เขียน ไม่ให้อ่านหนังสือ ซึ่งเราไม่เข้าใจเหมือนกันว่าทำไม เพราะที่จริงเราว่างเยอะมาก ตื่นมาตอนเช้า วิ่ง แคนั่น (หัวเราะ) วิ่งเสร็จแล้ว ก็นั่งๆ เล่นๆ คุยกับเพื่อน แล้วก็ร้องเพลง ครูฝึกเค้าชอบให้ร้องเพลง ก็เลยอาจจะเป็นเวลาที่เราทำให้เรารู้สึกคิดย้อนกลับไปสู่วัยรุ่นของเรา สิ่งที่เราเคยชอบ ที่ชอบเขียนหนังสือ ชอบอ่านหนังสือ ชอบฟังเพลง ก็เลยเป็นช่วงเวลาที่เราเริ่มคิดแล้วว่าอยากจะกลับมาเขียนหนังสืออีก

พอออกมาจากนั้น ก็เลยเขียน แล้วมันทำให้เรา ข้อเสียที่บอกก็คือคำศัพท์ดูง่ายไป ที่มันขาดช่วงไป แล้วเราไม่ได้รับหรือว่าคำศัพท์ที่อยู่ในกระแสใหม่ๆ ที่เราไม่รู้ คำใช้ยังไงกัน ก็เป็นทั้งช่วงเรียนรู้ด้วย เป็นทั้งช่วงย้อนกลับไปสู่อะไรที่เราชอบด้วย คือคนคงสงสัยว่าสำนวนของมัน มีการเล่นคำอะไรอย่างที่เราเคยชอบเล่น ในขณะเดียวกันศัพท์บางคำมันก็เก่าไปแล้ว ก็เลยเหมือนกับว่าใช้ศัพท์เก่ามาเขียนใหม่ ในขณะเดียวกันศัพท์ใหม่บางอย่างเราก็ไม่รู้ ก็ใช้เวลาพอสมควรเหมือนกันที่ทำให้มัน คือกลับมาทันสมัยมากขึ้น

จูน แล้วพี่มีความเห็นยังไงกับคำว่า “วรรณกรรมขยะ” คือว่า เคยไปค่ายวรรณกรรมมา คำก็มีพูดถึงประมาณว่า “วรรณกรรมขยะ” แล้วก็เถียงกันแบบว่า อีกฝ่ายหนึ่งก็บอกว่า อย่างของแจ่มใส ใช้ emoticon แทนอารมณ์ คำก็บอกว่ามันขยะ แต่อีกฝั่งหนึ่งก็บอกว่า ไม่ใช่ มันเป็นเรื่องใหม่ ก็เลยอยากทราบว่า พี่มีความเห็นยังไงกับคำว่า “วรรณกรรมขยะ”

พี่คุณ คือตัวอักษรมันก็มีคุณค่า แล้วความจริงแล้วมันก็มีวิวัฒนาการมาจาก emoticon แบบสมัยโบราณ เพราะสมัยก่อน เช่น ภาษาจีนคำก็ อย่างคำว่า “คน” คำก็เขียน “รูปคน” หรืออย่างยิ้ม ภาษาจีนก็ไม่รู้ว่าเป็นอย่างปัจจุบันนี้หรือเปล่า แต่ว่ามันก็เป็นเรื่องของความเปลี่ยนแปลงทางยุคสมัยใหม่ แล้ว

เราก็ไม่ได้คิดว่ามันมีความสำคัญมากที่จะมาบ่งบอกว่าอันนี้คือขยะ หรือว่าอันนี้ดีอันนี้ไม่ดี มันอยู่ที่ตัวเนื้อหามากกว่า บางที่เราเหมือนกับพอเราอยู่ในยุคสมัยของเรา เราก็อาจจะมีอคติในสิ่งที่ไม่ใช่ยุคของเรา กับคนที่มาอายุหน้อยก็อาจจะไม่สามารถเชื่อมโยงกับความเข้าใจกับคนวัยรุ่นในยุคนี้ได้ คือต้องบอกก่อนว่า อย่างวรรณกรรมของแจ่มใส ก็ไม่ได้ชอบอ่านเหมือนกัน คืออ่านแล้วรู้สึกว่ามีแต่เรื่องความรัก มีแต่เรื่องรักในวัยเรียน มีแต่เรื่องแย่งแฟนกัน เหมือนมีวิศวิดิไอสมัยนี้ จะวิเคราะห์ว่าสงสัยจะขาดแคลน หรือผู้หญิงจะแย่งแฟนชาวบ้านเป็นประจำ (หัวเราะกัน) เลยทำให้รู้สึกว่าโดยเนื้อหามันไม่ใช่สิ่งที่เราสนใจ แต่ว่าเราต้องอย่าลืมว่า คนเราก็ผ่านยุคสมัยอย่างนั้นมาสมัยเราเป็นวัยรุ่น เราก็ชอบเรื่องความรักเป็นหลักเหมือนกัน เพราะฉะนั้นถ้าเราเจาะเฉพาะประเด็นนั้น ก็คงมีนักเขียนแจ่มใสที่เขียนเรื่องแบบนี้ได้ดี แล้วเค้าก็สื่อกับคนในยุคสมัยของเค้าได้

เพราะฉะนั้นคำว่า “วรรณกรรมขยะ” จริงๆ แล้ว เรามีความรู้สึกว่าอยู่ที่จุดประสงค์ของคนเขียน แล้วก็ผลลัพธ์ที่ได้ตามมามากกว่าหรือจุดประสงค์ของการพิมพ์หนังสือ เช่นช่วงนี้กระแสอันนี้มาแรง เรื่องกระแส แดดารา สำนักพิมพ์นี้ ก็จะทำแต่เรื่องแอดดารา อะไรอย่างนี้ คือบังคับให้มันเกิดขึ้น อย่างนี้รู้สึกว่ามันมีความเป็นขยะมากกว่า มันเป็นขยะในแง่ของความตั้งใจที่จะทำเพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง เพื่อรายได้ เพื่อธุรกิจอย่างเดียว โดยที่เราไม่สนใจในเรื่องคุณภาพของงานเขียน หรือว่าความละเอียดอ่อน แต่ว่าถ้าเกิดนักเขียนคนหนึ่งมีความตั้งใจมากในการเขียนหนังสือ แล้วเรื่องมันเป็นเรื่องที่เราอาจจะเรียกไม่ได้ว่ามีสาระมาก แต่ว่าความตั้งใจจริงของเค้ามันเกิด มันก็ไม่ใช่ขยะ คือเราว่าไม่ควรไปมีอคติแบบนั้น อย่างตอนที่กลับมาใหม่ๆ ก็เคยได้ยินบางคนก็เรียกงานเขียนของพีโน้ต อุดมว่าเป็นขยะเหมือนกัน เรา รู้สึกว่าเป็นการมองที่ปิดกันมากเกินไป เพราะว่าถ้าเราอ่านจริงๆ ก็มีทัศนคติหลายๆ อย่างของพีโน้ตที่น่าสนใจแล้วก็ให้แรงบันดาลใจกับคนอ่านได้ อะไรอย่างนี้ เราก็ไม่ถือว่ามันเป็นวรรณกรรมขยะ คือเค้าอาจไม่ได้เขียนหนังสือดีมาก เค้าอาจไม่ใช่คนที่ใช้ภาษาได้แบบนักเขียนที่เค้าเรียกว่าวรรณกรรม แต่ในขณะที่เดียวกันเราก็ไม่จำเป็นต้องอ่านเฉพาะงานที่

เป็นวรรณกรรม อ่านหนังสือก็อ่านได้หลากหลาย เนื้อเพลงก็เป็นบทกวีได้ อะไรแบบนี้ เป็นวรรณกรรม

คือเราไม่ชอบการแบ่งกัน เพราะมันทำให้รู้สึกว่า อันนี้คือศิลปะชั้นสูง อันนี้คือศิลปะชั้นต่ำ บางทีศิลปะชั้นต่ำมันก็ให้คุณค่าให้แรงบันดาลใจเราได้มากกว่าศิลปะชั้นสูงด้วยซ้ำ พอถูกแยกปั๊บ คนก็เลยให้ค่ากับมันเป็นแบบให้ค่า มีแต่เปลือก ไม่เป็นความจริง

จุน ที่เรียนมันก็จะมึนวิธีเขียนเป็นเรื่องๆ เลย แล้วก็คิดขึงกับแต่ละเรื่องก็บอกมา พอลองเขียน มันต้องมีเรื่องก็คิดไม่ออกเลย ก็เลยอยากรู้พีใช้วิธีเขียนยังงัยบ้าง

พีคูน พีก็ไม่ว่านักเขียนคนอื่นเค้าเป็นยังงัย แต่ว่าสำหรับพีเอง คิดว่าตัวเองเป็นคนที่ชอบคิดอะไรบ้าง บอๆ ก็คิดอะไรเรื่อย ก็ผูกเรื่องไปเรื่อย เป็นนิสัยส่วนตัวที่ชอบผูกเรื่อง ตอนนี้อาจจะน้อยลงนะ แต่ว่าตอนสมัยเป็นเด็กวัยรุ่น เป็นพวกชอบนั่งมองคน คือเราจะไม่รู้สึกรู้สึกรึเปล่า สมมติว่าเราต้องนั่งเฉยๆ เราก็จะนั่งมองแล้วก็คิดไปด้วยว่าคนนี้มีนิสัยใจคอเป็นยังงัย คนนี้ที่บ้านเค้าเป็นยังงัย คนนี้ทำไม่ต้องห้อยแว่นตาไว้ตรงนี้ หรือว่าเวลาเค้าเดินมากับผู้ชายคนนั้นแล้วเค้ามีความสำคัญยังงัยกัน คือเราเป็นคนชอบคิดแล้วก็สร้างแต่งเรื่องขึ้นมาเอง โดยที่ไม่จำเป็นว่ามันจะต้องจริงๆ ก็จินตนาการไปเรื่อย ไปเดินห้างก็ชอบมองคนนั้นคนนี่

จุน แล้วนักเขียนที่ดีในความคิดพีที่เป็นแบบไหนคะ

พีคูน ก็น่าจะต้องให้แรงบันดาลใจ

จุน ไม่นั่นว่ากระต่ายต้องสวยหรือว่าเน้นเนื้อหาต้องดี

พีคูน อันนั้นเป็นเรื่องคุณภาพหรือเรื่องเทคนิค ซึ่งมันก็ดี ถ้าถามว่าชอบงานอ่านที่คนเขียนมั๊ยก็ชอบ ถ้าตัวเองก็จะชอบแบบนั้น ชอบงานที่ใช้ภาษาดี มีการทดลองบางอย่าง มีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ แต่ว่าพวกนี้มันเป็นเรื่องรสนิยมส่วนตัว แต่ว่าถ้าถามว่างานเขียนที่ดีคืออะไร กว้างๆ เราคิดว่ามันอยู่ที่คนอ่าน คือคนอ่านต้องรู้สึกอะไรบางอย่างกับมัน ก็เรียกว่าดีสำหรับเค้าแล้ว เราเองไม่สามารถไปตัดสินว่าความคิดแบบนี้มันเจ๋งไม่ถูก เพราะว่าต่างคนต่างที่ต่างกันแล้วก็ต่างพื้นฐานกัน อย่างสมมติว่าที่น้องบอกว่าอ่านงานเราไม่เข้าใจ มันก็จริง ๆ แล้ว เวลาคนพูดแบบนี้แล้ว ไม่รู้สึกอะไรเลยนะ เพราะว่ารู้สึกว่ามันเป็นเรื่องธรรมดา เพราะว่าเราอ่านงานบางคนเราก็ไม่เข้าใจเหมือนกัน เราไม่ได้มีพื้นฐานมาแบบเดียวกัน บางคนก็เค้าชอบอ่าน เพราะเค้าเป็นนักวิจารณ์ขั้นเทพ พอเค้าอ่านแล้วเค้าว่า แค่นี้เองหรอ ก็มี เค้าเข้าใจหมดซะทุกอย่างซะจนงานที่เราเขียนมันดูไร้สาระเจ๋งๆ ก็มี เพราะฉะนั้นมันก็อยู่ที่คนอ่าน คืองานศิลปะมันอยู่ที่คนเสพด้วย ไม่ใช่สำหรับคนทุกคน ไม่ใช่

วิทย์ ไม่เข้าใจคำว่างานเขียนทดลอง

พีคูน ประสบการณ์ มันก็เกิดจากการทดลองที่คนเลือกเค้าทำมาแล้วแล้วได้ผล แต่ว่าสุดท้ายแล้ว หลายๆ อย่างเหล่านั้นมันก็เป็นสิ่งสมมติของคน ถึงแม้ว่ามันจะได้ผลดีก็ตาม แต่ว่าถ้าเราทำไปเรื่อย ทำซ้ำๆ ไปเรื่อยๆ มันก็สุดท้ายแล้ว สิ่งที่มีเคยเป็นความสร้างสรรค์ ก็มาถึงจุดที่มันนิ่ง ไม่เกิดความคิดสร้างสรรค์อะไรอีกแล้ว ก็นิ่งอยู่ ถ้าเป็นศิลปะเค้าก็เรียกว่าเป็นแค่ production คือการทำซ้ำไปเรื่อยๆ เป็นอุตสาหกรรม เหมือนเวลาเราดูละครโทรทัศน์ของไทย บางทีเรารู้สึกว่าเค้าทำเรื่องเดียวกันมาตั้งแต่เรายังเด็ก คือปกติไม่ได้ดูแล้ว แต่พอกลับไปดูอีกที มันทำให้เรานึกถึงเรื่องเดิมที่เราเคยดูตอนเด็กๆ ซึ่งเค้าก็ยังทำเหมือนเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ถึงแม้ว่ายุคสมัยมันจะเปลี่ยนไป ถึงแม้ว่าเดี๋ยวนี้ทุกคนจะไม่ได้อยู่บ้านที่มีเฟอร์นิเจอร์แบบนั้นอีกแล้ว แต่ในละครมันก็ยังเฟอร์นิเจอร์แบบนั้นอยู่ ตอนที่งานศิลปะมันอยู่ในจุดที่เป็นแบบเดิมๆ ไม่มีความแปลกใหม่ ไม่มีความตื่นเต้น ไม่มีความเปลี่ยนแปลง แต่งานทดลองมันคืองานที่พยายามที่จะตั้งคำถามกับสูตร

สำเร็จพวกนั้น เช่นในงานเขียน หลายๆ คนอาจจะรู้จักคุณวินทร์ เลียววาริณ เค้าก็ขึ้นชื่อว่าเป็นนักเขียนแนวทดลอง ซึ่งก็หมายความว่าเค้าพยายามจะตั้งคำถามกับโครงสร้างของคำว่า “วรรณกรรม” เช่นจะเล่าเรื่องหรือเปิดเรื่องแบบนี้เหมือนเดิมมั๊ย ส่วนใหญ่วรรณกรรมก็จะนิยมเปิดเรื่องด้วยฉากหรือเวลา “พระอาทิตย์ขึ้นแล้วในวันเสาร์” แต่ถ้าเรามีการตั้งคำถามกับมัน หรือว่าเรามีใจที่ฝึกฝนกับการทดลอง เราก็จะกลับไปคิดว่า วรรณกรรมมันต้องขึ้นแบบนี้จริงๆ เหรอ หรือว่าการเล่าเรื่องมันต้องเป็นรูปแบบๆ นี้ แบบที่เราเรียนมาหรือที่เราเคยอ่านมาเท่านั้นหรือ หรือว่ามันอาจจะขึ้นด้วยอย่างอื่นได้มั๊ย ขึ้นด้วยรูปภาพได้หรือเปล่า ขึ้นด้วยสีได้มั๊ย แบ่งคอลัมน์เรื่องได้มั๊ย หรือใช้ตัวอักษรที่เล็ก ใหญ่ ผสมผสานกันได้มั๊ย เราคิดแบบนี้ นั่นคือการทดลองแบบหนึ่ง แล้วก็ในศิลปะบางอย่างมันก็มีการทดลองแบบนี้มา แล้วมันก็ต้องถูกวิพากษ์วิจารณ์ก่อนเสมอ แล้วพอถูกวิพากษ์วิจารณ์แล้ว สักพักหนึ่งมันก็กลายเป็นเรื่องธรรมดาปุ๊บ มันก็กลายเป็นแขนงหนึ่ง มันก็กลายเป็นสูตรแบบหนึ่งจนต้องการการเปลี่ยนแปลงขึ้น เหมือนเมื่อกี้ที่เค้าบอกว่ามันก็เป็น wajar สมมติว่ามีการทดลองไปเรื่อยๆ แล้ว คนก็อาจจะกลับไปสู่ความเรียบง่าย กลับไปสู่ความคลาสสิกบางอย่างก็ได้

ศิลปะกับความคิด

จูน ตอนนี้นำกำลังทำเรื่องสารคดีสิ่งแวดล้อมอยู่

พีคูน เพราะว่าเป็นความสนใจของเรา?

จูน อ้อ เพราะเค้ากำหนดธีมมาให้ค่ะ (ทุกคนหัวเราะ) เห็นพีใช้ภาษาแปลกดี คิดว่าถ้าเกิดเราใช้ภาษาของเราเองบ้าง ถ้ามันสุดโต่งเกินไป เค้าจะรับได้หรือเปล่า เป็นวรรณกรรมขยะมีัยอะไรแบบนี้ล่ะค่ะ

พีคูน อย่างที่บอกเมื่อกี้ว่า วรรณกรรมขยะมันไม่น่าจะเป็นการพูดถึงตัวรูปแบบ แล้วศิลปะมันคือการสมมติขึ้นของเราอยู่แล้ว เราก็มีสีที่ที่จะสมมติอะไรใหม่ๆ ขึ้นมาได้เหมือนกัน เพียงแต่ว่าเนื้อหาที่เราพูดถึงมันมีประโยชน์กับสังคมหรือเปล่า จริงๆ แล้ว สนับสนุนให้ทดลองด้วยซ้ำ เพราะมันจะได้เกิดความเคลื่อนไหวอะไรใหม่ๆ

สังเกตว่าความเคลื่อนไหวหรือความเปลี่ยนแปลงในสังคม มักจะเกิดจากการปฏิบัติหรือการทดลองอะไรใหม่ๆ แม้ว่าตอนแรกๆ อาจจะถูกวิพากษ์วิจารณ์หรือว่าถูกต่อต้าน แต่มันคือแรงกระตุ้นที่ทำให้มีการเคลื่อนไหว มีการเปลี่ยนแปลงไป ในทุกๆ เรื่อง ไม่ใช่เฉพาะศิลปะ

วิทยาศาสตร์ก็เหมือนกัน นักวิทยาศาสตร์ที่ถูกมองว่าบ้า ผิดไปจากคนอื่น หรือมองโลกแบบแปลกๆ ก็มักจะเป็นคนที่ทำให้โลกเปลี่ยนแปลงมากกว่าคนที่ทำเฉพาะตามสูตร แล้วก็วิจารณ์ไปตามที่ตัวเองถนัด มันก็อยู่ที่ช่วงเวลาด้วย

จูน แล้วพอดิตัวเองเขียนบทละครคณะด้วย แล้วได้อินคำว่าเขียน treatment อย่างนี้ อยากได้คำจำกัดความถึงคำนี้

พีคูน treatment ก็คือเรื่องย่อ เช่น เคยเขียนบทภาพยนตร์มา แล้วทุกครั้งที่ทำภาพยนตร์มันต้องทำ treatment ก่อน ซึ่งจริงๆ แล้วมันยากมาก เพราะเรายังไม่ทันเขียนเรื่องจบเลย แต่เราต้องมาทำเรื่องย่อแล้วจริงๆ มันก็คือการย่อเรื่องทั้งหมด เพื่อให้คนอ่านที่ คือจริงๆ แล้วในการทำหน้าที่จุดประสงค์ก็คือให้นายทุนอ่าน ให้โปรดิวเซอร์อ่าน ให้นักแสดงอ่าน ก็คืออธิบายอย่างง่ายๆ แล้วก็รวบรัดว่ามีอะไรเกิดขึ้นในเรื่องนี้บ้าง

จูน แล้วต้องใส่ dialogue หรือเปล่า

พีคูน ไม่ใส่ๆ เช่นว่า ถ้าบทของเรา 120 หน้า treatment ก็แค่หน้าหนึ่งหรือสองหน้า มันไปเกี่ยวแค่การเล่าเรื่อง

จูน แล้วกับเรื่องย่อต่างยังไงคะ

พีคูน เอ่อ treatment เป็นภาษาอังกฤษ (ทุกคนหัวเราะ)

ลุงอ้อย เป็นเรื่องเทคนิคนะ มีใครอีกมีัยที่จะถาม

ปาน ก็เป็นคนเขียนบันทึกเขียนไดอารี่ก็มี เขียนส่งชิงโชค ไปค่าย ไปอะไร (หัวเราะกันเสียงดัง) ไม่ใช่ๆ เขียนเพื่อสมัครเข้าค่ายอะไรแบบนี้ แสดงความคิดเห็นของตัวเองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

พีคูน แล้วที่เขียนเป็นเพราะอยากแสดงความคิดเห็นของตัวเองหรือว่าเป็นเพราะอยากจะไปร่วมกิจกรรม

ปาน อยากจะพูด comment ของตัวเองมากกว่า พูดออกมาว่าเราคิดยังไงก็เขียนออกมา

พีคูน ผมว่าส่วนใหญ่คนที่จะเป็นนักเขียนได้ เค้าจะมีจุดเริ่มมาจากการแสดงความคิดเห็นของตัวเอง เพราะว่าตอนเราเป็นเด็กๆ ก็มีความรู้สึกอยากอยากเป็นนักเขียน มันท่วมากเลย เพราะว่าคนเขียนได้แสดงความคิดเห็นของตัวเอง แล้วก็มีคนอ่านด้วย แล้วทำไมถึงมีความคิดเห็นที่อยากแสดงออก

ปาน เป็นคนคิดมาก ชอบเพ้อเจ้อ เวลาไปเห็นอะไร ก็จะมีรู้สึกนู่นนี่นั่น จะกินอะไรดี (หัวเราะกัน) คนนั้นเค้าทำอะไร อายุเท่าไร ทำอะไร ทำไม่เค้า

ถึงใส่เสื้อตัวนี้ใส่รองเท้าคู่นั้น ทำไมถึงชอบแบบนี้ ไม่ชอบแบบนั้น สิ่งที่เค้าแสดงออกมา มันจะสื่อถึงอะไรได้บ้างเปล่า

พีคูน แสดงว่ามีคุณสมบัติของการแสดงความคิดเห็น (หัวเราะกัน) คิดผูกเรื่อง ถ้ารู้ตัวว่า ว่างๆ ก็ชอบสร้างแต่งเรื่องอะไรขึ้นมาเอง ก็จะเป็นนักเขียนได้

ปาน เวลาเขียนแล้ว คนอื่นก็ว่า เพ้อเจ้อน่า (หัวเราะกัน)

จูน อยากจะถามพีคูนต่อว่า ในความคิดเห็นของพีเนะคะ เสน่ห์ของเรื่องสั้นอยู่ที่ไหนคะ

พีคูน เสน่ห์ของเรื่องสั้นคือ มันสื่อไอเดียบางอย่าง สื่อประเด็นบางอย่างในเวลาที่เราบรรทัด เพราะว่ามันคล้ายๆ กับ ถ้าเปรียบศิลปะอย่างอื่น มันก็คล้ายๆ กับ landscape ที่เราสามารถเขียนได้เลยว่า คนที่วาดต้องการจะวาดอะไร แต่ว่างานนวนิยายเหมือนกับงานกำแพงหรืองานเขียนฝาผนัง มันละเอียดมากแล้วก็ใช้เวลานานมาก แล้วก็ดูแบบเร็วๆ ไม่ได้ ต้องใช้เวลาศึกษาทุกมุม ทุกรายละเอียด แต่งานเรื่องสั้น เราสามารถสื่อได้เร็วมาก เช่นเราอยากพูดเรื่องการฉ้อฉลของนักการเมือง เราก็สามารถทำได้ภายใน 5 หน้า ในขณะที่นวนิยาย เหมือนชีวิตคน เราต้องตั้งแต่เด็กจนโต จนแก่ จนตาย ใช้เวลานาน แต่ว่าคนที่เขียน จะเป็นช่วงๆ นะ อย่างตอนแรกก็จะเขียนเรื่องสั้น แต่ว่าพอเขียนเรื่องสั้นไปได้สักพักหนึ่งแล้ว ก็ารู้สึกว่านวนิยายท้าทายกว่า เพราะใช้เวลาอยู่กับมันนาน แต่ว่าการอ่านนวนิยายเล่มหนึ่งจบ เราารู้สึกชอบ มันอึดกว่า เราารู้สึกว่ามีความทรงจำที่ดี กับเรื่องสั้นบางที่เราอ่านแล้วเราก็อึด เพราะมันเยอะ

แอน การที่พีไปอยู่เมืองนอกมานาน ลักษณะสังคมตะวันตกกับที่นี่มันก็แตกต่างกัน เวลาเรากลับมา เรามองสังคมที่นี่แค่ไหนยังไง เวลาที่เราได้มาอยู่ในสังคมที่นี่ปัจจุบัน ต่างไปหรือให้มึนคิดกับพี่ยังไง

พีคูน มันน่าจะดีกว่ากันเยอะเลย เพราะว่าโดยเฉพาะสังคมตะวันตกเป็นสังคมที่ชอบแสดงออก คนเค้าจะให้ความสำคัญกับการแสดงออกมากจนบางที คือแรกๆ เราก็อึดเคย เพราะว่าตอนอยู่เมืองไทย โดยเฉพาะถ้าเป็นเด็กก็ต้องสงบเสงี่ยม เงียบๆ เอาไว้ คิดอะไรก็ไม่ควรที่จะพูดออกมา แต่ตอน

นี่ไม่ใช่ออย่างนั้นแล้ว (หัวเราะ) ยุคของพีมันยังต้องเงิบๆ อยู่ในห้องเรียนต้องเงิบๆ แต่พอไปถึงที่นั่นปุ๊บ เค้าจะคะยั้นคะยอให้เราต้องแสดงออกมาก มีความเห็นยังไปกับบทเรียนนี้ ในการเรียนศิลปะก็ต้องใช้คำพูดเยอะมาก ต้องอธิบายงานของตัวเองว่าทำไมถึงวาดภาพนี้ออกมา ทำไมถึงคิดแบบนี้ แต่ที่สำคัญคิดว่าเป็นเรื่องของ การแสดงออกทางความเห็นเกี่ยวกับสังคม เพราะว่าสังคมโดยเฉพาะอเมริกันเค้าจะมีเหตุการณ์อยู่ตลอดเวลา มีเรื่องทางการเมืองบ้าง มีเรื่องประท้วงสงครามบ้าง มีเรื่องความไม่ทัดเทียมกันระหว่างชนชั้น การเหยียดสีผิว การเหยียดสิทธิทางเพศ คือมีเรื่องเยอะๆ มาก คนก็จำเป็นที่จะต้องมึนๆ ของตัวเอง เพราะว่าเค้าจะมองคนที่ไม่มีมึนๆ ว่าไม่มีส่วนร่วมในสังคม เราต้องสามารถบอกได้ว่า คุณมีความคิดด้านไหน เป็น (Democrat) เดโมแครต หรือว่าคุณจะเลือกที่จะใช้ถุงผ้าหรือว่าถุงกระดาษหรือว่าถุงพลาสติก หรือว่าการซื้อของเค้าก็จะถามคุณ ในซูเปอร์มาร์เก็ต เค้าก็จะถามว่าถุงพลาสติกหรือว่าถุงกระดาษ คือเราจะต้องมีความเห็นไปก่อนแล้ว ไม่งั้นเราก็ต้องอ้าอึ้งว่าเราเลือกไม่ถูก มันก็จะคล้ายๆ กับหล่อหลอมเหมือนกันที่ต้องคิดกับเรื่องหลายๆ เรื่อง ที่ปกติเราอยู่ในสังคมไทยเราอาจจะไม่ค่อยต้องพูด โดยเฉพาะเรื่องการเมือง เค้าจะอินมาก เราสังเกตว่าที่ผ่านมา โอบามาเป็นกระแสที่มาแรงมาก เค้าเหมือนกับเหมาะสมพอดีกับจริตของคนอเมริกัน เค้าให้ความสำคัญกับเสรีภาพ โดยเฉพาะเสรีภาพทางการแสดงความคิดเห็น เพราะฉะนั้นพอได้มีการแข่งขันระหว่างคนที่ดูเหมือนอยู่ฝ่ายเสรีภาพสุดๆ หรือเป็นหัวอนุรักษ์สุดๆ อย่างกอร์ดอน มันก็เลยมีคนที่จะยืนอยู่ฝ่ายโอบามาเยอะมาก มันก็เลยกลายเป็นกระแสที่ รวมทั้งเค้ายังเป็นคนผิวดำอีก เพราะในประวัติศาสตร์ที่ยาวนานของการเหยียดสีผิว จนถึงวันนี้คนดำได้ก้าวไปสู่ระดับแถวหน้าของประเทศ เหมือนกับเป็นแรงบันดาลใจทำให้คนรู้สึกดีว่า ประเทศเค้าได้ก้าวผ่านปัญหาต่างๆ มาจนถึงจุดนี้แล้ว เพราะฉะนั้นตอนที่อยู่ก็จะรู้สึกร่วมไปเค้า เพราะว่าโดยสังคมเค้าปีบให้เรา รู้สึกด้วยส่วนหนึ่ง แล้วพอรู้สึกแล้วเราก็อึดดีด้วยว่า เราได้คิดเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่เราได้มีส่วนร่วม พอเค้ามีไปประท้วงสงคราม เค้าก็ไม่มีส่วนร่วมกับเค้า ทั้งๆ ที่เลือกตั้งก็ไม่ได้ ไม่เกี่ยวข้องอะไรกับเค้าเลย (หัวเราะ)

คือเวลาเราอยู่ที่นั่นเหมือนเราเป็นราษฎรของเค้า เราารู้สึกว่าเค้า แคร้วว่าเรารู้สึกยังไง เค้าแคร้วว่าเราเลือกอะไร ใช้ชีวิตแบบไหน ทุกคนจะมีระบบการใช้ชีวิตที่เลือกจากปรัชญา จะไม่เหมือนกับบ้านเราที่ส่วนใหญ่ บ้านเรามันจะเป็นแพชั่น สมมติว่าแพชั่นฮิปปีกำลังมา วัยรุ่นของเราก็จะแต่งตัวเป็นฮิปปีกันได้โดยที่เราอาจจะไม่ต้องมีความรู้เลยก็ได้ว่าฮิปปีมันคืออะไร หรือตัวสัญลักษณ์มันคืออะไร แต่ถ้าเป็นคนอเมริกันในการแต่งตัวทุกอย่างเค้าจะมีที่มาที่ไป คนที่แต่งตัวเป็นฟังก์ก็จะมีที่มาที่ไปว่าทำไมเค้าถึงแต่งตัวเป็นฟังก์ เค้าจะมีความเชื่อในเรื่องของอนาธิปไตย เค้าจะมีความเชื่อถ้าเค้าจะต่อต้านสถาบันอะไรต่างๆ ฮิปปีเค้าก็มีความเชื่อในเรื่องการใช้ชีวิตแบบธรรมชาติ อาจจะต้องชอบปิ่นกัญชา ชอบปาร์ตี้ อะไรแบบนี้ มันจะมีรายละเอียดอะไรพวกนี้ที่ทำให้เรารู้สึกเหมือนมันมีเหตุผล ไม่ใช่แค่แต่งตัวไปอย่างนั้น ไม่ใช่แค่ทำตามคนอื่นเค้า แต่ว่าเรามีจุดยืนอะไรประมาณนี้ แต่ที่พูดไปทั้งหมดนี้ บางครั้งมันก็น่ารำคาญ คือพอหลังๆ เราก็เริ่มรู้สึกว้า โดยเฉพาะคนอเมริกันเวลาเจอกัน จะเบื่อมากเพราะเค้าจะพูดมาก แสดงความคิดเห็นกันทุกเรื่อง เพราะฉะนั้นยิ่งเจอตามสถานที่สาธารณะต่างๆ เราพบนั่นได้เลยว่า คนอเมริกันจะพูดทุกอย่าง จะออกมาหมดเลย รอคิววนก็จะบ่นมันมากเกินไป แต่ว่าด้านที่ดี เรามีสมาธิที่เรารู้สึกว่า เราไม่ใช่เป็นแค่เศษส่วนหนึ่งในสังคมที่ไม่มีค่าหรือว่าไม่มีอิทธิพล แต่เรารู้สึกจริงๆ เลยว่าคนแต่ละคนมีผลที่ทำให้สังคมดำเนินไปสู่ทิศทางอะไรบางอย่าง การที่เค้าบอกว่าแม้แต่คนๆ เดียวก็สามารถเปลี่ยนสังคมได้ เค้าพยายามที่จะทำให้เป็นอย่างนั้นจริงๆ แล้วก็ความที่เรายูที่นั่น ก็ได้รับอิทธิพลแบบนี้ไปด้วย จะรู้สึกว้าคนแบบนี้ สมมติว่าจบมาจากอเมริกาหรือว่าอังกฤษก็จะเป็นพวกที่พูดมาก (หัวเราะ) คนสัมภาษณ์ก็จะพูดมาก คนแสดงความคิดเห็นก็จะถูกคนหมั่นไส้ได้ง่ายๆ เป็นเพราะว่าถูกหล่อหลอมมาว่าคิดยังไงก็พูดออกมา ไม่ต้องสร้างภาพ ไม่ต้องเกรงใจ ไม่ต้องคิดว่าสังคมจะรับได้หรือไม่ได้ ถ้าเราเชื่อในความคิดเห็นของเรา เราก็พูดได้ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น มันสนุกมากในการต่อสู้อะหว่างความคิดเห็นนะ เพราะว่าเค้าจะเปิดกว้างแล้วก็ไม่มีการสั่งเก็บกัน สั่งอุมกัน (หัวเราะ) คือมันคงมีแหละ แต่ไม่น่าเกลียดเท่าบ้านเรา

จะลักษณะในแง่ขัดแย้งผลประโยชน์กันจริงๆ ถึงจะเกิดขึ้น แต่ว่าถ้าตัวกันตัวต่อตัว เค้าจะสนับสนุนมาก

แม้แต่การทำโฆษณาที่ตาม โค้กก็ตาเป๋เป๋ เป๋เป๋ก็ตาโค้ก คืออย่างนี้มันยังเกิดขึ้นในบ้านเราได้ยาก มีความรู้สึกว่าเป็นเรื่องส่วนตัว สมมติใครตาเรา เราก็ตาใครพอใครตาแม่เค้า ก็เลยยังยากที่จะแชร์ความคิดเห็นกัน

จุน ตอนเข้าค่ายนักเรียนนะค่ะ เค้าเปรียบผู้หญิงกับงานสารคดี เค้าเปรียบว่า สารคดีเปรียบเหมือนผู้หญิงสวยแต่มีสมอง แต่ถ้าใช้ความเห็นของพี่ ถ้าเป็นเรื่องสั้นพี่คิดว่าเป็นเหมือนผู้หญิงแบบไหนคะ

พี่คุณ สารคดีเป็นเหมือนผู้หญิงสวยมีสมอง แต่ว่าเรื่องสั้นยังงั้น

จุน เรื่องสั้นถ้าเป็นผู้หญิงจะยังไง คือสารคดีมันเป็นบันเทิงแบบมีสาระ แล้วก็อยู่ในความเป็นจริง

พี่คุณ หมายความว่าถ้าเปรียบเป็นผู้หญิง

จุน ผู้หญิง แล้วก็มึนสมองด้วย แต่อยากจะรู้ว่า เรื่องสั้น มันเป็นผู้หญิงที่ไม่มีสมองหรือคะ

พี่คุณ ผู้หญิงไม่มีสมองเขียนเรื่องสั้นไม่ได้

จุน คืองงว่าเค้าเปรียบว่า สารคดีว่าเป็นผู้หญิงสวยแต่มีสมอง แล้วถ้าเรื่องสั้น

พี่คุณ เรื่องสั้นเป็นผู้หญิงที่สวยก็ได้ ไม่สวยก็ได้ แต่มีสมอง (หัวเราะ)

จุน อีกคำถามก็คือว่าเคยเรียนเขียนข่าว แล้วอาจารย์เค้าบอกว่า ปลายปากกาสามารถฆ่าคนได้ อันนี้พี่คุณมีความเห็นยังไง

พี่คุณ เอ่อ...มันก็มีส่วนจริงแหละ เพราะในตามประวัติศาสตร์มันก็มีเหตุการณ์แบบนั้น แต่เค้าคงหมายความว่า คำพูดหรือการแสดงความคิดเห็นมันสามารถสะกิดใจคน หรือทำร้ายความรู้สึก มีผลต่อความรู้สึกของคนได้พอๆ กับสิ่งที่ป็นรูปธรรม เหมือนอย่างที่เรารับรู้ ยิ่งถ้าคนที่ใช้สำนวนแบบเจ็บๆ จริงๆ มันอ่านแล้วมันก็เจ็บใจจริงๆ มากกว่าที่เค้าจะมาตบตบเราซะอีก เพราะมันฝังอยู่ลึกในความรู้สึกของเรา รู้จักหลายเหมือนกันที่อ่านอะไรแล้วก็มาคิดจริงจังมาก ทั้งๆ ที่เค้าอาจจะตีความไปเองก็ได้ มัน

เป็นการสื่อสารที่ บางครั้งอะไรที่มันเป็นนามธรรม มันมีผลต่อเรามากกว่า สิ่งที่เป็นรูปธรรม

จิง ในความเห็นส่วนตัวนะคะ เห็นว่าประเทศไทยมีพื้นที่ที่จะให้นำเสนอ ศิลปะหรือว่าพวกประเด็นความคิดเห็นได้ค่อนข้างน้อย เพราะว่าอย่างพวก ป้ายโฆษณาหรือว่าสถานที่ที่จัดงานจะเป็นพาณิชย์หรือการค้า ด้านธุรกิจ หรืออะไร ก็อยากรู้ว่าที่อเมริกาที่พี่ไปอยู่มา เค้ายะมีพื้นที่ที่นำเสนอศิลปะ และประเด็นทางสังคมมากกว่าเมืองไทยหรือเปล่าคะ

พี่คุณ ประเทศอย่างอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น จีนด้วย ข้อดีของ เค้ายะเกี่ยวกับศิลปะก็คือว่า เค้ายะค่อนข้างที่จะเรียกว่าอะไร มันก็ไม่ใช่ว่า สรรเสริญ เค้ายะเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม เพราะว่าเค้ายะเข้าใจและ รู้ดีว่าประวัติศาสตร์เค้ายะเกิดขึ้นได้เพราะศิลปวัฒนธรรม เพราะฉะนั้นเค้ายะ ยังให้พื้นที่ที่ควบคู่กันไปทัน ปฏิเสธยากว่าโลกทุกวันนี้ว่าน่าจะเป็นการค้ำนำ แต่การเมือง ประชาธิปไตย ที่เรายะเข้าใจทุกวันนี้จริงๆ แล้วมีความเป็นทุนนิยม ความเป็นพาณิชย์แทรกอยู่เยอะมาก จนแทบจะเรียกว่าอุดมการณ์ทางการเมืองแทบจะน้อยลงแล้ว แต่ว่าในสังคมก็เป็นเช่นนั้นเหมือนกัน โดยเฉพาะในบ้านเรา ด้วยความที่เรายะอาจจะไม่ได้มีพื้นฐานทางศิลปวัฒนธรรมที่แน่นพอที่จะสมดุลกัน ก็เลยทำให้พาณิชย์นำไปเยอะ แต่ว่าอย่างญี่ปุ่นเค้ายะจะ แม้แต่ วงการโฆษณาเค้ายะจะไปเชิญศิลปินมาทำงานร่วมกัน มีเพื่อนพี่คนหนึ่งที่เป็น ศิลปินที่เค้ายะเรียกว่า Fine Art ก็คือเป็นประติมากร เค้ายะจะได้อะไรที่บ้าน เรายะไม่มีทางที่ศิลปินจะได้ งานที่จริงๆ แล้วส่วนใหญ่มันคืองานโฆษณา แต่ว่า ความที่สังคมเค้ายะให้ความสำคัญแล้วก็ชื่นชมศิลปะแล้วก็ความคิดสร้างสรรค์ เพราะฉะนั้นทุกคนก็จะไปเชิญ คือศิลปินเค้ายะจะเรียกว่าอาจารย์ ทุกคนเป็น อาจารย์หมดเลย แล้วก็ทุกคนให้ความเคารพในความเป็นศิลปิน อย่างนัก เขียนเค้ายะจะให้ความเคารพมาก เคยไปตรงเวลาที่เค้ายะเช็คอินที่สนามบินญี่ปุ่น ก็แปลกใจมาก เพราะว่าความที่เป็นคนไทย เค้ายะจะเช็คเราเยอะหน่อย แล้ว พอเค้ายะถามว่าเราทำอะไรทำอะไร เราก็บอกว่าเราเป็นนักเขียน เค้ายะจะสีหน้า เปลี่ยนไป แล้วก็ยิ้ม “ฮ่า...ดีจังเลยนะ” อะไรอย่างนี้ แล้วก็ยอมให้เราไปได้

ง่าย ๆ คือ เค้ายะจะให้ศิลปะเป็นอะไรที่คนหลายๆ คนเค้ายะคิดว่าเป็นพรสวรรค์ เป็นคุณสมบัติพิเศษที่เค้ายะเอง เค้ายะก็อยากจะมีแต่เค้ายะไม่มีในคนทั่วไป เค้ายะ ก็จะยกศิลปินขึ้นหิ้งพอสมควร

แต่ก็แล้วแต่ตัวศิลปินด้วย เพราะด้วยความเป็นพาณิชย์ มันก็มีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันเยอะ ศิลปินบางคนเค้ายะก็ไม่สามารถยอมรับมันได้ เค้ายะก็เลือกที่จะทำงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพาณิชย์มากเกินไปมากกว่า ในขณะที่ศิลปินบางคนมีความเห็นว่า การเข้าไปสู่พาณิชย์ก็ช่วยให้งานของเค้ายะ ได้เผยแพร่ไปกว้างขึ้น แล้วก็เป้นแรงบันดาลใจให้คนมากขึ้น เค้ายะก็ยินดีที่จะ ไป หรือว่าโดยจริงๆ แล้วมันน่าจะหาสมดุลระหว่าง 2 อย่างนี้

จิง แล้วพี่คิดว่าในประเทศไทยจะมีพื้นที่ที่ศิลปะจะทำอย่างนั้นได้บ้างหรือเปล่าคะ

พี่คุณ อืม...เราก้ออาจจะควรมีความหวัง (หัวเราะ) แต่ว่าเค้ายะก็พยายามกันอยู่นะครับ แต่เรามีปัญหาเยอะในเรื่องของโครงสร้างแล้วก็เรื่องของอำนาจบางอย่างที่มันก็ยังตกอยู่ในมือหรืออยู่ในกลุ่มคนที่อาจจะไม่เข้าใจเรื่องแบบนี้เท่าที่ควร อย่างหอศิลป์กรุงเทพฯ เค้ายะก็ตั้งความหวังเอาไว้มาก แล้วก็ต่อสู้เพื่อให้ได้มันมา แทนที่จะกลายเป็นห้างสรรพสินค้าอีกห้างหนึ่ง แล้วเราก้อได้หอศิลป์มา แต่พอได้หอศิลป์ มาปุ๊บ วิธีการจัดการหรือว่าโครงสร้างของมัน ก็ยังไม่ได้ตอบสนองความต้องการที่จะเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมได้ดีเท่าที่ควร เพราะว่ายังติดอยู่ในระบบราชการบ้าง ยังวนเวียนอยู่ในกลุ่มคนที่เหมือนกับทำงานกันเอง ไม่ได้สนใจโลก ไม่ได้สนใจสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในสังคม มันก็เลยทำให้หลายๆ อย่าง เอกชนน่าจะทำได้ดีกว่า แต่ในขณะที่ เอกชนทำดีกว่า เอกชนก็มีข้อจำกัดในแง่ของอำนาจ มันก็เลยเหมือนกับ หาจุดลงตัวไม่ค่อยได้

จุน พี่คะ แล้วคำวานักเขียนไส้แห้ง มันเป็นการดูถูกอาชีพนักเขียนมากเกินไปหรือเปล่าคะ คือมีปัญหาว่าอยากเป็นนักเขียนแต่ไม่อยากเป็นนักเขียนไส้แห้ง คือฟังแล้วมันรู้สึกไม่ดี มันเหมือนดูถูกกันนะคะ

พี่คุณ ดูถูกหรือ

ลุงอ้อย คุณใส่แหงหรือเปล่า

พี่คุณ ไม่ (หัวเราะกัน) มันดูถูกเกินไปหรือเปล่า... คือมันก็มองได้ สมมติว่ามีคนบอกว่าเป็นนักเขียนแล้วใส่แหง เราก็ต้องถามกลับว่าถ้ามันทำไม่ดียอมให้นักเขียนใส่แหงได้ เหมือนกับเวลาเราเขียนคอลัมน์ให้แม็กกาซีน เราก็จะรู้ว่าแม็กกาซีนอยู่ได้ด้วยโฆษณา โดยเฉพาะแม็กกาซีนที่หนาหลายๆ ก็มีโฆษณาเยอะๆ ก็จะอยู่ได้อย่างดีมาก แม็กกาซีนแฟชั่นบางเล่มไปต่างประเทศเป็นประจำ ทุกอาทิตย์ เดินทางถ่ายแฟชั่น มิงบในการทำนูนทำนี่ แต่ในขณะที่สิ่งที่เค้าจำเป็นจะต้องมีในแม็กกาซีนก็คืองานเขียน เป็นส่วนที่ทำให้ได้รายได้มากที่สุด ค่าต้นฉบับก็ยังคงเดิม 1,500 – 3,000 บาท เท่าเดิม ในขณะที่ตำแหน่งอื่นๆ ช่างภาพถ่ายรูปครั้งหนึ่งก็ได้เป็นแสน บางคน นางแบบไม่ต้องพูดถึงอยู่แล้ว ใส่ชุดบิกินี ยิ่งน้อยก็ยิ่งได้เงินมาก มันก็เลยดูได้ว่าสำหรับคนที่เป็นักเขียนแล้ว เค้ารู้สึกว่ามันไม่ยุติธรรม แต่ในอีกแง่ก็คือคุยเรื่องพาณิชย์อีกนั้นแหละ บ้านเรายังเป็นพาณิชย์นำอยู่ เค้าก็ไม่คิดในเรื่องของความยุติธรรม แล้วก็ไม่ได้คิดในเรื่องของคุณค่าของศิลปะเท่าที่ควร

แต่ว่าใส่แหงนะ จริงๆ แล้วมันขึ้นอยู่กับตัวนักเขียนด้วยนะครับ เพราะว่าถ้านักเขียนที่ยันทำงาน แล้วก็ทำได้หลายอย่าง จริงๆ ก็น้อยคนที่ใส่แหง โดยเฉพาะนักเขียนนวนิยาย หลายคนที่เรารู้จักชื่อ เค้าก็อยู่ได้อย่างดีมาตลอด ส่งลูกเรียนจนจบ บางคนก็ส่งลูกเรียนเมืองนอกหลายคน เพราะฉะนั้นมันก็ไม่ถึงกับใส่แหงขนาดนั้นหรอก อยู่ทีวิถีใช้ชีวิตด้วย สมมติว่าเราได้เงินมาเท่านี้ แต่เราอยากได้มากกว่านั้น เราอยากใช้ชีวิตหรูหรากว่านั้น มันก็จำเป็นที่จะต้องใส่แหงแน่ๆ แต่ถ้าถ้าเรารู้จักใช้เงิน รู้คุณค่าของเงิน **ลุงอ้อย** จริงๆ เราก็แชร์ด้วยได้นะ ทำตัวเหมือนพี่คุณมั่งก็ได้ อย่างนี้ ตอนที่เรามาสมัครกันมา ทุกคนต้องเขียนไข่ม้อย แล้วลุงว่าทุกคนก็มีอะไรให้อ่านกันได้แบบมันๆ ทุกคนนะ ทุกคนสามารถที่จะเขียนความคิดของตัวเองออกมาได้ทีนี้ ไอ้การเขียนจริงๆ แล้วทุกคนก็คงมีประสบการณ์การเขียน โดยเฉพาะการเขียนความคิดของตัวเอง อย่างลุงมีสมุดบันทึกของตัวเอง ก็เขียนของตัวเองทุกวัน บางวันก็เขียนความคิด บางวันก็เขียนเหตุการณ์หรืออะไรก็ตาม

แต่ ก็เขียน ตอนเขียนก็นึกว่าคนอื่นจะมาอ่าน ในนี้นะนะ (หยิบสมุดบันทึกขึ้นมา) ทำตัวเหมือนกับว่าคนอื่นจะไม่เข้าใจในสิ่งที่เราเขียน (หัวเราะ) แต่พอเราเขียนแล้ว ไม่เคยอยากให้ใครอ่าน ไอ้ที่เขียนแล้วไม่ต้องการให้คนอื่นอ่านจะเป็นนักเขียนได้มัย ลุงว่าเค้าเป็นนักเขียนก็ได้ใจ คือเราเขียน แต่การที่ต้องการให้คนอื่นอ่าน เท่านั้นหรือที่จะบอกว่าเป็นนักเขียน นักเขียนก็คือต้องมีลักษณะอย่างนี้ด้วย ก็เลยเกิดการคิดของตัวเองว่า ในเมื่อการเขียนมันปกติ แล้วก็ทุกคนก็ทำได้ แต่ทำไมเราถึงตั้งภาพว่า งานเขียนหนังสือมันมีความเฉพาะของคนบางคนที่ทำได้จริงๆ แล้วศักยภาพของเราก็ทำได้เหมือนกัน แต่เราอาจจะไปเกิดเงื่อนไขบางอย่างขึ้นมา แต่เงื่อนไขที่ลุงไม่อยากให้พวกเราไปติดกับมัน ก็คือบอกว่าฉันเขียนไม่ได้ ทั้งๆ ที่ตัวเองก็เขียน และคือลุงเชื่อว่าเมื่อเรามีความคิด เราเขียนความคิดของเราออกมา มันก็เขียนได้เหมือนกัน แต่ทีนี้ว่าจะเขียนให้เป็นนิยาย จะเขียนให้เป็นสารคดี อันนั้นเป็นภายหลัง จะไปเป็นก็ได้หรือไม่เป็นก็ได้

สมมติว่า อย่างจูนมีเป้าหมายว่าต้องการจะอาศัยการเขียนของตัวเองไปสู่ออาชีพไข่ม้อยครับ ตรงนี้หรือเปล่า ที่เราให้คำจำกัดความว่าเป็นนักเขียน คือเขียนเป็นอาชีพ ถึงจะเรียก่านักเขียน ไอ้คำว่า “นัก” ตัวนี้ มันมีนัยยะที่จะบอกว่าเป็นอาชีพหรือได้เงินไข่ม้อย ทีนี้การเขียนของเรา เขียนความคิดของเราในแต่ละวันต่างๆ นานา ลุงว่าพวกนี้ไม่ได้เงิน เลยไม่ได้เป็นนักเขียนหรือเปล่า จริงๆ แล้วน่าสนใจ โดยลักษณะของตัวเองหรือส่วนตัว เรียบพันตั้งนะ ไม่เคยมีความอยากหรือความคิดที่จะเขียน คืออาจารย์ที่ปรึกษาเคยขนาดบอกว่า หากกระดาษเล็กๆ สักอันหนึ่ง วันหนึ่งนะเขียนแค่นี้แหละ เขียนอะไรก็ได้ถึงสิ่งที่เราจะทำแล้วใส่กระเป๋าไว้ เขียนไปทุกวันแล้วถึงเวลาเดือนหนึ่งหรือสองเดือน เอาไอ้ที่เขียนไว้มีมาลองเรียงดู มันก็จะปงานเขียนอันหนึ่งเหมือนกัน เราก็มีความรู้สึกตอนนั้นว่าทำไม คือเราไม่เข้าใจถึงความสำคัญของการเขียนความคิดหรืออะไรต่างๆ ออกมาที่เป็นตัวหนังสือ เป็นข้อความ มันสำคัญหรือ เพราะเราก็เขียนแต่รูปไข่ม้อย แล้วก็ผ่านไป เรื่องของงานที่เราลำดับความคิดของเราออกมาเป็นตัวหนังสือก็ได้ ซึ่งวันนี้มีความรู้สึกว่าการเขียนเป็นข้อความหรือตัวหนังสือ เราก็ทำได้ แต่เราไม่ต้องการ

ที่จะเอาไปผูกมัดหรือสัญญาเพื่อเงิน หรือเพื่ออะไรสักอย่าง เราก็ทำของเราไป บางทีกลับมาอ่านสิ่งที่ตัวเองเขียนในบันทึก ย้อนไปสัก 2 ปี 3 ปีย้อนหลัง ก็เหมือนตัวเรากลับไปมองสิ่งที่เราบันทึก สนุกดีเหมือนกันนะ คือเราอ่านโดยที่มีแบ็คกราวด์บางอย่าง มีพื้นฐานบางอย่างด้วย

แล้วก็เมื่อสักปลายปีที่แล้ว มีคนๆ หนึ่งเค้าก็ เรตทกใจนะ อยู่ๆ เค้าก็มาหยิบหนังสือ สมุดบันทึกของเรา ซึ่งเราไม่เคยอยากให้ใครอ่าน แต่ตอนเขียน เขียนเหมือนคนอื่นจะต้องมาอ่าน (หัวเราะ) เค้าหยิบไปอ่านเลย! “เอาใจดีวะเนี่ย” คือเราก็มีบางอย่างที่เราคิดว่ามันเป็นส่วนตัวนะ แก่อ่านคือเราก็บอกตัวเองว่า “เอ้ย ช่างมันเหอะไม่เป็นไร” แล้วเค้าก็บอกว่า “ขอเอาไปพิมพ์ได้มั๊ย” เราก็บอก “ไม่ได้” (หัวเราะ) เพราะว่าเรายังไม่พร้อมที่จะเอาความเป็นส่วนตัวบางอย่างที่เราไม่อยากถูกวิจารณ์ นึกออกมั๊ย (หัวเราะ) อันนี้ก็เป็นส่วนตัวนะครับ แต่บางอย่างมันเป็นส่วนตัวจริงๆ อย่างชีวิตของเราตอนเช้าในห้องส้วม ซึ่งมันก็เป็นส่วนตัว ก็เป็นเรื่องที่เรายังไม่พร้อมที่จะ... หรืออะไรอีกหลายเรื่องนะ แต่มันอยู่ในงานเขียน

ลุงก็เอ็นเอ๊ย ใช้เวลาพวกเรามาานานนิดนึง อีกนิดนึงก็คือว่า ในเรื่องของสังคมและศิลปะ อย่างที่คุ้นเคยเรียน ก็ไม่ได้เรียนเขียนหนังสือ ใช่มั๊ยครับ (ที่คุ้นพยักหน้า) ไปเรียนศิลปะ

ที่คุ้น ครับ เรียนศิลปะ

ลุงอ้อย เป็นแฟนที่เป็นอะไร แต่ว่าชีวิตที่ต้องมาถูกรู้จักหรือได้รายได้ ก็มาจากการเขียน (ที่คุ้นพยักหน้า) ใช่มั๊ยอะ เพราะฉะนั้นมันไม่มีใครที่เข้าไปโรงเรียนเขียน แล้วก็เพื่ออาชีพ แต่ว่าปัจจัยสำคัญที่ลุงคิดว่าถึงวันนี้ อันที่หนึ่งคือ เรามีศักยภาพที่จะถ่ายทอดความคิดของตัวเอง อย่างน้อยตอนเราคิดเราก็ใช้ภาษา ไม่มีใครคิดโดยที่ไม่ใช้ภาษา ถูกเปล่า เราคิดอย่างหนึ่งเราใช้ภาษาหรือเปล่า แล้วภาษาถูกออกแบบตัวหนังสือเพื่อเขียนเป็นความหมายนั้นอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นเราคิดเป็นภาษา เป็น word อยู่แล้ว เพราะฉะนั้นเราก็น่าจะมีส่วนนี้อยู่ในตัว เพียงแต่ว่าเราอาจจะไม่มีกำลังใจพอที่จะถ่ายทอดมันเป็นตัวหนังสือ บางคนอาจจะถ่ายทอดเป็นรูปอะไรก็ตามแต่ แต่อันนี้ก็อยากจะให้เป็นประตูอีกบานหนึ่งสำหรับพวกเราที่จะทำความรู้จัก

การถ่ายทอดความคิดของเราออกมาเป็นตัวหนังสืออะไร ไม่ใช่เป็นเงื่อนไขว่าจะต้องทำ แต่อยากจะให้เราเปิดใจเข้าไปรู้จักในมุมหรือในช่องหรือในประตูอีกประตูหนึ่งที่เราถ่ายทอดความคิดของเราได้ มันอาจจะจะเป็นลักษณะของตัวหนังสือ อย่างลุงเคยเห็นในภาพเขียนของจีน คำเขียนธรรมชาติสวยงาม เค้าก็ยังมีตัวหนังสืออธิบายความไว้ แล้วในหลายๆ ครั้งพอมมีคนอธิบายให้ลุงเข้าใจว่า ที่เค้าเขียนไว้เนี่ยมันคืออะไร มันทำให้เราเข้าถึงรูปนั้นได้มากขึ้นด้วย อันนี้ก็เหมือนกันนะครับ ก็เลยอยากฝากพวกเราไว้หนึ่งเรื่อง ของเป้าหมาย “นักเขียน” จริงๆ แล้วมันอาจจะเป็นบริบทย่อยๆ อันหนึ่งแต่ศักยภาพในการถ่ายทอดความคิดของเราออกมาเป็นภาษาเขียนด้วยตัวหนังสือ เชื่อว่ามันน่าสนใจ ซึ่งน่าทดลองดูนะครับ

แนะนำตัว

จุน จุนขออีกคำถามหนึ่ง อันนี้ไม่ได้กวนนะคะ แต่ว่าสงสัยมานานแล้วทำไมไม่เรียกนักเขียนว่านักคิด เพราะว่าก่อนจะเขียนงานได้ เราต้องคิด ต้องใช้ความคิดตลอดเวลาแล้วถึงจะเขียน ถามทั้งลุงอ้อยแล้วก็ที่คุ้น

ลุงอ้อย ลุงตอบก่อนนะ คือมันคงจับเอาอาการ

จุน แต่เวลาเขียนก็ไม่ได้เขียนออกมาเลยได้

ลุงอ้อย คือหมายความว่า มันมีตัวหนังสือเป็นผลงานใช้เปล่า

ที่คุ้น หรือจะเรียกว่า “นักเคาะ” ก็ได้เนาะ เพราะไม่ได้เขียนแล้ว เคาะแป้นเอา (หัวเราะกัน)

ลุงอ้อย คือถ้าลุงนั่งเฉยๆ อย่างนี้ ลุงเป็นได้แล้วใช่มั๊ย “นักคิด” (หัวเราะ)

จุน แล้วออกมาเป็นหนังสือแล้ว มันเป็นตัวพิมพ์นะ แต่ว่าสิ่งที่เป็นตัวพิมพ์นะมันออกมาจากความคิดของเรา ทำไมไม่เรียกว่าเป็นนักคิด

ลุงอ้อย คือสังคมอาจจะยอมรับสมมติตรงกันว่าอย่างนี้ เรียกว่าอย่างนี้หรือหนูจะเรียกของหนูใหม่ว่านักเคาะหรือนักอะไรก็ได้แล้วแต่ แต่ก็เป็นส่วนตัว ลุงว่าถ้ามีคำตอบ ถ้าเราอยากให้สังคมมาเรียกมันใหม่ นั่นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ถ้าคำถามที่เป็นส่วนตัว อันนี้เราก้เรียกมันใหม่ก็ได้ แต่ถ้าเราจะให้สังคม

เรียกใหม่ ก็คงเป็นเรื่องอิทธิพลของคำ

จูน ไม่ได้จะต้องให้เรียกใหม่หรอกค่ะ แต่แค่สงสัยว่านักเขียนทำไมไม่เรียก ว่านักคิด มันมาจากคำอย่างนี้ ก็สงสัยมานานแล้ว

พีคูน เป็นนักเขียนก็ใส่แห่งนะ แต่ถ้าเป็นนักคิดนี่คงไม่มีอะไรกิน (หัวเราะกัน) คือมันคงต้องมีรูปธรรมอะไรออกมาสักอย่าง เพราะว่าถ้าเป็นนักคิด มันก็ไม่ได้จำกัดอยู่แค่การเขียนหนังสือ หลายนะ คนก็เป็นนักคิดได้ แล้วก็ มีนักปรัชญาก็คือนักคิด

ลุงอ้อย จริงๆ แล้วก็มักมีกลุ่มที่เรียนศิลปะ แล้วก็ไม่รู้ว่ามีทักษะต่อการเขียน ยังไง นี้อ้อๆ 1-2-3-4 คำเรียนศิลปะมา (ซีไปทางเต้ โพน ต๊อบ บอล)

พีคูน ที่ไหนนะครับ (หันไปถาม)

บอล มศว.

พีคูน จริงๆ อยากรู้เหมือนกันว่ามีใครเรียนอะไรบ้าง

ลุงอ้อย อ๊ะ โอเค จั๊นย่อนความใหม่เลยนะ เอ้า เริ่มที่หนู

หยิน ชื่อหยินค่ะ เรียนชีววิทยา วิทยาศาสตร์ ม.มหิดล

นิว ชื่อนิวค่ะ เรียนทันตแพทย์ จุฬาฯ ค่ะ

เน็ต เน็ตค่ะ เรียนเภสัช จุฬาฯ

ฟิน ฟินครับ วิศวกรรม อิเล็กทรอนิกส์ ศิลปากร

จิง จิงค่ะ เรียนนิติศาสตร์ รามฯ

ดรีม ดรีมครับ เรียนอักษรฯ จุฬาฯ

จูน จูนค่ะ คณะไอซีที นิเทศศาสตร์ เอกวารสาร ปี 3 ศิลปากร

แก้ว แก้วค่ะ เอกวิทยุค่ะ มหาวิทยาลัยเดียวกัน (หัวเราะ)

แม้ว แม้วค่ะ เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม พระนครเหนือ

กี กี้ค่ะ อุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรฯ ค่ะ

บับเปิ้ล บับเปิ้ลค่ะ ไบโอบีโอดี ลาดกระบังค่ะ

แอน ชื่อแอนค่ะ เรียนคณะวิทยาศาสตร์ สาขาชีววิทยา มหิดลฯ ค่ะ

ปาน ชื่อปานค่ะ เรียนการโรงแรม ศิลปากรค่ะ วิทยาลัยนานาชาติ

พีคูน ศิลปากร มีการโรงแรมด้วยเหรอ

ปาน ของวิทยาลัยนานาชาติ ก็จะมีคณะการโรงแรม

ติว ชื่อติวค่ะ เรียนคณะวิทยาศาสตร์ ภาควิชาธรณีวิทยา จุฬาฯ

เต้า ชื่อเต้าครับ เรียนคณะพาณิชยศาสตร์ มหิดล

แบงค์ ชื่อแบงค์ค่ะ เรียนวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาฯ

วิทย์ วิทย์ครับ เรียนบัญชี จุฬาฯ

โพน ชื่อโพนครับ ศิลปกรรม ม.กรุงเทพ

ต๊อบ ต๊อบครับ ศิลปกรรม ทัศนศิลป์ ม.กรุงเทพ

เต้ เต้เรียนศิลปกรรม ทัศนศิลป์ ม.กรุงเทพ

ลุงอ้อย ที่นี้ก็รู้จักกันแล้วเนอะ ประเด็นวันนี้ก็คือเรื่องสังคมและศิลปะ จะด้วยถนัดหรือไม่ก็ตามแต่ ที่นี้ก็พูดกันมากในเรื่องของการเขียนหนังสือ พีคูน หนิง หลังจากนี้มีอาหารกินหรือเปล่า

พีคูน มีค่ะ เตรียมไว้แล้ว (หัวเราะกัน)

ลุงอ้อย ก็อีก 10 นาที เที่ยง พร้อมแล้วชิมัย พร้อมแล้วถ้าขึ้นเดี่ยวเราเบรก กินอาหารกัน กินเสร็จแล้วเดี่ยวเรามาคุยกันต่อ

(พักทานอาหารกลางวัน)

ศิลปะชีวมิติวิทยา

ลุงอ้อย พี่คุณก็มีอะไรเล็กๆ น้อยๆ เอามาฝาก

พี่คุณ พยายามจะเตรียมมานิดหน่อย แต่ว่าอย่างที่บอกไว้ เวลาบ่อยก็เลยความจริงเมื่อเช้าก็มีคุยกันแล้ว ก็คิดว่าไม่ต้องพูดถึงก็ได้ แต่เมื่อได้เห็นบอกว่ามีหลายคนอยากรู้ ก็เลยเอามาให้ดูกัน คือตอนที่ได้อินได้เห็นโจทย์ว่ามันคือ ศิลปะและสังคม

เวลาเราได้ยินคำว่า ศิลปะ ล้วงคม เราก็มักจะนึกถึงวรรณกรรม โดยเฉพาะวรรณกรรมก็จะเป็นวรรณกรรมเพื่อชีวิต เราก็อาจจะนึกถึงสิ่งที่คนพูดกันว่า การทำศิลปะให้มีประโยชน์ต่อสังคม ก็น่าจะเป็นศิลปะที่พูดถึงการเมือง พูดถึงประเด็นต่างๆ ที่อยู่ในสังคม พูดถึงความขัดแย้ง พูดถึงความยากลำบาก ความยากจนของประชาชน

แต่ว่าผมว่าจริงๆ แล้วศิลปะมันกว้างกว่านั้น โดยธรรมชาติแล้วศิลปะไม่ได้ถูกจำกัดว่าจะต้องทำงานรับใช้อะไรเป็นพิเศษในสังคม ก็เลยพยายามหาตัวอย่างที่ค่อนข้างจะตรงกับความเป็นจริงอันนั้น โดยเฉพาะในงานวรรณกรรม งานวรรณกรรมในยุคนี้อาจจะไม่มีอิทธิพลมากเท่ากับสมัยก่อน แต่ว่าในยุคหนึ่ง มันเป็นงานศิลปะแขนงที่มีอิทธิพลต่อคนหลายรูปแบบมาก หลายวิชาชีพ แล้วก็มีมันสามารถที่จะบันทึกลงให้เกิดสถานการณ์ เกิดเหตุการณ์ เกิดแม้กระทั่งเป็นวิกฤติ แม้กระทั่งเกิดการปฏิวัติในสังคม

ได้ โดยที่เนื้อหานั้นไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับอะไรกับสังคมโดยตรง ไม่ได้ต้องเป็นงานที่เทศนาให้เราฟังว่าเราควรใช้ชีวิตยังไง หรือว่าเราควรจะมีการเมืองยังไง หรือเราควรอยู่ฝ่ายไหน หรือเราควรจะเป็นอะไร

คนนี้เป็นนักเขียนนะครับ (ภาพในพาวเวอร์พอยท์) ในยุคศตวรรษที่ 19 เป็นนักเขียนฝรั่งเศส ไม่รู้ว่าใครรู้จักหรือเปล่า คำชื่อ ออนอเร็ เดอ บัลซัค เป็นนักเขียนที่เหมือนชีวิตเค้าค่อนข้างแปลก แล้วก็เขียนงานไว้อย่างมาก ความเข้าใจของเค้าก็คือว่า เค้าอยากที่จะสะท้อนรายละเอียดทุกอย่างเกี่ยวกับมนุษย์ แล้วก็เกี่ยวกับสังคมออกมาเป็นตัวหนังสือได้ ในตามประวัติ เค้าเป็นคนทำงานเยอะมาก เขียนหนังสือตลอดเวลา เขียนหนังสือวันละ 14 ชั่วโมง เค้าบอกว่าเค้าตื่นตอนเที่ยงคืน แล้วก็จากเที่ยงคืนก็นั่งเขียนหนังสือ แล้วก็กินกาแฟไปด้วย เค้าบอกว่าเค้ากินกาแฟวันละประมาณ 400 แก้ว ก็เลยตายเร็ว (หัวเราะกัน) แต่ว่าในช่วงชีวิตที่ไม่นานของเค้าเนี่ย รู้สึกจะตายตอนอายุ 50 กว่าๆ เค้าได้ผลิตงานมาเยอะมาก แล้วงานที่มีชื่อเสียงของเค้าชื่อ *The Human Comedy* จากการรวบรวมนวนิยายและเรื่องสั้นหลายๆ เรื่องเข้าด้วยกัน ตัวละครจะเรียงร้อยเข้าหากันหรือแตกแยกกันได้ มีประมาณ 20 เรื่องอยู่ในนั้น

(ชื่อภาษาฝรั่งเศสว่า La Comédie humaine)

บัลซัคเปรียบเทียบตัวเองว่า จริงๆ ต้องย้อนอธิบายเยอะ แต่ว่าเค้าเปรียบเทียบว่าเค้าเป็นเทพในตำนาน คือไม่ใช่เทพพรอก เป็นบุคคลในตำนานคนหนึ่งชื่อ โพรมิธีอุส ซึ่งเป็นคนๆ ที่ไปขโมยไฟพระเจ้าเพื่อมาส่งแสงสว่างให้กับมนุษย์ แล้วก็เลือกที่จะไม่เป็นเฟาสท์ เฟาสท์เป็นคนขายวิญญาณของตัวเอง เพื่อที่จะได้เป็นผู้พิเศษ เป็นนักปราชญ์ มีความรู้ เค้าบอกว่าคนที่ทำประโยชน์ให้กับสังคมหรือว่าทำเพื่อมนุษยชาตินี้ เป็นบุคคลที่น่านับถือกว่า เพราะฉะนั้นเค้าก็เรียกตัวเองเป็นโพรมิธีอุสมากกว่า ซึ่งงานของเค้าก็มีทุกรูปแบบ เพราะว่าต้องการจะสะท้อนแล้วก็เจาะลึกพฤติกรรมของมนุษย์จริงๆ เพราะฉะนั้นก็จะมีทั้งเรื่องของคนยากจน มีทั้งเรื่องของคนระดับไฮโซ

มีทั้งเรื่องของความขัดแย้งในสังคม มีทั้งเรื่องการเมือง มีทั้งเรื่องธุรกิจ มีทุกแง่มุมเลยก็ว่าได้

งานที่น่าสนใจของเค้าส่งผลแล้วก็มีอิทธิพลต่อคนที่แตกต่างกันมาก เป็นงานเรื่องสั้นเรื่องหนึ่งชื่อ *The Unknown Master Piece* หรือว่าแปลว่า งานชิ้นเอกที่ไม่มีใครเคยเห็น เป็นเรื่องเกี่ยวกับศิลปินอายุมากคนหนึ่งที่มีศิลปินรุ่นเด็กสรรเสริญมากว่าเป็นจิตรกรที่เก่งมาก วาดภาพได้เหมือนจริงมาก คือเห็นแล้วจะต้อง... เหมือนกับว่ามันเข้าถึงความเป็นศิลปะจริงๆ วาดอะไรก็เหมือนมีชีวิตจริงๆ ที่มันดูแล้วเหมือนกับจะก้าวออกมาจากผ้าใบ จากภาพนั้นได้เลย เรื่องก็เริ่มจาก ผู้ชายสองคนที่มีความฝันจะเป็นจิตรกรให้ได้แบบนั้นบ้าง แล้วก็ไปสมัครตัวเป็นลูกศิษย์ของจิตรกรเอกรุ่นใหญ่คนนี้ แล้วก็ไปด้วยความชื่นชม ยอมให้จิตรกรใหญ่วิพากษ์วิจารณ์ผลงานของตัวเอง ต้องนั่งภาพสมัยนั้น งานศิลปะ งานจิตรกรรมก็คืองานวาดภาพที่เหมือนจริงคือ วาดผู้หญิงก็เห็นว่าเป็นผู้หญิง วาดทิวทัศน์ก็คือทิวทัศน์จริงๆ ไม่ใช่ศิลปะสมัยใหม่แบบที่เราเข้าใจกันในยุคนี้ เพราะฉะนั้นการวิพากษ์วิจารณ์ก็จะพูดถึงรูปทรงสรีระของนางแบบว่าวาดได้เหมือนจริงมั๊ย ผมก็ดูเป็นผมมาก ผิวเนื้อ ทรวงทรวงอะไรต่างๆ ก็ดูน่าหลงใหล เห็นแล้วก็สามารถหลงรักผู้หญิงคนนี้ได้เลย จิตรกรเอกรุ่นใหญ่ก็วิพากษ์วิจารณ์งานของจิตรกรหนุ่มสองคน โดยที่ทั้งสองคนก็น้อมรับฟัง เห็นด้วยหมดทุกอย่าง คือเชื่อมั่นในตัวจิตรกรแก่คนนี้มาก ค่อยกันไปคุยกันมา จิตรกรแก่คนนี้ก็เปิดความลับให้จิตรกรหนุ่มสองคนเห็นว่าเค้าเนี่ยใช้เวลาที่ผ่านมา 10 ปี วาดภาพอยู่ภาพหนึ่งที่ไม่มีใครเคยเห็นมาก่อนเลย เป็นภาพที่เค้าคิดว่าเป็นงานชิ้นเอกของเค้า แล้วก็มีความสมบูรณ์มากที่สุด เป็นภาพผู้หญิงคนหนึ่งที่ความเพอร์เฟ็คท์ทุกอย่าง ทั้งความสวยงาม ทั้งความสมจริง ทั้งความเป็นธรรมชาติ ทั้งคุณสมบัติของสี คืองานชิ้นนี้ใครเห็นก็จะต้องยอมรับแน่นอนว่าเป็นผลงานอมตะ เป็นงานที่มีชีวิต เป็นงานที่เห็นแล้วจะต้องไม่คิดด้วยซ้ำว่าเป็นภาพเขียน เหมือนได้เห็นผู้หญิงงามๆ คนหนึ่งปรากฏตัวต่อหน้า คำบอกเล่านี้ก็ทำให้จิตรกรหนุ่มสองคนอยากกระหายที่จะเห็นภาพนี้มาก คือมันจะเป็นบุญตาไปกับเค้าถ้าเกิดทำให้เค้าซาบซึ้งในความเป็นศิลปะที่ยอดเยี่ยมมาก

จริงๆ แต่ว่าจิตรกรแก่นี้ก็ไมยอมๆ ให้ใครได้เห็น

สาเหตุที่เค้าใช้เวลาตั้ง 10 ปีที่ผ่านมา เพราะว่าเค้าเองก็ยังพยายามที่จะทำให้มันเพอร์เฟ็คท์มากขึ้นไปเรื่อยๆ พยายามทำให้มันสมบูรณ์แบบมากขึ้น สิ่งที่ว่าไปเมื่อคืนนี้อาจจะชอบแล้ว แต่พอตื่นมาตอนเช้าก็พบข้อบกพร่องข้อผิดพลาดอะไรต่างๆ เค้าก็พยายามจะแก้มันเรื่อยๆ คือไม่มั่นใจเสียที่ว่ามันสมบูรณ์แบบแล้วจริงๆ เพราะฉะนั้นก็ไม่มีทางที่เค้าจะให้ชายหนุ่มสองคนนี้ดูแน่ๆ ชายหนุ่มสองคนก็เลยไปปรึกษากันว่าจะทำยังไงที่จะได้ดู หนึ่งในคนหนุ่มก็บอกว่ามีวิธีคือ งานแบบของฉันทันทีฉันใช้ซึ่งก็เป็นคนรักของฉันด้วย ที่ใช้เพื่อวาดภาพผู้หญิงแล้วออกมาตีก็เพราะนางแบบคนนี้เป็นผู้หญิงที่สวยงาม มีสรีระที่ไม่ว่าจิตรกรคนไหนเห็นก็ต้องตกตะลึงแล้วก็ต้องอยากที่จะวาดเธอ ถ้าเกิดว่าผมเอานางแบบคนนี้มาให้กับท่านจิตรกรเอก ท่านอาจจะยอมให้เราดูงานท่านก็ได้ แลกกัน ผมให้นางแบบที่เพอร์เฟ็คท์ เพราะฉะนั้นท่านก็อาจจะอยากจะทำงานที่เพอร์เฟ็คท์ให้พวกเราดูก็ได้ เค้ากลับไปที่บ้านก็พยายามที่จะไปเคาะยื่นเคาะยอนางแบบคนนี้จะยอมให้เธอยอมเอาตัวเองไปให้กับจิตรกรแก่ดู ซึ่งในความหมายของเค้าคือให้เปลือยร่างแล้วก็ให้ดูในความเพอร์เฟ็คท์สมบูรณ์ของเธอเพื่อที่ว่าชายแก่จะได้ชื่นชมกับความงามนั้น อะไรทำนองนี้ ในประเด็นนี้ก็มีเรื่องความรักเข้ามาเกี่ยวข้องนิดหน่อยที่ว่า นางแบบคนนี้เค้าหลงรักจิตรกรหนึ่งในจิตรกรหนุ่มอยู่ แล้วก็เห็นว่าเหมือนกับเป็นแฟนกันอยู่แล้วด้วย การที่ชายหนุ่มคนรักจะขอร้องให้เธอเอาตัวเองไปเปิดเผยกับชายอีกคนหนึ่ง เธอก็รู้สึกกลัวว่าชายหนุ่มคนรักหมดความรักกับเธอไปแล้ว เพราะว่าถ้าเกิดยังมีความรักกันจริงๆ ไม่ว่าจะใครก็ต้องไม่ยอมนะ คือการที่จะให้คนรักของเราไปเปลือยกายต่อหน้าผู้ชายอีกคนหนึ่งก็ต้องเกิดความหึงหวงริษยาขึ้นมาแน่นอน แต่ว่าชายหนุ่มคนนี้ก็กลับขอให้เธอไปทำแบบนั้น เธอก็รู้สึกไม่ดี แต่เพราะว่าความรักที่เธอมีต่อชายหนุ่มเธอก็เลย “งั้นฉันยอมไปให้ก็ได้” แต่ว่าเธอจะต้องยินยอมฉันอยู่ที่หน้าประตู แล้วถ้าฉันร้องขึ้นมาเธอก็รีบเข้ามาฆ่าไอ้จิตรกรแก่ทันที ก็ตกลงกันอย่างนี้ ก็ไป

ชายหนุ่มสองคนกับนางแบบก็ไป เดินทางไปที่สตูดิโอของจิตรกร

แก่ พอเข้าไปที่นั่น ก็ตะลึง เห็นงานต่างๆ ที่ชายแก่คนนี้ทำมาแล้ว ทุกภาพ เพอร์เฟ็คท์หมด สวยงามหมด คือเข้าไปแค่นั้นก็ได้รับแรงบันดาลใจแล้ว แต่มันก็ยังมีภาพอีกภาพหนึ่งที่ถูกผ้าคลุมเอาไว้ ไม่เคยมีใครได้เห็น ชายแก่คนแรกก็ยังไม่ยอมที่จะให้ดูภาพที่บอกว่าเป็นงานชิ้นเอกชิ้นนั้น จนกระทั่งชายหนุ่มบอกว่าผมพานางแบบคนหนึ่งมาด้วย เธอเป็นสัตว์โลกที่เพอร์เฟ็คท์มาก เธอเป็นผู้หญิงที่ใครๆ เห็นก็ต้องตกตะลึงแน่นอน แล้วถ้าเกิดว่าอาจารย์ได้เห็นเธอแล้ว หลงรักเธออย่างที่ผมบอกจริง อาจารย์ต้องให้ผมดู แลกเปลี่ยนกัน ต้องให้ผมดูภาพที่เพอร์เฟ็คท์มากของอาจารย์ ทีแรกอาจารย์ก็ยังไม่ตกลง แต่พอเห็นนางแบบเท่านั้นแหละ อาจารย์ก็ตกตะลึงจริงๆ แล้วก็ซาบซึ้งจริงๆ ในความงดงามของเธอแล้วก็ขอตัวอยู่กับเธอสองต่อสองสักพักหนึ่งก่อน แล้วถึงจะยอมตัดสินใจว่าจะให้ชายหนุ่มดูภาพนั้นได้หรือเปล่า ชายหนุ่มก็รออยู่หน้าประตูด้วยความตื่นเต้นผสมกังวลว่าชายแก่จะทำอะไรกับผู้หญิงคนนั้นหรือเปล่า

จนกระทั่งเวลาผ่านไปสักพักหนึ่ง ชายแก่ก็เปิดประตูให้ชายหนุ่มด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม แล้วบอกว่าขอบคุณมากที่พาผู้หญิงคนนี้มา เธอเพอร์เฟ็คท์จริงๆ สวยงามมากจริงๆ แล้วก็ป็นบุญต่อกับฉันที่ฉันได้เห็นผู้หญิงคนนี้ ฉันก็จะยอมให้เธอสองคนได้ดูภาพที่ฉันใช้เวลาถึง 10 ปีภาพนั้น จิตรกรแก่ก็เดินไปเปิดผ้าคลุมภาพนั้นออก ชายหนุ่มสองคนก็วิ่งไปพักหนึ่ง มองดูภาพแล้วก็คุยกันว่า “นายเห็นอะไรหรือเปล่า ในภาพนั้น ผู้หญิงมันอยู่ตรงไหน” คือสิ่งที่ชายหนุ่มสองคนนั้นเห็น มันเป็นแคสที่หนาเตอะออกมาจากการถูทาบซ้ำแล้วซ้ำเล่าเป็นเวลา 10 กว่าปี แล้วก็ยังมีแต่ลายเส้นที่ดูไม่รู้เรื่องว่าเป็นอะไร นึกภาพจิตรกรรมสมัยใหม่ ภาพจิตรกรรมที่มีแต่สีมีแต่จุดมีความคลุมเครือไม่รู้ว่าเป็นอะไร มองหาสระของหญิงหรือแม้แต่มนุษย์หรืออะไรที่ดูน่าจะเป็นรูปธรรมไม่ได้แม้แต่อย่างเดียว จนกระทั่งชายหนุ่มคนหนึ่งก็บอกว่า “เอ๊ะ เหมือนฉันเริ่มเห็นนะ มีแท้อยู่ตรงขอบกรอบ” ทั้งคู่ก็ก้าวเข้าไปใกล้ๆ ก็ปรากฏว่าพบว่ามีภาพที่ดูไม่รู้เรื่องนี้ มันเคยมีผู้หญิงอยู่คนหนึ่งจริงๆ แต่ว่าความที่ชายแก่ไม่พอใจสักที ทุกๆ วันทุกเดือนวาดเพิ่มเข้าไปผสมอะไรเข้าไป จนกระทั่งมันกลบตัวผู้หญิงที่เค้าวาดมาตั้งแต่

ครั้งแรกไปหมดเลย แต่ว่า ณ ตอนนั้น จิตรกรแก่ก็ยังเข้าใจว่าชายหนุ่มสองคนนี้ตกตะลึงความงามของผู้หญิงคนนี้ แก่ก็บอกว่า “เป็นยังไงละ มันเหมือนกับไม่มีแม้แต่ผ้าใบเลยใช้มั้ย เหมือนกับมีผู้หญิงคนหนึ่งมายืนต่อหน้า แกละใช้มั้ย งงตามจนไม่อยากจะพูดอะไรออกมาได้เลยใช้มั้ย” ชายหนุ่มสองคนก็พยายามจะเนียนๆ ลอยๆ เพราะว่ากลัวชายแก่จะรู้สึกไม่ดี “เออ เป็นภาพที่ลึกซึ้งจนไม่รู้จะหาคำบรรยายไปได้” แต่อีกคนหนึ่งมันก็หลุดพูดออกมาว่า “แต่จริงๆ แล้วมันก็ไม่เห็นมีอะไรเลยนะท่าน” แล้วชายแก่ก็โกรธตกใจ “หมายความว่ายังไม่เห็นมีอะไร ฉันใช้เวลา 10 กว่าปีที่จะวาดภาพอันเหมือนจริงแบบนี้ออกมาได้ขนาดนี้ แกพูดว่าไม่มีอะไรเลย” ชายหนุ่มก็วิ่งไป แล้วบอกว่า “ท่านลองตั้งสติดู แล้วลองหันกลับไปดูภาพของท่านที่เขียนไว้สิ ว่ามันมีอะไรจริงหรือเปล่า” ชายแก่ก็เจิบไป แล้วหันไปดูภาพนั้น ใช้เวลาจ้องอยู่นานพอสมควร จนกระทั่งในที่สุด ก็ล้มตัวนั่ง เหมือนกับว่าเพิ่งจะเห็นสิ่งที่ตัวเองทำมาคืออะไร “มันไม่มีอะไรเลยจริงๆ ผู้หญิงของฉันหายไปไหน ทำไมมันถึงกลายเป็นแบบนี้ไปได้ ทั้งที่ฉันละเอียดกับมันมาก ใช้เวลากับมันมากที่จะวาดภาพนี้ออกมา” แก่ก็นั่งลุ่มใจอยู่ แต่ว่าก็เกิดอารมณ์ขึ้นมาใหม่ “เฮ้ย แกสองคนอีกฉนั้นใช้มั้ย วาดไม่สวยได้เท่าฉัน ก็เลยพูดว่า มันไม่มีอะไร” ทั้งคู่ก็เลยปล่อยๆ แยกไปเหอะ แกคงพึ้นไปแล้ว ชายหนุ่มสองคนก็กลับบ้านไป แล้วในคืนวันนั้น ชายแก่ก็เผาภาพที่เคยวาดที่ใช้เวลาวาดเป็น 10 ปี แล้วก็เผาตัวเองตายตามภาพนั้นไปด้วย เรื่องก็จบลงเท่านั้น

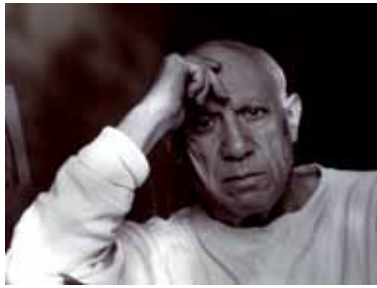
เรื่องมันก็เป็นเรื่องสั้นที่ในยุคนั้นค่อนข้างจะแปลกใหม่ แล้วก็สร้างแรงบันดาลใจให้ศิลปินเหมือนกัน แต่ว่าแรงบันดาลใจที่สร้างค่อนข้างจะแตกต่างกันมาก ในแง่หนึ่งคนก็มองว่าเป็นเรื่องที่สะท้อนถึงยุคสมัยใหม่ที่ดูเหมือนว่าคนเราจะเหมือนกับตาบอด เพราะว่าให้ความสำคัญกับสิ่งที่มันไม่มีค่า ใช้เวลาไปกับเรื่องที่มีมันไม่มีค่า นี่เป็นยุคที่โลกเริ่มจะปฏิวัติเรื่องซับซ้อน เรื่องระบบระเบียบในสังคม เรื่องระบอบการปกครองอะไรต่างๆ ก็เริ่มจะเปลี่ยนไป คนก็เริ่มมองว่าความเชื่อหลายๆ อย่างในอดีต มันไม่เหมาะสมกับยุคสมัยนี้แล้ว ความเชื่อหลายๆ อย่างมันเป็นเพียงความงมงาย บางคนก็เปรียบชายแก่จิตรกรคนนี้ว่างมายกับการหลงใหลในความเชื่อของ

ตัวเอง แล้วก็ใช้เวลาไปกับสิ่งไม่มีค่า คิดไปเองว่านี่คือภาพที่ล้ำเลิศที่สุด แต่ในอีกมุมมองหนึ่ง ซึ่งเป็นมุมมองที่กลายเป็นศิลปะยุคสมัยใหม่ ก็มองว่านี่คือเรื่องสั้นที่พูดถึงความคลุมเครือ วิธีการคิดสร้างสรรค์แบบใหม่ที่ไม่มีใครเข้าใจ คือคนเห็นก็ไม่รู้ว่ามันคืออะไร แต่นั่นแหละคือศิลปะที่ศิลปินได้ทุ่มเทชีวิตใช้มันตลอดเวลา แล้วก็เป็นคนเดียวที่เห็นความงดงามนั้นจริงๆ มันก็เลยแตกแขนงออกมา ทั้งคนที่เชื่อมั่นในศิลปะยุคสมัยใหม่มาก ซึ่งก็คือคนนี้ คือ ปิกัสโซ่

(Pablo Ruiz Picasso)

ปาโบล ปิกัสโซ่ เป็นศิลปิน

ยุคสมัยใหม่ที่มีอิทธิพลมากที่สุดในโลก ก็ว่าได้ โดยเฉพาะในโลกของตะวันตก จะให้ดูภาพ ภาพพวกนี้คือภาพเหมือนที่ปิกัสโซ่วาดบัลซัค คือเค้าไม่ได้ทันยุคสมัยกัน แต่ว่าปิกัสโซ่ได้รับอิทธิพลจากงานเขียนบัลซัคมาก เค้านึกถึงบัลซัคตลอดเวลา วาดภาพเหมือนของบัลซัค แล้วก็เปรียบเทียบงานของตัวเองกับงานของบัลซัค แล้วก็ที่สตูดิโอที่เค้าไปเช่า ซึ่งอยู่ในเรื่องสั้นเรื่อง *The Unknown Master Piece* เป็นที่ที่ปิกัสโซ่ใช้วาดมาสเตอร์พีซของตัวเอง

หรืออย่างน้อยก็เป็นภาพที่คนทั่วไป นักวิจารณ์ทั่วไปสรรเสริญว่าเป็นงานชิ้นเอกของปิกัสโซ่ ก็คือภาพ *เกอร์นิกา* มันสะท้อนเกี่ยวกับ... คือผสมผสานเทคนิคต่างๆ ของปิกัสโซ่ที่ทำให้เค้ามีชื่อเสียง แล้วก็สื่อถึงเรื่องสงครามในยุคนั้น เป็นภาพที่ใหญ่มาก อาจจะเท่าฝาผนังอันนั้น แล้วก็รวมรายละเอียดไว้เยอะ แล้วก็ใช้เวลานานมากในการวาด แล้วก็ปิกัสโซ่พยายามที่จะไม่เปิดเผยให้คนอื่นเห็นก่อนที่มันจะสำเร็จ นักวิจารณ์ก็เลยเปรียบเทียบภาพนี้กับภาพในเรื่องสั้นของบัลซัค

ปิกัสโซ่ยังคงมีอิทธิพลอยู่จนครบ กับงานศิลปะในปัจจุบัน แม้ว่า

จะถูกมองว่าเป็นงานที่เก่าไปแล้ว ไม่ใช่งานศิลปะแบบร่วมสมัย แต่ว่าสำหรับคนที่เพิ่งเริ่มสนใจงานศิลปะหรือว่าชอบงานจิตรกรรมหรือประติมากรรม ก็ยังคงได้รับอิทธิพลของปิกัสโซ่อยู่ โดยเฉพาะความหลากหลายในการทำงานของปิกัสโซ่ที่ต้องยอมรับว่าเค้าเป็นอัจฉริยะคนหนึ่งในวงการศิลปะที่มีอยู่ แต่ว่าที่น่าสนใจก็คือ ผลงานเรื่องสั้นเรื่องเดียวกันของบัลซัคก็ได้ไปเป็นแรงบันดาลใจและเป็นอิทธิพลให้กับคนอีกคนหนึ่งที่อยู่เหมือนไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับศิลปะเลย ซึ่งก็คือคนนี้ คาร์ล มาร์กซ์

(Karl Heinrich Marx)

คาร์ล มาร์กซ์ เป็นนักปรัชญา แล้วก็ผู้นำความคิดทางการเมืองที่ทำให้เกิดคอมมิวนิสต์ขึ้นมา แล้วก็รวมทั้งสังคมนิยม ในยุคนั้นคาร์ล มาร์กซ์ กำลังจะกลับมาจะมีอิทธิพลอีกครั้งหนึ่ง เพราะว่าตอนนี้โลกเราประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ คาร์ล มาร์กซ์เป็นคนแรกๆ ในยุคสมัยใหม่ที่น่าเสนอเรื่องชนชั้นกับเรื่องเศรษฐกิจ เรื่องระบบการเมืองมาพูดถึงในลักษณะสะท้อนพฤติกรรมของมนุษย์ แล้วก็พยายามที่จะค้นคิดถึงวิธีนำสังคมไปสู่อะไรบางอย่างที่เค้าเชื่อมั่นว่าจะดีขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะการต่อต้านระบบทุนนิยม ซึ่งมาร์กซ์เชื่อว่ามันจะทำให้ชีวิตแย่ลง

ตอนนี้แม้กระทั่งประธานาธิบดีโอบามา คนอเมริกันหลายคนก็วิพากษ์วิจารณ์ว่าดูเหมือนจะได้รับอิทธิพลแบบฝั่งซ้ายกับแบบมาร์กซิสต์มาเยอะพอสมควรทีเดียว โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับอะไรที่มันพอเป็นสังคมนิยม ปุ๊บ คนก็จะพูดถึงมาร์กซ์ขึ้นมา ตอนช่วงที่อ่านงานของบัลซัค มาร์กซ์กำลังเขียนงานของตัวเองอยู่เหมือนกันชื่อ *The Capital* ซึ่งมันก็กลายเป็นงานที่มีอิทธิพลกับคอมมิวนิสต์เยอะมาก งานนั้นเองมาร์กซ์ก็ใช้เวลาเขียน 10 กว่าปี แล้วก็แก้ ปรับปรุงใหม่ แล้วก็ไม่มั่นใจที่จะส่งไปให้โรงพิมพ์สักที เค้าก็เปรียบเทียบตัวเอง คือเค้ามักจะพูดถึงงานของบัลซัค โดยเฉพาะ *The Unknown Master Piece* จะพูดกับเพื่อนๆ และคนที่เค้ารู้จักเสมอว่า มันคล้ายๆ กับสะท้อนสิ่งที่เค้าเชื่อ ซึ่งมุมมองของมาร์กซ์คงจะแตกต่างจากปิกัสโซ่ เพราะว่ามาร์กซ์น่าจะเชื่อในด้านที่ว่าคนเราพอมันฟุ่มเฟือยมากๆ แล้วก็อยู่กับความ

เชื่อของตัวเองมากๆ แล้วก็ใช้ชีวิตหมกมุ่นอยู่กับตัวเองโดยที่ไม่แคร์สังคมก็จะทำให้มุมมองถูกกลบไปด้วยภาพแบบนั้นเหมือนกับจิตรกรแก่ที่คิดแต่เรื่องของการวาดภาพจนเสร็จชิ้นเอกของตัวเอง จนกระทั่งไม่สนใจเลยว่าสุดท้ายภาพที่ตัวเองวาดมา มันดูไม่รู้เรื่องด้วยซ้ำ มันดูไม่มีอะไรเลยด้วยซ้ำก็นั่นแหละครับ หลังจากที่พูดจนคนหลับแล้ว (หัวเราะ) ก็คือจะพยายามที่จะคิดสื่อว่างานศิลปะมันไม่ใช่ มันไม่จำเป็นที่เราจะต้องยึดใส่ความเป็นการสะท้อนสังคมหรือว่าเป็นทัศนคติหรือปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองหรืออุดมการณ์อะไรโดยเฉพาะเจาะจงแต่อย่างเดียว แต่มันสามารถส่งอิทธิพลให้กับคนหลายๆ กลุ่มได้โดยที่บางทีแม้แต่ตัวศิลปินเองก็ไม่สามารถคาดคิดคาดเดาได้ล่วงหน้า แล้วมันก็ส่งอิทธิพลไปได้หลายๆ แบบ แต่ว่าที่สำคัญก็คือมันมีอิทธิพลจริงๆ กับสังคม

อันนี้คือภาพท่านติช นัท ฮันห์ ที่เมื่อเช้าพูดถึง ท่านมีอายุประมาณ 80 กว่า ส่วนนี้เป็นคล้ายๆ กับบรรยากาศของที่วัด เมืองที่ท่านไปอยู่ ส่วนใหญ่แล้วเค้าทำไร่ร่อนเอามาทำไวน์ อันนี้เป็นวัดๆ หนึ่งพอเย็นๆ อันนี้เป็นแม่ชี 2 สองที่เคาะระฆัง ท่านติช ก็เป็นศิลปินด้วย ท่านชอบวาดภาพพุทธาน์เงินซึ่งจริงๆ อันนี้เป็นคล้ายๆ ธรรมเนียมก็ว่าได้ของพระเซนหลายรูป ก็จะเขียนพุทธาน์แต่บทกวีอะไรต่างๆ คำนี้แปลว่า หยุด หยุดคิด หยุดเพื่อที่จะกลับมาสู่ปัจจุบัน ท่านเขียนเยอะมาก อาจจะเขียนทุกวัน ชายด้วย ชายที่วัด แล้วก็ปกติ ท่านก็จะเขียนคำสั้นๆ เช่น หายใจ, You are alive. อะไรอย่างนี้คุณมีชีวิตอยู่ ตอนที่ผมไป ท่านเขียนว่า You are online. (หัวเราะกัน) คือ เป็นพระที่มีอารมณ์ขันคือ วัดนี้เราก็อาจจะดูไม่ออกว่าเป็นวัด เหมือนบ้าน เป็นสวน ที่ชอบมากคือที่วัดนี้จะมีต้นไม้ที่เป็นผลไม้เยอะมาก แล้วเค้าก็อนุญาตให้เราเก็บ

กินได้ เพราะฉะนั้นผมก็พอพึ่งเทศน์เสร็จก็จะยืนอยู่ใต้ต้นไม้เก็บผลไม้กินบ่อยๆ นี่คือ ไร่ร่อน อันนี้คือท่านติช นัท ฮันห์ ท่านอยู่แบบสมถะเรียบง่ายมาก บ้านนี่ก็คือบ้านของท่าน ว่ากันว่าท่านก็วาดลานเอง แต่งต้นไม้เอง ตอนท่านเทศน์ท่านบอกว่า ที่บ้านท่านมีทีวีจอสีขนาดใหญ่ แล้วท่านก็ดูทุกวัน ซึ่งจริงๆ ท่านก็หมายถึงหน้าต่างของท่านใหญ่มาก แล้วก็ออกมาข้างนอกเป็นระเบียง ที่หมู่บ้านพลัม ที่ฝรั่งเศส อยู่ที่ฝรั่งเศสตอนใต้ หมดละ

ลุงอ้อย จริงๆ พี่คุณก็สืบต่อได้ พูดมาตั้งแต่เช้าละ เรื่องสังคม เรื่องศิลปะแล้วก็งานเขียน จากนักคิดนักเขียนฝรั่งเศส บัลซัค แล้วก็มาปิกัสโซ แล้วก็มาคาร์ล มาร์กซ เราก็จะเห็นว่างานเขียนความคิดของคนๆ หนึ่งจะเป็นปรัชญาหรือเป็นนิยายหรือเป็นอะไรก็ตามแต่ มันก็ถูกอ่าน ถูกโยนเข้าไปในสังคมแล้วก็ถูกอ่านโดยศิลปิน นักคิดหรือคนทั่วไป แล้วก็ยังมีคนอื่นอีกนะครับเสร็จแล้วก็สืบทอดหรือให้อิทธิพลซึ่งกันและกันออกมาสู่ความเปลี่ยนแปลงในสังคมนะฮะ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงระยะสั้น ระยะยาวอะไรก็ตามแต่ อันนี้ก็เข้าไปโดยความคิดที่จะจับ คือจริงๆ แล้วลุงเห็นว่าโลกเราจะมีคนแบบนี้อยู่เป็นช่วงๆ มา ตั้งแต่เป็นพันปีมาแล้ว แล้วก็ส่งอิทธิพลและกดขี่ (หัวเราะ) อยู่บ่อยๆ แต่ลักษณะหนึ่งที่คุณคิดว่าอยากจะแสดงถึงความเห็นไว้ตรงนี้ก็คือการเกิดแล้วการเสื่อมจากไปก็เป็นธรรมดาของมัน แต่ว่าที่มันเกิดลักษณะองค์ประกอบของสิ่งที่เกิด ก็คงเป็นเรื่องของความคิดที่ปรับหรือเปลี่ยนหรือทำให้การมีชีวิตอยู่มันไปมีทิศทางที่เห็นว่ามันควรจะเป็นของมนุษย์ ปิกัสโซก็สะท้อนถึงรูปใหญ่เมื่อกี้จริงๆ แล้วจะตั้งชื่อเกี่ยวกับเรื่องสงคราม แต่ที่มาก็คือย้อนกลับไปอ่านงานเขียนในทางปรัชญาด้วยซ้ำไป คาร์ล มาร์กซเองเขียนทฤษฎีได้ด้านเศรษฐศาสตร์เพื่อที่จะทำให้สังคมมีความเที่ยงธรรม มีความยุติธรรม เสร็จแล้วที่มากคือแรงบันดาลใจก็เป็นเรื่องของงานเขียน มันอาจจะมီးอะไรอีกหลายอย่าง แต่ในวาระของเราในวันนี้ก็เป็นเรื่องสังคม ศิลปะซึ่งศิลปะตรงนี้ก็คงไปให้ความสำคัญกับการเขียนหนังสือ เพื่อเราจะได้รู้จักว่า งานเขียนมันมีอิทธิพลนะฮะ

งานปิกัสโซรูปใหญ่ขนาดอย่างนี้คงไม่มีใครพกกันไปดูที่ไหนได้ ทีนี้เราดูเราก็อาจจะเห็นในจอแค่นี้ แต่การดูจริงๆ มันมีมิติของการรับความรู้สึก

อีกแบบหนึ่ง เราก็อาจจะมีโอกาสหรืออาจจะไม่มีโอกาสที่จะได้ไปเห็นก็ตาม แต่ หรือไปเห็นแล้วหมดสมัยแล้วก็ได้ อันนี้ก็คงเป็นอีกเรื่องหนึ่ง อย่างตะกี้ที่ว่าแพทเทิร์นที่คงอยู่ก็คือความคิดซึ่งรู้สึกจากสังคมหรือธรรมชาติกลับเข้ามา แล้วถ่ายทอดออกไปสู่สังคมอีกที แล้วก็มีการกระเพื่อมออกไป เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ นานา เปลี่ยนไปเปลี่ยนมาอะไรพวกนี้ มันยังคงเป็นอยู่ก็ตรงนี้เองที่คิดว่าพวกเราอาจจะไม่ได้อยู่ในบริบททางสังคมแบบของเค้า เราอาจจะอยู่ในบริบทที่เน้นในเรื่องของรูปแบบของสไตล์ เรื่องอะไรพวกนี้อาจจะไม่ได้เน้นในเรื่องของความคิดลึกๆ ของมนุษย์ เราจะอยู่แบบที่วันนี้เค้าแต่งตัวแบบนี้ เค้าใช้ของแบบนี้ เรายังแอบบี้แล้ว เราก็อยู่แบบนั้นแล้ว ก็รอการเปลี่ยนแปลงจากอะไรสักอย่างที่เค้าหยิบยื่นมาให้เรา ซึ่งเชื่อว่าวิถีแบบพวกเราแบบนี้ โดยส่วนตัวคิดว่ามันไม่นานหรอก มันวน สิ่งที่จะต้องตื่นตัวเพื่อที่จะให้ความรู้สึกอดทนเอาเพื่อความแข็งกับชีวิตของเรามันเปลี่ยนไปก็คงต้องกลับไปลงไปในความคิดของนักคิดหรือของตัวเองที่คิด หรือของเพื่อนๆ ของเราที่คิดอะไร แล้วความคิดมาปะทะกันจะเกิดการต่อยอดขึ้นมา เราไม่ได้ต่อยอดโดยสไตล์ของการซื้อกางเกงตัวนี้มา ไปซื้อบ้าง ยี่ห้อนี้มันไม่แพงเท่านี้หืออะไรแบบนี้ ก็พาดพิงกันด้วยเรื่องของความเหนือกว่าแบบที่มนุษย์ไม่ใช่ความลึก เพราะฉะนั้นวันข้างหน้า โดยส่วนตัวเองเชื่อว่า เราต้องตื่นตัวกับเรื่องพวกนี้มากขึ้นโดยจะชอบหรือไม่ชอบก็ตามแต่ เพราะว่าเราอดัด เราเบื่อ เราสิ้นหวังกับเรื่องของการวนอยู่กับเรื่องแค่รูปแบบ ก็น่าสนใจ ใครอยากจะทำงานของบัลซัคก็ไปอ่านมา แล้วก็มาเล่าให้ฟังด้วย (หัวเราะ)

พีคูน หนังสือแปลเป็นภาษาไทยก็มี

ลุงอ้อย บางคนชอบอ่านไซม์มัย ไม่ชอบเขียน บางคนชอบเขียนแต่ไม่ชอบอ่าน บางคนชอบทั้งอ่านแล้วก็ทั้งเขียน มันก็มีความหลากหลายของเรา พวกนี้ลองก็ฝากพวกเราไว้เป็นแง่คิด ในฐานะที่เรามีเสนาหากัน ทีนี้ เมื่อกี้มีคนที่จะต้องแนะนำตัวกับพีคูนอีก ทีมาตอนบ่าย

ฟาง ชื่อฟางคะ เรียนอยู่วิศวะฯ จุฬาฯ ค่ะ

ลุงอ้อย วิศวะคอมพิวเตอร์ แล้วก็ทำตัวเป็นโรบอท

พีคูน แล้วนี่ตัวจริงหรือเปล่าเนี่ย (หัวเราะกัน)

ลุงอ้อย แล้วก็มีความรู้สึกสนใจในมุมที่เป็นจินตนาการหนึ่งที่เราบอกว่าโรบอทก็เป็นกลไก แต่ว่าหาข้อมูลเรื่องของความงามหรือดีไซน์ไม่ค่อยได้ ก็อยากจะเติมในส่วนนี้เข้าไปในความเป็นวิศวกรของเค้า หรือลุงพูดเกินจริงหรือเปล่า (หัวเราะ)

เดี๋ยวขออนุญาตทวนให้ฟังนิดนึงนะครับ เมื่อเช้าเราพูดกันเริ่มต้นด้วยประสบการณ์ของพีคูนที่ล่าสุดไปมีประสบการณ์ที่หมู่บ้านพลัมที่ฝรั่งเศส ซึ่งตรงนั้นความสำคัญที่เราพูดกันก็คือเรื่องของ retreat หนูเข้าใจคำว่า retreat มั้ย เคยได้ยินมั้ย

ฟาง เคยได้ยิน

ลุงอ้อย แล้วที่เคยได้ยิน เคยพอจะเข้าใจมันแค่ไหน

ฟาง เคยได้ยินแค่นี้

ลุงอ้อย อ้อ ไม่ได้สตั๊บอะไรอย่างอื่นไซม์มัย ก็ retreat ใครจะอาสาขยายความให้เพื่อนเราได้รู้จัก เมื่อเช้านี้ทุกคนนะ ก็อยู่ในสถานการณ์เดียวกันว่า รู้จักคำนี้มั้ย เข้าใจคำนี้มั้ย บางคนก็ไม่รู้จักเลย บางคนก็รู้จัก บางคนก็มารู้จักกันตรงนี้ แล้วก็มาตีความกันตรงนี้ บางคนก็ตีความจากศัพท์เลย re ก็คือ อีกครั้ง treat การรักษาหรืออะไรพวกนี้ ไซม์มัย ทีนี้คำนี้มันมีมุมมองของความเชื่อหรือศาสนาที่เป้าหมายของศาสนาคือความสุข ก็พยายามที่จะกลไก หาเทคนิคต่างๆ ที่จะมาทำให้ตัวเองเว้นหรือปลอดจากความเครียดหรือความขุ่นมัวอะไรสักอย่างหนึ่ง ก็เรียกว่าบำบัดตัวเอง อันนั้นก็คือความหมายของคำว่า retreat ที่มานะ ก็รู้จักกันพอประมาณ จากนั้นเราก็คูณกันในเรื่องของงานเขียนหรืออะไรพวกนี้ แล้วก็มือนาคตนักเขียนไทย (หัวเราะกัน) มีคำถามมากมายที่มา ทุกคนก็ได้ฟังคำถามจากนาคตนักเขียนไทยด้วยกัน (หัวเราะกัน) ก็ฟังตอนเช้าก็ประมาณนี้แล้วก็เบรกกินข้าว แล้วฟางก็มาทันตอนบ่ายตะกี้ อ่ะ แล้วก็มาต่อจากตะกี้ ตามทันแล้วนะ

จริงๆ แล้วตอนช่วงบ่ายนี้เราก็คิดว่าจะใช้เวลาประมาณสักชั่วโมงนะครับ แล้วเราก็แยกย้ายกันตามอัยยาศัย เมื่อกี้พีคูนเล่าให้ฟังก็เป็นเรื่องที่คุณได้เตรียมมา เมื่อเช้าเป็นเรื่องที่ฉับพลัน เรื่องที่เตรียมมา สำหรับส่วนตัว

ลูจก็เห็นว่ามันถูกเอามาไว้ตอนหลังก็เป็นการสืบทอดเชิ่ปต์ของวงเสวนาวานนี้ ได้เหมือนกันนะ ทีนี้ก็คิดว่าเราน่าจะลองแลกเปลี่ยนกันว่า เราคิดว่าในวานนี้ เรามีอะไรใหม่สำหรับเรามั้ย หรือว่ามีคำถามอะไรที่จะถามคุณ เมื่อกี้ที่พอเรา ตัดสินใจเบรกกินข้าวไข่มั้ย มันเกิดปฏิกิริยาแบบถาม-ตอบขึ้นมาทันที หรือ เราจะต้องเลิก เอาละยุติ จะได้ถาม-ตอบได้ (หัวเราะ) อ่ะ เตียวเราเปิดเวที ให้มันกว้างขึ้นนะครับ มีอะไรมั้ย มีมั้ย

จิง เมื่อกี้ก็ฟังเรื่องราวของบัลซัค แล้วก็ของนักคิด ได้อ่านแล้วก็เอาไปต่อยอด คือสนใจตรงที่ว่าสองท่านที่เค้าได้รับอิทธิพลมา คือมาร์กซ์กับปิกัสโซ่ เค้ามีบริบทหรือการอยู่ร่วมยุคสมัยที่ใกล้เคียงกัน อยากจะรู้ว่าบริบทอย่าง ประเทศไทยตอนนี้ พี่คุณคิดว่างานอย่างบัลซัคที่มันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจะมีเกิดขึ้นได้มั้ย

พี่คุณ คืองานวรรณกรรม ก็คือการเล่าเรื่อง ในยุคนี้เทคนิค วิธี รูปแบบ มันก็เปลี่ยนไป คือคนก็ยังหาอย่างบัลซัคอยู่ แล้วก็วรรณกรรมคลาสสิกก็ยังมีคนอ่านอยู่ แต่ว่ามันคงไม่ได้อิทธิพลระดับกว้างแบบที่มันเคยเป็น พอหลังจาก ยุคนั้น แม้กระทั่งหลังจากยุคปิกัสโซ่ ก็เริ่มมีภาพยนตร์ ซึ่งภาพยนตร์ก็เริ่มมี บทบาทมากขึ้นในสังคม แล้วก็เป็แรงบันดาลใจให้ใครหลายๆ คน เราอาจจะเคยได้ยินว่า หนังสือเรื่องนี้ทำให้เราฝันที่จะไปทำอย่างนั้น ก็มีหนังสือในดวงใจ ของคนที่ทำให้เราเหมือนกับเลือกที่จะใช้ชีวิตอะไรบางอย่าง แต่ว่าผมรู้สึก ว่าอิทธิพลมันได้เหมือนกับกระจายย่อยไปสู่กลุ่มเล็กๆ มากขึ้น แทนที่จะมี อิทธิพลระดับสังคมใหญ่ๆ อย่างเช่น มาร์กซ์ที่กลายมาเป็นคอมมิวนิสต์ ใน ยุคนั้นมันยังมีอิทธิพลใหญ่มาก แล้วก็ยังคงเชื่อมโยงมาถึงทุกวันนี้ แต่ว่าถ้า พูดถึงร่วมสมัยจริงๆ เตียวนี้คงจะบอกยากมากเลยว่า แต่ละอย่างมันจะส่งผล ไปสู่อะไร เช่น อินเทอร์เน็ต ต่างคนต่างก็ได้ประโยชน์จากมันคนละรูปแบบ แม้แต่การฝึกสมาธิเจริญสติอย่างที่พลัม มีเพื่อนผมคนหนึ่งบอกว่า คือท่าน ดิซซี่พูดถึงการอยู่กับปัจจุบัน หรือการทำอะไรก็ได้ที่ทำนิก อย่างเช่นนั่งลม หายใจ ก็จะทำให้เรากลับมาสู่ปัจจุบัน ไม่คิดถึงเรื่องในอดีต ไม่คาดหวังอะไร ในอนาคต เพื่อนผมก็บอก ภูเล่นเกมก็นี่ถึงปัจจุบัน (หัวเราะ) คือว่า เล่น เกมก็อยู่กับปัจจุบัน มันก็เหมือนกัน มีสมาธิมากเลยตอนเล่นเกม ผมก็เออ

มันก็คงแต่ละคนคงมีวิธีคิดที่ต่างกันไป แต่การเล่นเกมกับการเจริญสติมันก็ อาจได้ผลลัพธ์ที่ต่างกัน ผมรู้สึกว่ามันต่างกันก็คือ ทุกวันนี้เรามีสื่อมากมาย แล้วเราก็มีตัวเลือกหลายอย่าง แต่ว่าเราอาจจะไม่สามารถที่จะรู้แล้วว่าอะไร มันลึก อะไรมันตื้น เพราะว่าเรามีตัวเลือกมากซะจนเราคิดเอาเองว่าเราเลือก ดีที่สุดแล้ว แต่จริงๆ แล้วการเจริญสติหรือการอยู่ในความเงียบโดยที่ไม่ทำ อะไรเลยแม้แต่การเล่นเกมหรืออะไรก็ตาม มันอาจจะให้อะไรกับเรามากกว่า ก็เป็นไปได้ เหมือนกับเราจะต้องลองมันไปเรื่อยๆ

ทุกวันนี้ก็อะไรที่เคยมีอิทธิพลเยอะก็มีอิทธิพลน้อยลง ดนตรีก็รู้สึก ว่ามีอิทธิพลน้อยลงกว่าอย่างน้อยก็ในยุคที่พี่เป็นวัยรุ่น ดนตรีจะมีอิทธิพล เยอะมาก ใครดังก็จะดังกันไปทั่วประเทศ แต่เตียวนี้มันก็เริ่มย่อยลง แล้วก็ แดกเป็นรูปต่างๆ จนตอนนี้ก็จะมีรสนิยมที่แตกต่างกันมาก

ลูจอ้อย โพนตกลงเปลี่ยนแนวมั้ย ด้านวงดนตรี (หัวเราะ)

พี่คุณ บางทีด้วยความที่เราชอบศิลปะ ก็พยายามเชื่อมโยงเหมือนกันว่าที่ นายกฯ อภิสสิทธิ์ชอบฟังเพลงแร็ป มันจะส่งผลอะไรกับรัฐบาลยุคนี้หรือ เปล่า เวลาอยู่ในรถแล้วแกฟังอย่าง Snoop Dogg มันจะช่วยให้แกพูดอะไร ได้แปลกไปกว่าเดิมมั้ย แล้วก็พยายามเชื่อมโยง แต่ว่าเตียวนี้มันบอกยาก

ลูจอ้อย เห็นว่าชอบฟังพวก Jerry

พี่คุณ ชอบบรีด ชอบเพลงอิพอพอ อะไรอย่างนี้

ลูจอ้อย เมื่อกี้ ก็ขอแทรกนิดนึงนะ เรื่องของเกม สมาธินะ ที่ว่าเล่นเกม หรือว่าการไป retreat ด้วยสมาธิ คือความเป็นสมาธิ คือ concentrate มัน เหมือนกัน แต่ผลที่อยากจะทำอะไร อยากจะทำให้โปร่ง อาจจะต่างกัน อันนี้มัน อาจจะส่งผลทำให้เกิดการเพิ่ม อีกอันหนึ่งอาจจะทำให้เกิดการลด ก็คงขยาย ความได้เท่านั้น แต่ว่าคำว่าสมาธิ คือการ concentrate ในอะไรสักอย่างหนึ่ง อย่างขโมยจะเปิดตู้เซฟ ก็คงต้องมีสมาธิสูง ไข่มั้ยครับ พอๆ กับว่าผู้ปฏิบัติ ธรรมคนหนึ่งที่กำลังฝึกสมาธิอย่างสูง แต่ผลของมันจะต่างกัน เพราะฉะนั้น ถ้าเราอแค่คำว่าสมาธิ เรากก็ได้ได้แค่คำว่าสมาธิ แต่ถ้าดูผลของรูปแบบที่ต่าง กันจะเห็นตัวผลที่ต่างกันได้ เมื่อกี้หนูได้คำตอบของคำถาม

จิง ก็ได้ค่ะ แต่ตอนแรกมองถึงเรื่องวรรณกรรมอย่างเดียว

พีคูน คือเราดูในยุคสมัยนี้ ถ้าเอาตามสถิติที่เค้าวิจัยกัน หนังสือที่มีมากขึ้น อย่างเช่น หนังสือที่เค้าวิจัยก็คือหนังสือธรรมะ แล้วก็หนังสือพวกหนังสือไสยศาสตร์ สแกนกรรม แล้วก็อีกแบบหนึ่งก็คือ การแนะนำวิธีการใช้ชีวิต การทำให้ชีวิตดีขึ้นต่างๆ มันก็ตอบสนองความต้องการของสังคมยุคนี้ได้ มันคงไม่ใช่หนังสือที่มีอิทธิพลโดยตรงหรือสื่อศิลปะเพียงอย่างเดียว อันนี้ดูจะเป็นรูปธรรมมากกว่า หนังสือธรรมะขายดีมาก ที่เมืองไทยนะ

ลุงอ้อย หมายถึงยอดชายดี

พีคูน เท่าที่ทำมาก็ไม่เห็นมีอะไร ก็อ่านเล่มเดียวก็รู้หมด ไม่รู้ทำไมต้องทำ เยอะๆ แปลกดี (หัวเราะ)

ลุงอ้อย ผมเห็นว่าเป็นจังหวะ บ้านเราต้องการ How to ต้องการว่าฉันจะมี เครื่องมืออะไรมาช่วยฉันได้ในสิ่งที่ฉันต้องการ แต่ถ้าเรามองในแง่ตัวธรรมะ ไม่ว่าจะศาสนาใดก็ตามแต่ เราจะเห็นว่าเอาคู่มือมาวางใกล้ๆ ใช่ว่าจะได้ตามที่เราต้องการ เพราะฉะนั้นในศาสตร์ ลุงอาจจะต้องอ้างอิงทางพุทธนิตินะ คือในศาสตร์ทางพุทธเค้าบอกว่าสิ่งที่เราต้องการอยากจะได้มันไม่ได้เพราะว่าความอยาก แต่มันได้เพราะว่าเหตุและปัจจัยในตัวของมันเอง สมมติเราอยากจะได้ความสุข ด้วยความอยากนี้ไม่ได้เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดมาซึ่งความสุข แต่มันได้มาจากปัจจัยที่มันเอื้อต่อความปรารถนาหรือเป้าหมายของมัน เช่น สมมติเราอยากที่จะสงบ อะไรเป็นปัจจัยให้กับความสงบ พอจะยกตัวอย่าง อันหนึ่งเสริมให้ คือลุงมีหนังสือเล็กๆ เล่มหนึ่งของเซอร์วินสตัน เซอร์ชิลล์ (Sir Winston Churchill) ไม่รู้ว่าเคยได้ยินชื่อมั๊ยครับ จริงๆ แล้วเป็นนายกรัฐมนตรีอังกฤษตอนช่วง สงครามโลกครั้งที่ 2 ตอนนั้นอังกฤษอยู่ในภาวะของสงครามเลย ซึ่งเป็นพื้นที่ สงครามด้วย แต่อเมริกาไม่ได้อยู่ในพื้นที่ของสงคราม แต่เข้ามามีบทบาทกับ สงครามด้วย นึกถึงตอนนั้น ผู้นำประเทศ ผู้รับผิดชอบประเทศที่กำลังตกอยู่ใน สถานการณ์ที่ถูกกระหน่ำอยู่ในขณะนั้น หนังสือเล่มนี้เค้าเขียนไว้บอกว่า ทำไมเค้าถึงต้องแพ้ันท์ เค้าเครียด เค้ามีเพื่อนฝูงในวงการใกล้ชิด คนสนิทเค้า แนะนำ “เธอไปฟังเพลงสิ” “เธออ่านนิยายสิ” “เธอไปเที่ยวไปทำอะไรสิ” ก็ล่องหนเลย เค้ารู้สึกว่ามันไม่ได้รู้สึกเบาลงไปได้เลย แล้ววันหนึ่งเค้าก็มานั่งแล้วเอาไปสการ์ตเอาสิเอาอะไรมานั่งเขียนรูปสีน้ำมัน แล้วเค้ามีความรู้สึก

ว่าขณะที่เค้าเขียนเค้าเบาสบายขึ้น

ซึ่งอันนี้ทำไมลุงถึงต้องยกตัวอย่างอันนี้ ก็เพราะว่าเห็นว่าเป็น ตัวอย่างหนึ่งที่เป็นเรื่องเทคนิคที่จะทำให้ตัวเองรู้สึกได้อะไรขึ้นมา อยากที่จะ รู้สึกมีความสุขหรือสบาย คนอื่นก็รู้ว่าเป้าหมายอยากจะได้อะไร แต่ว่า ปัจจัยที่ทำให้ตัวเองได้ เค้าก็นึกว่าไปฟังเพลงสิ ก็อาจจะได้ แต่อันนี้ก็ลอง ไปฟังเพลง ก็ไม่ได้ ถ้าไม่ได้ก็แปลว่ามันไม่ใช่ปัจจัยที่ดีกับสิ่งที่เราต้องการ เพราะฉะนั้นปัจจัยจริงๆ คืออะไร เราอาจจะยังไม่เห็นยังไม่รู้ จนกระทั่งเรา ไปประสบหรือทดลองกัน อย่างนี้เป็นต้น ก็คือว่าเค้าเองเค้าก็ได้ทดลองนั่ง ทดลองนี้ แล้วก็ไปเจอว่า อ้อ การที่สมาธิเค้าจืดจางไม่ต้องคิดสักพักหนึ่งกับ สิ่งที่เค้ามีสมาธิได้สูงจริงๆ ก็คือ เค้ารู้สึกได้ว่าเค้าได้เป็นผู้ปฏิบัติด้วย แต่การไป ฟังเพลงก็เหมือนกับว่าเอาหูไปแล้วก็ฟังเข้ามา ไม่แน่นอน เค้าอาจจะเล่นเอง เค้าอาจจะได้แบบเดียวกันก็ได้ แต่ว่าเค้าอาจจะไม่มีทักษะในการเล่นก็ได้ เป็นต้น อันนี้ก็เลยขยายความให้เราเห็นว่า เออ ในเรื่องของที่จิงถามเมื่อก็ เรื่องอิทธิพลของความคิดต่างๆ แล้วก็รูปแบบของศิลปะต่างๆ มันก็สามารถ เป็นปัจจัยให้กับการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะทางสังคม แล้วมันอาจจะ เป็นคำพูดที่กว้างมาก แต่ว่าเราเชื่อว่าถ้าเราได้เห็นอะไรแบบที่พีคูนก็คงจะช่วยให้เรา มีภาพบางอย่างที่ชัดเจนมากขึ้น

ศิลปะชวนานชอนกับกับวิทยา

ศาสตร์

อะ มีอะไรเสริม ในฐานะของนักธรณี (หันไปหาตัว) หรือนักพฤกษศาสตร์ (หันไปทางเต่า) (หัวเราะกัน) คำเรียนด้านชีวิตด้านพฤกษศาสตร์มาแต่ชอบดนตรี คำมีเครื่องดนตรีหลายอย่าง (หัวเราะ) มีมัยทางฝั่งเราที่เป็นแฟนเตอร์ (มองไปทางโฟน เต้ ตีอบ บอล) คือบางที่เราอาจจะยังไม่ถนัดที่จะแสดง ยังชินอยู่ใช้มัย (หัวเราะ) เต้ มีอะไรหรือเปล่า

เต้ ไม่มีครับ

ลุงอ้อย ไม่มีนะ

ปาน เงินนะคะ (หัวเราะ)

ลุงอ้อย เกสซกรวย่างง คุยอะไรมัย ทันทแพทย์ผู้ทำลายฟันผุละ (หัวเราะกัน)

พีคูน อาจจะมีหลายคนที่ชอบศิลปะ แต่ว่าไม่ได้เรียนมา เพราะว่าเหมือนกับสังคมเรายังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับศิลปะมาก มีมัยคนที่ผู้ปกครองไม่ให้เรียน (แกว่พยักหน้า) อยากเรียนอะไร

แกว่ ชอบวาดรูปเวลาเลคเชอร์ ชอบวาดรูป ทางบ้านเค้าก็ไม่สนับสนุนให้เรียนเกี่ยวกับอะไรแบบนี้ ถ้าอยากเรียนก็ให้ไปเรียนรู้เอาเอง แต่ที่พอได้ แต่ทักษะก็ไม่ค่อยเยอะคะ

เน็ด ก็คล้ายๆ กัน ก็ชอบวาดรูป แต่ว่าตอนที่เริ่มหัด คำก็บอกว่าเรียนเกสซกร์ศิลปะเหมือนกัน (หัวเราะกัน)

พีคูน (หัวเราะ) ออ แล้วเคยมีหมอฟันบอกมัยว่า หมอฟันต้องใช้ศิลปะในการทำฟัน

นิว ก็เค้าก็ไม่อยากให้ไปทางศิลปะ แต่ว่าที่บ้านก็มีเหมือนกัน แต่ไม่ได้บังคับ

พีคูน ส่วนใหญ่จะเพราะความเป็นห่วง เรียนศิลปะออกมาจะทำอะไร

นิว คำก็บอกว่าไม่มีความมั่นคงนะคะ ถ้าเราเรียนมา ต้องไปต่อสู้อกับคนอื่นๆ อีกร

ฟาง ของฟางไม่เคยเรียนศิลปะเลย คือตอนประถมก็จะมึงงานวาดรูป แต่ที่บ้าน พวกวาดรูป เย็บผ้า อะไรพวกนี้ คำก็จะทำให้หมดเลย ก็จะทำไม่เป็น ถ้ามีสิ่งเป็นการบ้าน คุณพ่อก็จะทำให้ (หัวเราะกัน) แล้วก็บอกให้เราเอาเวลาไปอ่านหนังสือ ก็เลยกลายเป็นว่าทำไม่เป็น (หัวเราะ) ก็เลยอะไรพวกนี้ไม่รู้เลย ที่ตอนคราวที่แล้วที่ไปภูเขี้ยว ที่ให้เอาไม้ไฟหรืออะไรมาวาดก็ไม่กล้าเพราะไม่เคยวาดรูปเลย ไม่กล้าวาดเลย แต่จริงๆ แล้วอยากวาดเอง

ลุงอ้อย แล้วตะก็เห็นรูปปิกัสโซ่ที่วาดเอาไว้มัย (หัวเราะกัน) รูปอะไรกัน

ฟาง ก็ไม่รู้เหมือนกัน

พีคูน พอเราเรียนวิทยาศาสตร์มาก เราก็ขาดด้านศิลปะเหมือนกัน เพราะว่าอย่างการประกวดหุ่นยนต์ มันจะเห็นว่าของประเทศเราจะออกแบบแบบชื่อๆ มากเลย มีล้อก็คือมีล้อ เห็นๆ เลยว่าล้อ ในขณะที่บางประเทศเค้าจะมีรูปแบบมีรูปร่าง อย่างญี่ปุ่นก็จะมาเป็นรูป เหมือนเรายังไม่ค่อยมีจินตนาการด้วยซ้ำ

ฟาง (drawing) ตอนที่เรียนมันต้องมีตรออิงเหมือนกัน ต้องใช้มือใช้มัย แต่ฟางมองไม่ออก อย่างตอนแรกเค้าบอกว่าวงกลม ถ้ามอง point of view มันจะเป็นสี่เหลี่ยมใช้หรือเปล่าคะ

พีคูน ครับ

ฟาง คือฟางก็เกี่ยวกับเพื่อนฟางมากกว่ามันก็ต้องเป็นวงกลมสิ ฟางมองไม่ออก คือมันมีวิธีแก้อะไรหรือเปล่าคะ

พีคูน ไม่มี (หัวเราะกัน)

ลุงอ้อย ก็คงเป็นเรื่องที่... ลองเสริมในมุมมองของลุงนะ คือ ถ้าเราเห็นอย่างที่เราเห็น มันก็เป็นอย่างหนึ่งก็ได้ แต่ถ้าเรามองเห็นแล้วเราเห็นเกินจากสิ่งนั้น เราก็มีเรื่องของจินตนาการของเรา ใ้ความสามารถในการจินตนาการได้ ก็ต้องเริ่มจากการสังเกต การทำความเข้าใจ หรือผ่านประสบการณ์การเห็นมาระดับหนึ่ง มันมีแง่คิดจากการสอนศิลปะนะ คำบอกว่า แม้กระทั่งปิกัสโซ่เอง ก็เหมือนกับเป็นคนที่ไม่รู้อะไรอย่างผู้ใหญ่แต่ทำอย่างเด็ก ทำอย่างเด็กแปลว่ามีความบริสุทธิ์ใจ ไม่ต้องมาคิดอะไรเจือปนเข้ามา แต่ว่าก่อนที่จะทำพื้นฐานหรือดาด้าหรือข้อมูลความรู้อะไรต่างๆ จะต้องมีความ แล้วแรง

พอที่จะขบขันให้ตัวเองทำออกมาได้ เพราะฉะนั้นเวลาที่เราเห็นเด็ก สมมติว่า 2-3 ขวบ คำเขียนรูปแม่ วาดดินสอ แล้วก็บอกว่า นี่แม่ ถามว่าคำเขียนจากความคิดหรือเขียนจากความรู้สึก

ปาน ความรู้สึก

ลุงอ้อย ไข่ม้อย คำเชื่อว่าคำวนอีกที คำก็บอกว่า แม่ แต่ถ้าเป็นเราเราคิดถึงเรื่องของความเหมือนไข่ม้อย เราเห็นวงกลมตรงนี้ เพื่อนบอกว่ามองจากด้านบนเป็นสี่เหลี่ยม เราก็พยายามมองวงกลมให้เป็นสี่เหลี่ยมมันก็ไม่มีทางเป็นไปได้หรอก ไข่ม้อยครับ แต่มันเป็นไปได้ที่ไหน มันเป็นไปได้ในประสบการณ์ก่อนหน้าที่สะสมมา ทำให้เราจินตนาการไข่ม้อยมองที่เป็นไปได้อีกที แต่ไม่ได้จะมองอันนั้นให้เป็นสี่เหลี่ยมขึ้นมา ก็คงไม่ได้ อย่างงานเขียนจากทางสถาปัตยกรรมหรือด้าน Sin ด้าน Cos ด้านอะไรต่างๆ มันก็เป็นหลักการของการตรรกะ อ้อ แต่ว่าตรรกะพวกนี้คำอาจจะไม่เหมือนอย่างที่ลุงให้เรานำมาใช้หมักจินตนาการเอาจากไม้ เขียนแล้วเดี๋ยวอีกวันหนึ่งเราอาจจะได้ทักษะการเขียนความรู้สึก แต่ไม่ได้เขียนเหมือน อย่างนี้เราก็อาจจะเติมเต็มหรือบาลานซ์ในส่วนของสมองซีกขวาของเราได้ อันนี้ก็ขยายความให้นะ คือการมองวงกลมให้เป็นสี่เหลี่ยมมันคงไม่มีวิธีการไหน อย่างที่คุณบอก ไม่มีเครื่องมืออะไรที่ทำให้เราเห็นวงกลมแล้วเห็นเป็นสี่เหลี่ยม คงไม่มีคู่มือไหนจริงๆ แหละ แต่การเห็นอันนั้นมันไม่ใช่การเห็นจากสิ่งที่เห็นในอีกอย่างหนึ่ง มีใครเสริมอะไรมั๊ย พวกศิลปิน (หันไปทางบอล ต้อบ โพน เต้)

เต้ แล้วอย่างนี้เวลาฟางสเก็ตแบบจะต้องทำยังไง เวลาสเก็ตตัวแบบหุ่นยนต์

ฟาง อ้อ ใช้โปรแกรม

พีคูน (หัวเราะ) มีเครื่องมือจริงๆ

ฟาง ใช้มีมมันเห็นด้านเดียว แต่ถ้าใช้โปรแกรมมันหมุนได้สามมิติ เรามองเห็นได้ครบทุกด้าน

นิว ความสามารถในการทำงาน หรือการคิดไม่เป็นตรรกศาสตร์ หรือความสามารถในการใช้ความรู้สึก เราน่าจะ...

ลุงอ้อย เป็นคำถามไข่ม้อยครับ (หัวเราะกัน) ลุงคิดว่าอธิบายเพื่อน

นิว คือตอนเราเด็กๆ เราจะสามารถจินตนาการได้ง่ายมาก แต่พอเรียน

วิทยาศาสตร์มากๆ มันก็ทำให้เรามองแล้วคิดมาก

พีคูน แต่เวลาเราคิด เราก็ไม่เคยคิดว่าเราใช้สมองข้างไหนคิด คือพอมีคนมาบอกว่า ข้างขวาเป็นแบบนี้ ข้างซ้ายเป็นแบบนี้ ก็ทำให้เราเพิ่งมาคิดว่า อ้อ เราใช้ข้างซ้าย แต่ผมก็ไม่เคยแยกได้เลยว่า ใช้ข้างไหนคิดอยู่ (หัวเราะกัน) (advjser / อาจารย์ที่ปรึกษา)

ลุงอ้อย ผมเคยมีแอดไวเซอร์ แนะนำว่าไอ้เรื่องของการใช้จินตนาการมันเป็นทักษะ ไม่ได้เกิดขึ้นมาเอง เพราะฉะนั้นเมื่อมันเป็นทักษะ ก็ต้องขึ้นอยู่กับการฝึกด้วย เพราะฉะนั้นเราก็ต้องยอมรับกันได้ก่อนว่า การจินตนาการมันเป็นทักษะหรือเปล่า ถ้ายอมรับกันตรงนี้ได้ว่ามันเป็นทักษะ ก็ต้องมีการฝึกได้ ไข่ม้อย เพราะฉะนั้นนักเขียนคนหนึ่ง ไตรรงค์คนหนึ่ง ประติมากรคนหนึ่ง หรือนักดนตรีต่างๆ นานา จะเอาดนตรี เอาวรรณกรรมอะไรออกมาได้แล้วเกิดความประทับใจขึ้นมา ก็คิดว่ามันต้องมีเรื่องของจินตนาการ

บอล ผมว่ามันก็ทุกคนต้องมี เพราะมันเป็นแค่ทักษะ แต่ก่อนผมก็เขียนภาพไม่ดี มันก็มีทั้งสองอย่าง ทำไม่ต้องมาแยก

ลุงอ้อย เวลาเราพูดกันก็คงเป็นเรื่องของการแยกเพื่อความเข้าใจอันนี้ แต่ในทางปฏิบัติมันก็คงใช้ความคิด...

บอล คนเราทำไม่ถึงคิดว่าวาดรูปไม่ได้ แต่จริงๆ ในความคิดมันทำได้ ก็เหมือนเราคิดว่าชีวิตเราการวางแผนหรือเป้าหมาย ควรทำให้มันเสร็จจุดไหน ควรจะลงเมื่อไหร่ หรือเข้ามาเราจะกินอะไรดี กินข้าว ต้องอยู่บ้าน แม่จะออกไปข้างนอก จะออกไปได้เลย หรือมันเป็นสีขาว เราก็ไม่ต้องลงก็ได้ มันเป็นการคิดเหมือนกัน

พีคูน ก็อย่างคนที่ดูภาพเขียนไม่เข้าใจ หรือว่าไม่เข้าใจภาพเขียน ผมว่าจริงๆ แล้ว แต่พอมีการแบ่งแยกว่า พอเป็นภาพเขียนบนผนังแล้ว เหมือนเราต้องบังคับตัวเองว่า เราต้องคิดอะไรบางอย่าง ทั้งๆ ที่ความเป็นนามธรรมมันมีอยู่ในชีวิตประจำวันทั่วไป กรงนี้ก็ใช่นามธรรม ลายที่พื้นนี่ก็เป็นนามธรรม เราไม่เห็นจำเป็นต้องมานั่งคิดว่าพรหมนี้ต้องการสื่ออะไร (หัวเราะกัน) แต่ทำไมเรายังรับมันได้ แต่พอมันเป็นภาพฝาผนังปั๊บ เราต้องมามองว่ามันสื่ออะไร

นิว ก็เวลาที่เรามอง มันมีความตั้งใจของคนทำที่เหมือนจะสื่ออะไร แล้วเรามองเราก็ไม่แน่ใจว่าเรารับสารที่มันสื่อมาได้เต็มที่ หรือมันจะให้ประโยชน์

กับคนดูได้ไม่เต็มที่ มันทำให้เรายึดติดที่เราคิดต่อไปไม่ได้ เพราะเราไม่รู้ว่า จะสื่ออะไร

บอล แต่ภาพมันก็เป็นนามธรรม เพราะว่าถ้าคนเขียนมันก็มีความรู้สึกว่าจะเขียนเพื่ออะไร เขียนเพื่อขาย เขียนเพื่อตัวเอง หรือเพราะภาพนี้สวย หรือมีความสุขกับมัน ความเป็นนามธรรม ชัดเส้นที่ความสุข

ลุงอ้อย เมื่อกี้เส้นของความรู้สึกกับเส้นของความรู้เรื่อง มันอาจจะสับสนก็ได้ เราอาจจะคุ้นชินอยู่กับการผูกให้รู้เรื่อง ไข่ม้อย ลุงมีตัวอย่างหนึ่ง อาจารย์สอนศิลปะ อายุ 92 แล้ว ตอนเรียนก็มีคำถามพวกเรา จะเขียนรูปแบบสมัยใหม่ไปทำไมไม่รู้เรื่อง แต่แกเป็นอาจารย์สอนศิลปะไทย คือถ้าเขียนบุชบก แกจะเขียนแบบลาก 2 มือขึ้นได้ ลายโรมัน ลายกรีกอะไร แกก็ได้หมดเลย แกเรียนใช้เวลาเรียน 40 ปี เพราะฉะนั้นแกคิดว่าแกเรียนเพื่อเป็นช่างศิลป์ โบราณ จำลองเขาพระวิหารมาที่เมืองโบราณ แกก็เขียนได้เลย ลายตรงไหนยังงี้ แกก็จะเขียนได้หมด แต่ตอนนี้แกเสียชีวิตไปแล้ว แกขึ้นมาสอนเรา เราอยู่ในห้องพิมพ์ หลายนๆ คนก็ไม่ใช่ว่ามีรูปเขียนแบบจริง แกก็ถามว่า abstract ทำไปทำไม ไม่มีใครตอบแกได้เลย เพราะแกก็มีมุมของแก จนวันหนึ่งก็มีคนหนึ่งที่เอาไปทับเสาคะกร้อ แล้วก็ธรรมดาในวัยเด็ก ก็ไม่ได้มีการนอบน้อมอะไรเท่าไร มันก็บอกอาจารย์ว่า เอาไว้ทับเสาคะกร้อครับอาจารย์ แล้วแกก็เลยเลิกถาม แต่การเลิกถามของแกก็คงไม่ได้หมายความว่าเข้าใจ แต่ว่าแกก็คงไม่รู้จะถามอะไรกับมันอีก (หัวเราะ) อย่างที่ลุงยกตัวอย่างให้ฟัง เวลาที่เราเห็นคนใส่เสื้อแล้วมันมีสีสวย เราก็บอกว่า เสื้อสวยดี แล้วก็จบไข่ม้อย เราไม่ต้องการรู้ว่า เอ๊ะ มันดอกอะไร หรืออะไรอย่างนี้ (หัวเราะ) อันนี้เราไม่ได้เอาเรื่อง เราเอาความรู้สึก เพราะฉะนั้นท่าทีของเราต่อการดู ก็คงจะต้องวางท่าทีให้ถูกด้วยมั้ง โดยเฉพาะในปัจจุบันมันมีการแยก การรวม การหาความหมายใหม่เยอะแยะมาก แต่ก่อนเราอาจจะถูกครอบงำด้วยความเชื่อใดก็ตามเชื่อหนึ่ง แล้วก็เห็นปักก็ปักกับความเชื่อนั้น แต่ปัจจุบันมีความอิสระในด้านการฟัง การดู การอะไรต่างๆ ก็เชื่อว่ามันก็คงมีคำถามกันมากมาย ในสังคมนะครับ เหมือนเราก็เลยพยายามหามาตรฐานอะไรสักอันหนึ่งนะ บางทีความจำเป็นในการมีมาตรฐานอันเดียวมันก็ไม่จำเป็น อันนี้ก็ลุงแซร์นะ

แต่ ศิลปะที่อยู่ในวิทยาศาสตร์ มันคือวิทยาศาสตร์จะมองให้มันเป็นรูปธรรมมากกว่า แต่ว่ามันก็มีบ้างที่เราจะต้องจินตนาการขึ้นมาเอง คือพอมองปุ๊บ มันเป็นรูปร่างยังงี้ เหมือนแต่ก่อน ไดโนเสาร์ (หัวเราะกัน) คนที่ไปเจออะไรก็ไม่ว่ากัน กระจุก แล้วนักวิทยาศาสตร์ก็เอามาดูๆ แล้วก็วาดเป็นตัวเบ้อเร่อ มีเขาด้วย แล้วก็บอกว่าตัวนี้ตัวสีเขียว เค้านูได้ยังไง คือเป็นจินตนาการล้วนๆ

ลุงอ้อย ก็เป็นเรื่องใช้จินตนาการ

พีคูน ใช้ มนุษย์เราเห็นแต่กระจุก จริงๆ แล้วก็รู้ว่ามันจะมีรูปร่างนี้จริงๆ ไดโนเสาร์อาจจะไม่ใช่หน้าตาแบบที่เราคิดก็ได้

นิว มันก็เหมือนกับว่า มันมีส่วนเกี่ยวข้องกับ ถ้าจะบอกว่ามันเกี่ยวกับจินตนาการเยอะ ก็ไม่ถูกสักทีเดียว เพราะที่เคยเห็นเค้าเอากะโหลกมาจับ แล้วดูจากกะโหลกแล้วดูความหนาของผิวหนังที่เป็นไปได้ ก็สามารถวาดหน้าคนใหม่ขึ้นมาได้จากกะโหลก แล้วก็ดูความหนาแน่นของเนื้อกระดูก ก็ดูว่าวิทยาศาสตร์มันก็มีศิลปะเป็นตัวส่งเสริมมากกว่า การที่วิทยาศาสตร์แล้วเอามารู้อความหมายของกระดูกว่าอย่างนี้ๆๆ คำถามได้ แต่การที่เราจะเอาออกมาให้คนภายนอกเห็น เราก็เอาศิลปะมาเสริม คือเราเองสามารถวาดให้เป็นโครงหน้าที่แท้จริงขึ้นมาได้ เหมือนกับว่าศิลปะมันเป็นตัวส่งเสริมวิทยาศาสตร์ในหลายๆ แง่ แต่ว่าพวกเส้นประสาท เส้นเลือด ถ้าเราใช้ศิลปะเป็นตัวช่วย ใช้จินตนาการ ก็จะทำให้เข้าใจระบบทั้งหมดแล้วก็เข้าใจในความเป็นไปของวิทยาศาสตร์มากขึ้น

พีคูน อันนี้มันเป็นประเด็นถกเถียงกันมานานระหว่างวิทยาศาสตร์กับศิลปะ เพราะเคยมีนักฟิสิกส์อยู่คนหนึ่ง เค้านบอกว่าเพื่อนเค้ามักจะบอกว่า เหมือนกับเสียตายแทนนายขณะที่นายเรียนวิทยาศาสตร์ เพราะว่าเวลานายเห็นดอกไม้ นายก็จะคิดถึงองค์ประกอบต่างๆ ของดอกไม้ว่ามันจะมีที่มายังไง จะไปยังไง แต่นายไม่เห็นความสวยงามของความเป็นดอกไม้อย่างที่ศิลปินเห็น แล้วนักวิทยาศาสตร์เค้าก็บอกว่า นั่นเป็นความเข้าใจที่ผิด มันไม่ได้เป็นอย่างนั้น เค้าเป็นนักวิทยาศาสตร์ ให้ความสำคัญที่ศรัทธาต่างๆ ขององค์ประกอบที่สร้างดอกไม้ขึ้นมา ก็เป็นความงดงามอีกอย่างหนึ่งเหมือนกันสำหรับเค้า ก็

เป็นมุมมองทัศนคติที่แตกต่างกัน เพราะผมก็สนใจวิทยาศาสตร์เหมือนกัน ผมรู้สึกว่าการที่เวลาที่เราหรือเวลาที่นักวิทยาศาสตร์ค้นพบอะไร ผมชอบอ่านข่าวที่เค้าค้นพบพวกสัตว์ได้บาดาลแปลก มันมีอยู่ตัวหนึ่งที่กะโหลกใส เค้าเพิ่งเจอเมื่อเร็วๆ นี้ เป็นปลากระดูกใส เห็นข้างใน เราก็รู้สึกว่านั่นเป็นรูปธรรมที่จริง แต่ในขณะที่เดียวกันมันก็มีหัตถกรรมจะจนมันกึ่งดงามได้เหมือนกัน ก็เป็นข้อถกเถียงกันมา ผมว่ามันก็มีศิลปะแล้วก็มีวิทยาศาสตร์ แล้วก็มีวิทยาศาสตร์แล้วก็ศิลปะเท่ากัน

ลุงอ้อย ก็ศิลปะที่ได้เถียงกัน

พี่คุณ ครับ (หัวเราะ)

ลุงอ้อย ตีว่าไม่เถียงกันเลย (หัวเราะ) มันจะได้มีการแชร์กันได้

พี่คุณ แต่ศิลปินก็มักจะมองวิทยาศาสตร์ว่าไม่มีอารมณ์สุนทรีย์ ไม่มีอารมณ์

ฟาง สมมติว่าเราเอานักวิทยาศาสตร์กับศิลปะมารวมกันได้ก็น่าจะดี เพราะว่าเรียนมาในวิชาหนึ่ง ก็ต้องคิดว่าเราอยากรู้อะไร อยากรู้อะไร เพราะว่าอะไร ถ้าเราไม่ใช่อันนี้เราจะทำอะไรทำ แรกๆ ก็ยุ่งยาก หลังๆ ก็จินตนาการว่าเราอยากได้ส่วนนี้ ถ้าเราไม่จินตนาการมันก็คงไม่เกิดอย่างนี้ได้ มีอาจารย์คนหนึ่งเค้าเป็นอาจารย์เชี่ยวชาญด้านเลเซอร์ เค้าได้ดูหนังเรื่องหนึ่งมีฉากใช้เลเซอร์ เค้าบอกว่าเลเซอร์ตัดนู่นตัดนี่ได้ เป็นแรงบันดาลใจให้กับเค้า เค้าทุ่มเทแล้วก็เค้าอายุ 50-60 แล้วมั้ง เค้าทุ่มเทแบบว่าทำงานวิจัยเกี่ยวกับเลเซอร์โดยเฉพาะเลย ไม่งั้นสมัยก่อนเลเซอร์คงจะไม่มี ถ้าหนังเรื่องนั้นไม่เกิดขึ้น ทุกวันนี้เลเซอร์อาจจะไม่พัฒนาถึงขนาดนี้ได้ เหมือนอย่างที่เราบอกว่าจินตนาการสำคัญกว่าความรู้

ลุงอ้อย 2 ภาคที่สำคัญนะ วิทยาศาสตร์กับศิลปะ

พี่คุณ คนสมัยก่อน ก็ทำเป็นได้หลายอย่าง คือการเป็นศิลปินก็ต้องเป็นสถาปนิกได้ด้วย ต้องรู้จักวาดรูปได้ด้วย ต้องรู้วิทยาศาสตร์ เพราะมันต้องทำให้เกิดจริงได้ ผมว่ามันมาแยกในช่วงหลังๆ หลายๆ คนเค้าบอกว่า ศิลปินก็บอกว่า จริงๆ แล้วศิลปะพัฒนาจากเทคโนโลยีในลักษณะที่ว่าเทคโนโลยีมีผลมาก พอมีคนผลิตสิ่งหนึ่งขึ้นมา ศิลปินก็เอาไปใช้ อย่างปัจจุบันนี้มีคนทำ Video Art กันเยอะ ก็เพราะมีวิดีโอขึ้นมาก่อน มันถึงจะมี Video Art

ขึ้นมาทำกัน ศิลปินคือคนที่เอาวิทยาศาสตร์ที่มันมีสาระเอาไปทำอะไรที่มันไร้สาระ (หัวเราะกัน) เพื่อให้เกิดมุมมอง

เต้ อย่างกระบวนการที่เราอัดรูปขึ้นมาเอง ตอนอัดรูปการผสมสารเคมีอะไรพวกนี้ ทั้งหมดเป็นวิทยาศาสตร์ ผมคิดว่าสองอย่างมันต้องไปด้วยกัน แล้วก็อีกเรื่องหนึ่งที่มีเอ็กซีเฟนฟางบอกว่า จินตนาการสำคัญกว่าความรู้ แต่ว่าไอ้คนที่พูดว่าจินตนาการสำคัญกว่าความรู้ เค้าเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่โคตรอัจฉริยะ

พี่คุณ เค้ารู้มาเยอะแล้วละ

เต้ เพราะฉะนั้นความรู้มันก็สำคัญใช้มัย ถ้าเกิดว่าเป็นคนที่ไม่มีความรู้เลย มาพูดคำๆ นี้ อาจจะอีกความหมายหนึ่งเลยก็ได้

ลุงอ้อย จินตนาการเป็นศิลปินก็พูดได้เหมือนกันว่า วิทยาศาสตร์ดีกว่าจินตนาการ

บอล ถึงจะทำศิลปะ แต่ก่อนทำงาน เราก็ต้องทำรีเสิร์ชข้อมูลก่อนว่า อันนี้คืออะไร สีนี้อะไร สีนี้อะไร ต้องมีความรู้มาก่อนถึงจะลงมือทำ ถึงจะมาตอบแนวความคิดของตัวเองได้ อย่างกระบวนการศึกษาจริงๆ กว่าจะเสร็จออกมาชิ้นหนึ่ง

ลุงอ้อย ก็คงเป็นเรื่องที่หาข้อมูลยากกว่าอะไรสำคัญกว่าอะไร หรืออะไรก่อนอะไรหลัง หรืออะไรดีกว่าอะไร ก็คงเป็นเรื่องหาข้อมูลยากอยู่

เต้ ใช้ มีเหตุผลขัดแย้งกันตลอดเวลา

ลุงอ้อย แต่อย่างน้อยเราก็คงพูดว่า มันดีทั้งสองอย่างแหละ (หัวเราะ) แล้วส่วนว่าเราจะมาตั้งคำถามหรือถกกันในเรื่องที่หาข้อมูลได้หรือหาข้อมูลไม่ได้ ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง (หัวเราะ)

พี่หนิง ขอแชร์ด้วยคนนะอะ มันอาจจะขึ้นอยู่กับว่าช่วงนี้เราจะใช้จินตนาการหรือช่วงนี้เราต้องไปหาข้อมูลหาความรู้มาก่อน พี่ว่าบริบทแต่ละครั้งมันอาจจะไม่มีสำคัญก่อนหน้าหรือหลัง คือต้องไปหาข้อมูล หรือ เอ้ย จังหวะนี้ต้องใช้จินตนาการ มันอาจจะไม่มีอะไรสำคัญกว่า ทุกอย่างมันไปด้วยกัน แต่ว่าช่วงนี้อันนี้เด่น ช่วงนี้อันนี้เด่น

พี่คุณ เคยมีหมอฟันเค้าบอกผมว่า เค้าเป็นประติมากร เพราะเวลาเค้าอุดฟัน เค้าอุดเสร็จแล้ว ต้องขัดให้มันสวยให้มันเข้ากับรูปฟันเดิม แล้วก็บอกว่า

ถ้าหมอบที่ไม่เก่งก็จะขัดไม้ดี แล้วเลยเดี๋ยวนี้เหมือนเวลาเราไป เราต้องเลือก หมอบคนไหนเป็นประติมากร (หัวเราะกัน)

นิว ใช่ๆ หมอบพินต้องทำได้

พีทิง ขอเล่าประสบการณ์ตรงด้วย ถ้าไปทำพินอะไรอย่างนี้นะคะ เวลาเราอดพิน กว่าเค้าจะกรอให้เนียน ไม่มีรอยขึ้นมา เหมือนเวลาพินบนกับพินล่างของเรา กว่าเค้าจะกรอให้มันขบกันพอดี เหลื่อมกันแค่นั้น ไม่ใช่เราขบพินแล้วมันติดๆ ลองขบพินดูซิว่ามันดีมันเรียบดีหรือยัง ถ้าไปทำพินปลอม สีพินอีก พินหนึ่งอาจจะมี 3-4 สี

ลุงอ้อย ลองแลกพินกันดูมัย สีขาวมันจะเหมือนกันมัย

นิว มีอยู่ประมาณ 30 เฉดคะ สีมาตรฐานทั่วไป ก็จะมีประมาณนี้ ก็ต้องเอาสีพินไปเทียบกันว่าตรงกับสีไหน

ลุงอ้อย 30 เฉด

นิว ก็เกินอะคะ สมมติว่าพินปลอมก็จะมีหลายๆ สีผสมกัน มีสีมีขุน

ลุงอ้อย อะ ทีนี้ เรายังคงพอมีเวลา แล้วเราก็เข้าสู่ประเด็นทางศิลปะละตอนนี้ เอาทางกฎหมายมีเรื่องของอะไรทำนองนี้มัย

นิว คือเดี๋ยวนี้เค้าพัฒนา ที่บอกว่าทางญี่ปุ่นกับทางอเมริกาเค้าพัฒนา เพราะเค้าให้ความสำคัญกับเรื่องศิลปะ เพราะว่าถ้าเด็กของเค้าได้รับการเรียนรู้ทางด้านศิลปะอาจจะทำให้สร้างสรรค์อะไรที่ดีต่อประเทศได้

พีคูน ใช่ คือเค้าพยายามให้ควบคู่กันไป แล้วสุดท้ายเด็กจะเลือกอะไรในมหาวิทยาลัย แต่ก่อนจะมหาวิทยาลัย เค้าพยายามจะให้มัยเรื่องของศิลปะควบคู่กันไป

บอล เคยได้ยินว่า ประเทศพัฒนาให้ความสำคัญกับศิลปะ แต่ประเทศกำลังพัฒนาจะให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีมากกว่า

พีคูน ก็อาจจะเป็นไปได้ อาจจะเหมือนกับคนเวลาคนที่ยังไม่มีฐานะพอจะรี้นรมย์กับศิลปะ ก็จะยกเรื่องของศิลปะเอาไว้ก่อน แล้วก็พัฒนาตัวเองในอีกรูปแบบหนึ่ง แต่ว่ามันก็ได้ต่างกันถึงขนาดว่า ใครๆ ก็ชอบศิลปะในประเทศที่พัฒนาแล้ว มันก็ยังมีคำถามที่ถกเถียงกันแบบนี้เหมือนเดิมว่า ศิลปะมันสำคัญจริงๆ หรือเปล่า หรือว่ามันให้ประโยชน์อะไรกับสังคมแค่

ไหน คืออย่างตัวเองมาทางศิลปะ ชอบศิลปะ แต่บางทีศิลปะบางอย่างเรารู้สึกว่ามันรับยากเหมือนกัน อย่างศิลปินบางคนที่ได้ค่าตัวมากๆ จากการทำอะไรบางอย่างที่เราารู้สึกว่ามันไม่เห็นส่งผลอะไรกับสังคมเลย มันก็รู้สึกต่อต้านเหมือนกันว่า เค้าไม่น่าจะได้อะไรมาขนาดนั้น

วิทย์ เคยอ่านหนังสือเค้าว่า ประเทศที่นำหลักของขงจื๊อมาใช้ ประเทศนั้นควรจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เพราะศักยภาพของศิลปะ คือว่าขงจื๊อเค้าจะเน้นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับชุมชน ให้แต่ละคนรู้หน้าที่ตัวเอง เช่น ความสัมพันธ์กับพ่อกับลูก ภรรยากับสามี ต่างคนต่างรู้หน้าที่ของตัวเอง แล้วก็ทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด อย่างนี้ก็เรียกว่าศิลปะ

พีคูน ถ้าเป็นศิลปิน ก็ทำหน้าที่ของศิลปินให้ดีที่สุด

ลุงอ้อย มันมีคำว่าศิลปะของการเดิน

วิทย์ อย่างการรบกัน ยังมีหนังสือชื่อ *Art of War* เค้าก็ว่าเป็นศิลปะ

ลุงอ้อย ถ้าลองตั้งคำถามว่า มีอย่างใดอย่างหนึ่งได้มัย

บอล ไม่ได้

ลุงอ้อย ก็ต้องมีทั้ง 2 อย่าง (หัวเราะ)

บอล เหมือนกับคน มี 2 ด้าน มีดี ไม่ดี

ลุงอ้อย เพราะฉะนั้นประเด็นที่น่าจะอยู่ที่ว่า มันควรจะมีอย่างไร ใช่มัย เพราะไหนๆ ก็ต้องมีทั้งสองอย่าง เอ้า ใครอะ โพรโตว่าไง (หมายถึงนิว) (หัวเราะกัน)

นิว คิดย้อนไปที่บอกว่า การที่เราจะทำอะไรสักอย่างหนึ่งออกมา แสดงให้สังคมเห็น มันต้องดี ตีมาก ทำให้มากกว่ารู้ว่าแค่สวย ถึงจะเป็นงานที่คนยอมรับได้ ต้องอะไรสักอย่าง เหมือนอย่างเมื่อกี้ว่า งานเขียนต้องทำให้เกิดแรงบันดาลใจให้กับคนอ่าน หรือเกิดข้อคิดประเด็นขึ้นมา แต่ถ้าเกิดว่าเราจะเขียนให้จบไป หรืองานศิลปะดูแล้วก็สวย ก็จบ จะเพียงพอหรือ

ทีอป ขอเสริม เหมือนที่เมื่อกี้บอกว่ามีกลุ่มที่ต่อต้าน ก็มีทั้งต่อต้านจินตนาการอย่างเดียว และกลุ่มที่ต่อต้านเชิงปฏิบัติอย่างเดียว หรือว่ากลุ่มที่ชื่อว่าปฏิบัตินิยม แล้วกลุ่มที่ใช้จินตนาการ ก็คือกลุ่มปฏิบัตินิยมเค้าเชื่อของผลที่เกิดขึ้น เค้าจะบอกว่าอะไรมีคุณค่าก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นมีผลให้เกิดการ

เปลี่ยนแปลงได้ในเชิงปฏิบัติได้จริง ก่อให้เกิดสิ่งที่เราเห็นได้จริงๆ ซึ่งเค้าก็จะโจมตีกลุ่มที่เป็น Idealism ว่าเหมือนกับว่าใช้จินตนาการอย่างเดียว คุณก็คิดแล้วความคิดของคุณก็ไม่เห็นมีผลอะไรเกิดขึ้นได้ อย่างในยุคนั้นที่มี Idealism มากๆ เค้าจะมีการเรียนที่ชื่อว่า จำชื่อไม่ได้แล้ว แต่เหมือนกับเค้าจะบอกว่า มันจะมีคน 2 คน คนที่เป็นอาจารย์นั่งเคียงอยู่กับคนที่ถูกศิษย์ แล้วก็จะเถียงๆๆ จนมาถึงผลสรุป ได้คำตอบที่น่าจะมีเหตุผลที่สุดแล้ว แล้วอาจารย์ก็โยนคำถามกลับว่า แบบเถียงกลับความคิดที่เราสรุปได้ว่า มันมีเหตุผลยังไง ก็คือทำให้มันเป็นสิ่งที่ไม่มีความเหตุผล แล้วทำสิ่งที่ไม่มีความเหตุผลให้มีเหตุผลให้ได้ เถียงการมีเหตุผลอีกกลับไปไม่มีเหตุผลอีก คือเหมือนกับว่าคนที่เป็น Pragmatism บอกว่าทำอย่างนี้ไปเพื่ออะไร ในเมื่อมันไม่ได้ก่อประโยชน์อะไรให้กับสังคมเลย ก็เลยเป็นจุดโจมตีของปฏิบัตินิยม

พีคูน ที่พูดคือพูดถึงเพลโต

ท้อป ใช่ คือผมก็ค่อนข้างเข้าใจแนวคิดปฏิบัตินิยม ในเมื่อคุณคิดอะไรมาสักอย่างหนึ่ง มันก็ไม่ดีกว่าหรือ ถ้าสามารถเกิดสิ่งที่มีประโยชน์ต่อสังคมได้ มากกว่าที่จะนั่งคิดอย่างเดียว แล้วเราก็ไม่รู้ว่าจะทำไปทำไม

ลุงอ้อย มัน 2,000 เกือบ 3,000 ปี แล้ว คนเค้าก็มีลักษณะเหมือนกัน เหมือนกับเรา (หัวเราะ)

ฟาง ฟางคิดว่าการศึกษาที่ประเทศไทยทำไมคนถึงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเรื่องจินตนาการ ก็เลยคิดว่าเป็นค่านิยมที่มาสโลว์ที่ว่า คนเรามีความต้องการพื้นฐาน ทำให้เหมือนพ่อแม่อย่างนี้ ก็อยากให้ลูกเข้าสายวิทย์ แล้วอยากให้ลูกเรียนหมอ เป็นวิศวะ เพราะคิดว่าจบมาไม่ตกงานแน่นอน แต่ถ้าให้ไปเรียนดนตรี โอกาสจะรุ่งก็อาจจะไม่มีก็คน จบมาจะมีงานทำหรือเปล่านั้นไม่รู้ มันก็ไม่ตรงกับความต้องการพื้นฐาน แต่อย่างประเทศที่พัฒนาแล้ว อย่างญี่ปุ่น เค้าให้ความสำคัญเท่าๆ กัน แล้วเค้าก็ต้อนรับคนที่มีความคิดอะไรแบบนั้นได้ เราเข้าไปก็ต้องทำอย่างญี่ปุ่น แล้วคนของเค้าพอคิดอะไรได้ เค้าก็จดสิทธิบัตร แล้วเค้าก็ให้เครดิตกับคนนั้น เพราะฉะนั้นคนที่ทำอะไรใหม่ก็จะต้องทำในสิ่งที่ดีกว่า

ลุงอ้อย ก็ต่อยอดกันมาเรื่อย (หัวเราะ)

เต้ เคยอ่านหนังสือจิตวิทยาอยู่เล่มหนึ่ง เค้าพูดถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ 7 ระดับ ของมาสโลว์ คือมนุษย์ต้องการที่เป็นระดับพื้นฐาน 3 ระดับ คือ ต้องการอาหาร ต้องการที่อยู่อาศัย ต้องการความปลอดภัย อะไรพวกนี้ แล้วประเทศที่พัฒนาแล้ว มันจะผ่าน 3 ระดับนี้ไปแล้ว จะไปสู่ 4 ระดับบน แล้วก่อนจะถึงระดับสุดท้ายที่มันเป็นระดับที่ 6 ก็คือ ระดับที่ต้องการสุนทรีย์ คือต้องการอาหารทางสายตา การฟังเพลงที่ไพเราะ เหมือนกับว่าถ้ายกตัวอย่างอย่างประเทศที่ยังไม่พัฒนา เค้าก็จะเห็นว่าพวกสุนทรียศาสตร์เป็นเรื่องไร้สาระ เรื่องที่ไกลตัวเค้า เค้าทำมาหากินอย่างเดียวก็แทบจะไม่มีรอดแล้ว เค้าก็จะรู้สึกว่าการพวกนี้ไม่สำคัญกับเค้า

ถ้าเกิดยกตัวอย่างง่ายๆ เคยอ่านประวัติของคนทำร้านวิดีโอร้านหนึ่ง ตอนเค้าเปิดใหม่ๆ เค้าก็ทำร้านที่เค้าคิดว่าเค้าจะต้องมีหนังอาร์ท หนังสือที่สามารถสอดแทรกแนวคิดอะไรดีๆ แล้วเค้าก็เปิดร้านไป ซึ่งคนที่อาศัยอยู่แถวร้านเค้าก็เป็นพวกทำงานหาเช้ากินค่ำ เค้าเข้าร้านก็หาเช่าแต่หนังตลกหนังที่ฮาๆ ไปดูอย่างเดียว ตอนแรกเค้าก็ไม่เข้าใจว่าทำไมร้านเค้ามีหนังดีๆ ขนาดนี้แต่ทำไมคนไม่ชอบดู เค้าก็ไปทะเลาะกับคนมาเช่า แล้วเค้าก็มารู้ทีหลังว่า แคว้นๆ ทำมาหากินอะไรอย่างนี้ เค้าก็แทบไม่มีเวลาทำอย่างอื่นแล้ว แล้วเค้าก็เครียด ก็อยากผ่อนคลายมากกว่าที่จะไปหาอะไรที่เป็นศิลปะที่จะทำให้เค้ายิ่งเครียดไปกว่าเดิม เค้าก็เลยไม่อยากไปสนใจศิลปะ ก็คิดว่าประเทศที่พัฒนาแล้วคือเค้าผ่านจุดหนึ่งไปแล้ว ความต้องการพื้นฐานเค้ามีทุกอย่างหมดแล้ว เค้าก็จะต้องการอะไรที่มันมากไปกว่านั้นอย่างงานศิลปะแล้วคนในประเทศที่กำลังพัฒนาเค้าไม่มีเวลา แต่งานศิลปะมันต้องใช้เวลาในการเสพในการที่จะเข้าถึงมัน คนที่เค้าไม่มีเวลาเค้าก็ไม่อยากที่จะเสียเวลาไปหอดิลบอยู่เป็นชั่วโมงๆ เพื่ออะไรแบบนี้ ก็เข้าใจถึงเค้า

พีคูน จริงๆ มันก็เหมือนเรื่องที่เราพูดถึงเรื่องงานศิลปะในแคลอริ ในหอศิลป์ มันก็เป็นศิลปะ แต่ว่าจริงๆ ก็ขยายมาจากฐานของศิลปะที่มาจากกรอบคิดที่แม้แต่คนที่อยู่ในระดับที่ต้องการแค่ความอยู่รอด พวกชาวบ้านจริงๆ แล้วศิลปะก็เกิดมาพร้อมๆ กัน เพราะมันมาจากวัฒนธรรมของคน เหมือนเป็นการค้นพบหินที่นำมาเป็นมีดอะไรพวกนี้ ก็พบว่ามันมีการออกแบบ ไม่ใช่

สักแต่ทำให้แหลมๆ เอาไว้ใช้ได้ แต่ว่าพอผ่านยุคที่มันแหลมแล้ว เค้กก็พยายามที่จะหารูปแบบที่เค้กดุแล้วชอบหรือที่ดูแล้วเค้กรู้สึกดีกับมัน ก็มีศิลปะขึ้นมาพร้อมๆ กับวัฒนธรรมจริงๆ เชื่อมโยงกับการเมืองได้เหมือนกัน อย่างนักการเมือง อย่างเวลาที่ผมดูผู้นำประเทศที่เราเลือกที่เราอยากจะทำอะไร ผมก็ดูเหมือนกันว่าใครมีวัฒนธรรม หรือใครที่คิดแต่เรื่องการเมืองอย่างเดียว หรือว่าเรื่องธุรกิจอย่างเดียว ผมก็รู้สึกว่าคุณค่าของคุณค่าเรื่องวัฒนธรรมไป ผมเชื่อว่าการปกครองที่ดีจะต้องมีความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมด้วย ไม่ใช่แค่คิดแต่จะทำยังไงให้ประเทศเจริญ

ท็อป ผมว่ามันมีปัญหา อย่างตอนที่อินเดียได้อิสระจากอังกฤษใหม่ๆ ฝรั่งก็คิดว่าให้อิสระอินเดียไปนี่ ดีเนอะ เราปลดปล่อยให้เค้าเป็นอิสระ แต่ไม่ได้คิดเรื่องของวัฒนธรรมความแตกต่างของคนเชื้อชาติในอินเดียเลย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นฮินดูบ้าง เป็นมุสลิมบ้าง แล้วก็ยังมีอีกอย่างตอนอังกฤษเค้าอยู่ เค้าคุมคนอยู่ เค้าส่งทหารไปอะไรไป คนก็เลยไม่ตีกันเอง พออังกฤษไปปั๊บ คนก็เกิดการแยกกลุ่ม ก็เกิดความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติกันเองว่านี่ประเทศฉันๆ ก็เลยเกิดสงครามกลางเมืองขึ้น ผมก็เลยเห็นว่าเหตุการณ์จริงๆ มันก็เกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมเกี่ยวกับเรื่องละเอียดอ่อน เหมือนกับเชื่อมโยกับศิลปะด้วยหรือเปล่า เกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมกับสิ่งที่ละเอียดอ่อนด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าการเมืองควรจะสนใจ คิดในระดับนโยบายอะไรต่างๆ

ลุงอ้อย ความต้องการที่อยากจะให้เป็นอย่างนี้ ก็มีศิลปะที่ทำให้เป็นภาพที่พอจะเข้าใจธรรมชาติของคนอะไรต่างๆ ลักษณะของการอยู่ร่วมกัน หรือการอยู่ของมนุษย์ก็มีธรรมชาติของการกีดกัน อย่างเช่น พวกที่มีความเชื่ออย่างเดียวกันก็เลยกีดกันพวกที่ต่างความเชื่อ หรืออย่างพวกที่สีผิวต่างกันก็จะกีดกันกัน พวกที่มีความรู้ไม่เท่ากันก็จะเหมือนมีการกีดกันว่า ฉันคุยกับคุณรู้เรื่องแต่กับอีกคุณไม่รู้เรื่อง หรือพวกที่ชาติพันธุ์ที่ต่างกัน ชาติพันธุ์ที่เป็นมองโกลอยด์ คอเคซอยด์ ก็คงจะมีลักษณะที่เป็นความต่าง แต่ความต่างตรงนี้ก็จะมีลักษณะของการกีดกันขึ้นมา ฉะนั้นการกีดกันก็อาจจะเป็นปัจจัยให้เกิดความรุนแรงขึ้นมา แต่ถ้ามันแตกต่างกันแต่ไม่กีดกันกัน อย่างสปีชีส์อื่นก็อาจจะมีการขัดแย้งกันในแง่รักษากินทำกิน รักษาถิ่นที่ตัวเองอาศัยที่

(Mongoloid /
เผ่าพันธุ์คนผิว
เหลือง)
(Caucasoid /
เผ่าพันธุ์คนผิว
ขาว)

เป็นอาหารได้ เรื่องพวกนี้ก็คงเป็นเรื่องที่เราคงไปศึกษาดู ก็อย่าเพิ่งไปเป็นทุกซ์กับมัน มันจะแย่อะไรแล้ว ไม่ใช่นะอะ ก็ต่อยอดกันแบบนี้แหละ ก็เป็นการศึกษาที่น่าสนใจ ศิลปะก็สรุปได้ใช้มั้ยอะ (หัวเราะ)

คงไม่สรุปว่าเราได้อะไร อันนั้นเป็นเรื่องที่เราจะสรุปตัวเอง แต่คงสรุปให้กับพวกเราว่า เราทำอะไรไปบ้าง ในแง่ของมูลนิธิฯ ก็คือว่า ในกิจกรรมในเรื่องของการเสวนากับมาสเตอร์ คือผู้ที่มีประสบการณ์มาก่อน ก็คิดว่าอันนี้ก็เป็นสิ่งที่เราได้เริ่มกับที่คุ้นเป็นคนแรก สาเหตุที่เป็นบุคคลแรกก็เพราะว่าที่คุ้นก็จะมีส่วนที่คุ้นต้องไปทำวิจัย คือเรื่องของธรรมชาติและศิลปะ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ทางญี่ปุ่นให้ทุนเป็นเวลาปีหนึ่ง ซึ่งจะต้องใช้พื้นที่และตัวศิลปินแล้วก็ต้องใช้เวลา เพราะฉะนั้นที่คุ้นก็จะไม่อยู่ในประเทศไทยประมาณ 1 ปีเต็ม คิดว่ากลับมาคงจะต้องมีอะไรมาฝาก มาเล่าสู่กันฟังอีก

ที่คุ้น หรือมูลนิธิฯ จะตามไปญี่ปุ่น (หัวเราะกัน)

ลุงอ้อย มูลนิธิฯ จะพาเราไปญี่ปุ่น แต่พวกเราจะต้องหาเงินเอง (หัวเราะ) ที่นี้ในเรื่องของการเสวนาก็คงอยู่ในประเด็นเรื่องของสังคมและศิลปะ โดยเฉพาะศิลปะทางด้านการวรรณกรรม ก็จะมีอะไรบางอย่างที่คุ้นเล่าให้เกิดการเชื่อมโยงกันระหว่างวรรณกรรมที่เอาความคิดของมนุษย์ออกมา แล้วมีแรงกระเพื่อมต่อไปในเรื่องของเศรษฐกิจ ในระบบการปกครอง หรือในเรื่องของตัวศิลปะที่มีบทบาทต่อสังคม ในแง่ของ Visual Art คือศิลปะเช่น ปิกัสโซ่จริงๆ แล้วก็จะมผลต่อแม้กระทั่งเรื่องของละครก็มี ซึ่งอันนี้เราคุยว่ากันในอนาคตต่อไปนะครับ

เพราะฉะนั้นวันนี้ก็คงเป็นครั้งแรกที่เราได้ทำกิจกรรมเสวนากันในรูปแบบที่มันเต็มรูปแบบที่เราคิดเอาไว้ ที่นี้ผลที่เกิดขึ้นกับเราอย่างไรบ้าง ก็คงเป็นเรื่องที่เราเองต้องบอกตัวเอง แต่การบอกตัวเองของเรา ลุงก็อยากจะรู้เหมือนกันว่าเราบอกตัวเองว่าเราได้อะไรบ้าง อันนี้ก็เดี๋ยวก่อนว่ากันทีหลังนะ ลุงไม่สามารถสรุปให้ได้ว่าเราได้อะไรบ้าง เพียงแต่ว่าสิ่งที่เราสรุปกับตัวเอง ลุงก็อยาการู้ด้วย

ที่นี้ประเด็นจะถัดจากนี้ไปเราคงต้องหารือกันในเรื่องกิจกรรมในเดือนต่อไป ในเรื่องของเวลา ในเรื่องของประเด็นอะไรอีกนิดหน่อยนะครับ

แล้วก็ค่อยแยกย้าย

ทีนี้ในตอนนี้นี้ เราเองเรามีอะไรอยากจะขมดมัย หรืออยากจะถามเป็นคำถามสุดท้ายกับพี่คุณ มีมั๊ยครับ

จูน คือสงสัย ตอนอ่าน อุทกภัยในดวงตา คือตอนแรกที่บอกว่าที่มันเป็นนักเขียนคลานในทะเลทราย คือมันอ่านแล้วมันรู้สึกเหมือนตัวเองหลงอยู่ในทะเลทรายเองจริงๆ อะ อยากรู้ว่าพี่คุณไปเอาอะไรมาเขียนในเรื่องนี้ได้ยังไง

พี่คุณ ย้อนกลับไปนานมาก พี่ก็จำไม่ค่อยได้ แต่ว่าก็คงเป็นช่วงเวลาแล้วก็สถานการณ์อะไรบางอย่างที่รู้สึกในตอนนั้น เพราะอย่างเรื่องอุทกภัยในดวงตาหรือเรื่องหลัง 2-3 เรื่อง น่าจะเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในตอนนั้น เพราะไม่เคยไปทะเลทรายเหมือนกัน อาจจะมิ้จับกระดาศษทรายบ้าง (หัวเราะกัน)

ลุงอ้อย ก็เป็นเรื่องของคนอ่านก็เอาประสบการณ์ที่เคยคลานในทะเลทรายมารวม (หัวเราะ)

จูน จูนก็ไม่เคยคลานนะ (หัวเราะ) แต่ว่าเหมือนคำเทียบอย่าง คอแห้งเหมือนโดนแดดเผา มีคนผ่านแล้วลากเค้าไปด้วย อะไรอย่างนี้ ชีวิตเค้าอะไรจะขนาดนั้น เหมือนกับได้แรงบันดาลใจมาจากไหน ประสบการณ์ตรงหรือว่าดูจากไหน

พี่คุณ งานเขียนส่วนใหญ่จะหยิบเอาประสบการณ์ตัวเองมาเล่าแต่ว่าเพิ่มจินตนาการเข้าไปด้วย เพราะว่าถ้าเราไม่รู้เลย ก็จะไม่รู้จะเขียนอะไร ก็เลยผสมผสานประสบการณ์ตัวเอง ประสบการณ์เพื่อนบ้าง

นิว พี่คุณมีความฝันหรือมีเป้าหมายของตัวเองในการเขียนหรือเปล่า ยังไง

พี่คุณ คือรู้สึกว่าช่วงนี้เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านเหมือนกัน เพราะว่าทำงานเขียนแล้วก็อยู่ในแวดวงสื่อรวมถึงแวดวงอื่นๆ ที่ต้องเกี่ยวข้องบ้าง ก็เกือบๆ จะ 10 ปี แล้วเรามีความรู้สึกว่า แรกๆ ทำเพราะว่าตื่นตันที่จะทำ แล้วก็บางทีเราก็ได้โอกาสดีๆ ที่เรารู้สึกว่าเราพร้อม เช่นการเขียนบทภาพยนตร์ อย่างนั้นะครับ หรือการทำอะไรที่เกี่ยวกับโฆษณาบ้าง พองานเข้ามา เรารู้สึกว่าเราอยากลองทำอันนี้ เพราะเรามีความสนใจทางหนึ่ง แต่ว่าพอมีประสบการณ์มากขึ้น แล้วก็ทำเรื่อยๆ เราก็ยังคงค้นพบ ยังคงต้องหาที่สมดุลของเราเอง

เหมือนกัน เพราะว่าอย่างมาที่นี้มีตำแหน่งเป็นมาสเตอร์ทั้งๆ ที่จริงๆ แล้วตัวเองรู้สึกว่ายิ่งเราโตขึ้นเราก็ก็น่าต้องเรียนรู้อะไรมากขึ้น เราเองก็ต้องหามาสเตอร์คนอื่นของเราไปด้วย แต่ว่าตอนนี้อยากจะลงลึกกับสิ่งที่สนใจมากขึ้น ที่จะไปทำวิจัยนี่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่พยายามจะไปในทางนั้น เพราะว่าอาจจะเป็นคนที่ไม่ค่อยคิดเรื่องการอยู่ในสังคมแบบต้องคิดเป็นธุรกิจหรือต้องคิดเป็นอะไรแบบนั้น คือเป็นจะเป็นคนที่มองไปทางด้านนั้นน้อยมาก ก็เลยรู้สึกเหมือนเราต้องหาพื้นที่ที่เหมาะสมกับตัวเองมากกว่าจะไปพยายามแข่งขันสู้กับคนอื่นเค้า ก็อาจจะวิจัย แล้วก็มีความสนใจเรื่องปรัชญา ก็อาจจะเข้าไปในเรื่องปรัชญามากขึ้น แต่ว่าจะออกมาในรูปแบบเป็นอาจารย์หรือทำงานวิจัยหรือเป็นอะไรอย่างนี้ มันยังไม่เคลียร์ แต่ว่าตอนนี้กำลังพยายามที่จะหารูปแบบอะไรอย่างนั้น

ที่ผ่านมาเราทำสำนักพิมพ์ก็โอเค แต่ว่าเราก็ก็น่ารู้สึกอยู่ที่ว่าเราไม่ใช่ นักธุรกิจ เราไม่สามารถคิดแบบนักธุรกิจได้ในเรื่องการทำงาน เพราะฉะนั้นเราเลยต้องพยายามหาพื้นที่ที่เหมาะสมหรือว่า อย่างที่สนใจเรื่องพุทธ ก็มีความสนใจส่วนหนึ่งเหมือนกัน แต่ว่าในขณะที่เดียวกันก็มีความสนใจเรื่องของวิทยาศาสตร์หรือประวัติศาสตร์หรือความรู้ทั่วไป จะพยายามรวมเข้าไว้ด้วยกันแล้วออกเป็นงานอะไรบางอย่างมากกว่า

ปาน คือทีนี้ก็จะมึ่เรื่องหนึ่งที่เราน่ามาร่วมคือ เรื่องสิ่งแวดล้อม แล้วทีนี้พี่คุณมีความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อมยังไง หรือว่ามีทางออกด้านสิ่งแวดล้อมยังไงบ้าง

พี่คุณ ถามพี่ คำตอบมันยาวมากเลย แต่ว่าจะพยายามรวบรัดก็คือว่า ส่วนตัวแล้วรู้สึกว่าเป็นปัญหาทุกวันนี้เกิดขึ้นเพราะว่ามนุษย์เรารู้สึกแปลกแยกจากธรรมชาติ ในด้านประวัติศาสตร์ก็ไมรู้เหมือนกันว่ามันเกิดขึ้นเพราะอะไรนะ แต่ว่าถ้าเราเชื่อตามทฤษฎีวิวัฒนาการอะไรต่างๆ ก็มีจุดหนึ่งที่มนุษย์แยกตัวออกมาจากธรรมชาติ เราจะคิดว่าเราไม่เหมือนสัตว์อื่น เราจะรู้สึกว่าเรามีความสามารถอะไรมากกว่า เรามีความฉลาดกว่า เราสามารถสร้างนู่นสร้างนี่ได้ เราสามารถออกไปนอกโลกก็ได้ เราสามารถไปหาโลกใหม่อยู่ก็ได้ ถ้าโลกนี้มันหมดไปแล้ว แต่ว่าเราว่าความจริงแล้ว มนุษย์ก็ยังคงอยู่ในวงจรของ

ธรรมชาติ คือเวลานี้ถึงธรรมชาติ เราไม่ได้นึกถึงเฉพาะแต่เรื่องพวกป่า เรื่อง การไปดูสัตว์ เรานึกว่ามันเป็นกลไกทั้งหมด อยู่ในเมืองก็เป็นธรรมชาติรูปแบบหนึ่ง สิ่งประดิษฐ์ของมนุษย์ก็เป็นธรรมชาติแบบหนึ่ง เพราะว่าเราเป็นผลผลิตของธรรมชาติ สิ่งที่เราผลิตก็ย่อมต้องเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติด้วย เราว่าเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมมันต้องมีการเปลี่ยนทัศนคติของคนที่ต้องไม่เห็นว่าเป็นตัวของตัวเองอย่างอื่นหรือว่าไม่เห็นว่าเป็นสิ่งที่นำทุกอย่างในโลก คนทุกวันนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะเราทำแต่เรื่องพวกนี้ เราไม่ได้คิดจะทำแบบนี้แล้วเราจะไปกระทบกับคนอื่นหรือเปล่า ทำแบบนี้แล้วจะกระทบถึงสัตว์หรือเปล่า เราคิดแต่ว่าทำแบบนี้แล้วเราได้ประโยชน์อะไร เราได้พื้นที่หนึ่งเพื่อที่เราจะได้ก่อสร้างความเจริญ เพื่อที่จะทำประโยชน์ให้กับเรา ก็ยอมที่จะต้องเสียไปเรื่อยๆ แต่ความจริงอาจจะเป็นกลไกธรรมชาติก็ได้ เราอาจจะจำเป็นต้องทำลายมันก็ได้เพื่อที่จะให้มันเกิดใหม่ เราก็ไม่รู้กลไกนั้น แต่ว่าในฐานะที่เป็นมนุษย์แล้วเราสำคัญตัวมากเกินไปเรามีความฉลาด แล้วเรารู้เรื่อง เราคิดว่าอย่างน้อยทำไมเราไม่เลือกทำในสิ่งที่มันเหมาะสม แทนที่จะเลือกที่จะทำลาย ทำไมเราไม่เลือกรักษาไว้ หรือว่าเคารพธรรมชาติ หรือว่าอะไรสักอย่างที่เราเห็นใจสิ่งอื่นบ้าง ไม่ใช่เอาตัวเองเป็นหลัก

ถ้าเปลี่ยนทัศนคติ นักวิทยาศาสตร์หลายคนเห็นว่า จริงๆ แล้วมันหายไปแล้วที่จะช่วย เพราะว่ามันไม่ได้ทัน มันผ่านจุดหนึ่งไปแล้ว ก็คือเราไม่ต้องรอให้มันแย่ง ในขณะเดียวกัน ถ้าเราเริ่มที่จะทำอะไรให้มันดีขึ้น ก็อาจจะไม่ถึงกับพังทลายไปเลยก็ได้ ก็อาจจะถึงจุดที่ค่อนข้างแย่ง แต่เราก็ยังอยู่ได้

ลุงอ้อย มีคำถามอีกมัย สุดท้ายของเรานะ

โพน พี่คุณยังทำงานศิลปะอยู่หรือเปล่าครับ

พี่คุณ ทำครับ ทำ ตอนนีชอบตัดกระดาษมากเลย ตัดกระดาษสี (หัวเราะ)

เต้ พี่ทำให้มีเราได้ยังไง อยากรู้มากเลย (หัวเราะกันเสียงดังมาก)

พี่คุณ คือถ้าทิ้งไว้มันก็ไม่ขึ้นใช่เปล่า

เต้ ไม่ขึ้น

โพน มีแต่ขนอ่อน (หัวเราะกัน)

พี่คุณ อายุเท่าไร

เต้ จะ 21 แล้ว

พี่คุณ ไม่ขึ้นแล้วละ (หัวเราะกัน)

บอล (ถามคำถามอะไรซักอย่าง)

พี่คุณ คืออย่างไรไป ก็มีหลายอย่างที่เรารู้สึกว่ามันดีจริงๆ เช่น การมีสติ หรือการคิดถึงสิ่งหนึ่งที่รอบตัวเราที่ทำให้เรารู้สึกว่าเห็นแก่ตัวน้อยลง แต่ว่าเราก็มีความเชื่ออยู่ว่า อะไรหลายๆ อย่างไม่ได้มีคำตอบที่ชัดเจน คือเวลาที่เรายืนในศาสนาหรือว่าเชื่อในปรัชญาอะไรอย่างหนึ่ง คนที่เป็นศาสดาหรือคนที่อยู่ในกลุ่มนั้นเค้าก็พยายามจะโน้มน้าวให้เราเชื่อตามว่านี่คือจุดสุดยอด นี่คือความคิดที่สูงสุดแล้ว แต่ว่าเราเชื่อว่าเป็นจริงแล้วมันไม่มี คนเรามันสามารถจะคิดไปได้เรื่อยๆ ไม่มีอะไรที่แน่นอนได้ เพราะฉะนั้นแทนที่จะไปสุดโต่งไปในทางใดทางหนึ่ง เราเชื่อว่าคนเราสามารถดำเนินชีวิตแบบปกติธรรมดาได้โดยอยู่ในความสงบ แต่ว่ามันต้องมีวินัย ต้องมีวินัยเยอะมาก แล้วก็ต้องพยายามปฏิบัติให้ได้อย่างที่เราคิดจริงๆ เพราะเชื่อว่าหลายๆ คนก็มีความคิดที่ดี แล้วก็รู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ คือว่าความอ่อนแอของคนก็เยอะ ทุกวันนี้ก็เลยพยายามที่จะอะไรที่เราแค่เข้มแข็งขึ้นมาได้บ้าง ก็พยายามที่จะทำ พยายามที่จะบอกออกมา อะไรที่เราเชื่อเราก็อาจจะลองทำให้มันเป็นจริงอย่างที่เราเชื่อในเนื้อสัตว์ เมื่อก่อนก็ทำไม่ได้ ทำยากมาก ตอนเด็กๆ ก็ไม่กินผักเลย แต่ว่าพอมาถึงจุดหนึ่งเรารู้สึกว่า เออ เรามีความเชื่อแบบนี้ เราคิดว่าเราไม่อยากจะกินเนื้อสัตว์ เราก็ลองดูสุดๆ เลยว่าทำได้หรือเปล่า ก็ลอง ชีวิตมันคือการทดลองในสิ่งที่เราเชื่อว่ามันดี แล้วพอเราทำได้ นอกจากเราจะรู้สึกดีกับตัวเองว่า เราทำได้แล้ว ยังได้ประโยชน์กับสังคม ไม่จำเป็นต้องเลิกทำงานที่ตัวเองทำหรือว่าไปบวชหรือไปปลีกวิเวกอะไร เชื่อว่าสามารถทำสิ่งที่ดีแล้วก็มีความสงบในตัวเองจากการทำงานในชีวิตประจำวันได้

ลุงอ้อย หมดแล้วนะ แต่ลุงมี 2 คำถามที่ทุกคนอยากรู้แล้วไม่กล้า พี่คุณมีแฟนหรือยัง (หัวเราะกัน)

พี่คุณ ไม่ถามซะดีกว่า (หัวเราะกัน) มีแล้ว

ลูกอ้อย โอเค มีแล้วนะ อันที่สองก็คืออายุเท่าไรแล้ว

พี่คุณ อายุเท่าไรหรือ คิดว่าเท่าไรกันละ

Hatch-U 35, 32

พี่คุณ 35

ลูกอ้อย เอาละ ก็หมดคำถามสำหรับพวกเรา ณ วันนี้ ก็เป็นอันว่า ประสบการณ์ของพี่คุณ 35 ปีมาแล้วก็คงได้อะไรมาแล้วให้พวกเราฟังส่วนหนึ่ง คงไม่สามารถที่จะเล่าให้ฟังได้ทั้งหมด แล้วก็เมื่อคำถามเรื่องอนาคตก็คือว่า มีการคิดหรือฝากความคิดไว้ให้เอาไปคิดต่อเนือง ก็อยากให้เราขอบคุณพี่คุณด้วย

Hatch-U ขอขอบคุณค่ะ ขอขอบคุณครับ

พี่คุณ ก็ขอบคุณพวกเราด้วย เพราะว่ารู้สึกดีที่ได้คุยกัน บางทีไปคนจะเจียบบาก ที่มาก็รู้สึกที่ทุกคนแลกเปลี่ยนกัน แล้วก็เห็นว่าคงจะได้ประโยชน์อะไรบ้าง บางทีเราไปพูดแล้วเราไม่รู้ว่าเค้าจะได้ประโยชน์อะไรหรือเปล่า เราก็เห็นนั่งเจียบบ้างหลับอะไรไป แต่ครั้งนี้รู้สึกที่ครับที่ได้แลกเปลี่ยนกัน

ลูกอ้อย โดยเฉพาะจูน (หัวเราะกัน)

พี่คุณ มีอะไรก็ติดต่อได้นะครับ ถ้ามีคำถามหรือว่ามีอะไรที่ช่วยได้ แต่ว่าต้องเตือนว่าอย่าโกรธนะถ้าตอบช้าหรือหายไป เพราะว่ามันมีช่วงเวลาที่ยุ่งมาก ก็อีเมลนะครับ prabda@yahoo.com หรือว่า hotmail ก็ได้

รับรู้
เรียนรู้
เพื่อโลก